

Yeesus opor eliwa fain Matiu-ke siisimok

Miimow opora

Opor eliwa Mati u siisimok fain Yeesus eena miiwa-pa ikok Mua Maneka uuwowa onam-ikua nain wiar siisimok. Maria eena muukarek nan onoma wuap ikip Yeesus ifakimiwkin umep ikok iikirap ona teeria wia piipuap owow iinan urupok, are nan welawak.

Maa maneka Mati u maek nain feenap. Mua Maneka iiriw opora maep koonowak nain wi iiriw iiriw siisimep-puamik nain Yeesus-ke imenarep opora opami uuw-ikiwemi iiwawun makena arowak. Mua Maneka-ke maek nain feenap, ikoka mua oko sesekamkun orop wi Isrel wia aawep ona pika kemena-pa wia wuwinon. Ne mua eena maek nain makena Yeesus. Opora papako Mati u siisimok nain iiriw eker a wi Mua Maneka profet eena maemik nain Yeesus kakeniw naap onak.

Ne maa oko Mati u siisimok nain feenap, Mua Maneka ona pika kemena-pa wiar ikaiwkin ona wia urufam-ikainon. Yeesus uuwowa-pa emeria mua Mua Maneka opora wiar ookiwkin wi ena Maneka wiar arep ikok wia urufam-ikainon.

Aria Mati u opora fain makena mua eena siisimok nain me maek. Opora fain wis-ke unuma feenap wuamik, “Opor eliwa Mati u-ke siisimok,” naeya Mati u eena takis aawow mua nain-ke siisimok naimik (9.9-13).

Yeesus nembesir teeria-ke

(Luk 3.23-38)

1 ¹⁻¹¹ Unum unowa fain Yeesus Kra is nembesir teeria-ke. Yeesus-na Dewit kerekera-pa imenarek, ne Dewit Abraham nembesir-ke.

Aria Abraham muuka Aisak, Aisak muuka Yekop.

Yekop muuka Yuuda, ona wiamun epia ikemik.

Yuuda muuka erup, Peres ne Sera, wi ena onak unuma Tamar.

Peres muuka Esron ne Esron muuka Ram.

Ram muuka Aminadap ne Aminadap muuka Salmon.

Salmon muuka Boas (ne ona onak unuma Reap).

Boas muuka Obet. Obet muuka Yesi.
 Yesi muuka Dewit, eena iiriw Yerusalem owow saria nain.
 Aria Dewit muuka Solomon. (Ona onak unuma Batseba, mua awona
 Uria).

Solomon muuka Reoboam ne Reoboam muuka Abia.

Abia muuka Asa ne Asa muuka Yosafat.

Yosafat muuka Yoram ne Yoram muuka Usia.

Usia muuka Yotam ne Yotam muuka Ahas.

Ahas muuka Esekia ne Esekia muuka Manase.

Manase muuka Emon ne Emon muuka Yosaiya.

Yosaiya muuka Yekonia. Yekonia ona wiamun epia unow onaiya
 ikemik nain wi Babilon-ke ekapep wi Isrel wia opap wiena owowa
 wia pikiwiwkin purer mua wiar aremik.

¹²⁻¹⁶ Ne aria Babilon-pa nan ikok kiiriw wiena owowa ekapemik nain
 nembesir teeria nain unuma feenap:

Yekonia muuka Sealtiel ne Sealtiel muuka Serubabel.

Serubabel muuka Abiut ne Abiut muuka Eliakim.

Eliakim muuka Asor ne Asor muuka Sadok.

Sadok muuka Akim ne Akim muuka Eliut.

Eliut muuka Eleasar ne Eleasar muuka Matan.

Matan muuka Yekop. Yekop muuka Yosep, Yosep-na Maria mua-ke,
 eena Yeesus onak nain. Ne Yeesus, Krai naimik.

¹⁷ Yeesus nembesir teeria feenap: Abraham muuka-pa wia tuun-ikiwep
 Dewit-pa imenarek nain ten kuisow erepam. Ne Dewit muuka-pa tuun-
 ikiwep Babilon purer mua aremik nain pun ten kuisow erepam. Aria
 Babilon-pa purer mua ikok kiiriw ekapemik nain wia tuun-ekapep
 Yeesus-pa, nain pun ten kuisow erepam.

Maria Yeesus muukarek

(Luk 2.1-7)

¹⁸ Aria Yeesus Krai imenarek nain feenap. Maria Yosep aawinok
 naep karuep-puomamik. Ne me wiam aawow ikok Mua Maneka Ewar
 Eliwa kekanowa-pa uroma wuak. O uroma wuak nain Yosep miimak.
¹⁹ O mua kema eliwa, naapeya Maria mua unowa mokoka-pa emina
 me ururowekam naep kema suuwam-ikua, yo kokot muuta piipuinen
 naek. ²⁰ Kema naep wuam-ikok uura inep ikaeya Mua Maneka ensel-
 ke inawera-pa maakek, “Yosep, Dewit nembesir, no nena emeria Maria
 aawowa nain kema me pinare. Moram o uroma onaiya ikua nain Mua
 Maneka Ewar Eliwa kekanowa-pa uroma wuak. ²¹ Ikoka uroma yakiemi
 muuka muukarinon, ne no unuma feenap fare, Yeesus,^a naep unufe.

^a 1.21 Unuma Yeesus kemena feenap, Mua Maneka-ke mua wia aawiya, mua nain.

Moram ikoka emeria mua pina onimik nain ona wiar iiraremi wia aawinon,” naap maakek. ²²Ne iiriw opor kokosa nain Mua Maneka ona profet^b wia maakeya maem-ikemik naap akena imenarek. ²³Opor kokosa nain feenap,

“Ikoka wiip takira eliwa oko uroma wuinon. Naap ikok muukareya muuka unuma ‘Emanuel’ naikuan. Unuma nain kemena feenap, Mua Maneka i yiamiya ikaiya.” *(Aisaiya 7.14)*

²⁴Ne aria Yosep inep ikaeya Mua Maneka ensel-ke naap maakeya iikirak. Ne naap ikok opora nain ookap ona emeria Maria aawok. ²⁵Nain wameiya me inem-ikua, ikip iiwawun Maria muukarek. Ne muuka nain unuma Yeesus naek.

Wi amis mua Yeesus imenarek nain urufowa ekapemik

2 ¹Aria epa nain Erot-ke^c Yuudia kame owow saria ikua. Ne Yeesus Yuudia-pa imenarek, Betlehem owowa-pa. Ne aria wi owow oko amis mua wiena owowa-pa ikok mokoma maneka urufap ookap Yerusalem ekapemik, wiena owowa ama urupow kame-pa ikua. Ekapemi wia nokaremik, ²“Ni Yuuda owow saria maneka niar ikowa nain muuk makena epa kaaneke ikua? I ekapemik nain mokoma ama urupow kame-pa wiar urufap ekapemik, o lotu onu naep,” naap maemik. ³Aria Erot opora nain miimap kema unu-unowa wuak. Ne wi Yerusalem pun opora muuta nain kema unu-unowa wuamik. ⁴Ne wi pris woos mua ne wi sira amis mua Erot-ke wia farep wia nokarek, “Krais epa kaaneke imenarinon?” ⁵Ne maakemik, “O Yuudia kame Betlehem-pa imenarinon. Moram opora nain iiriw profet oko-ke siisimep-pueya ikua. Nain feenap,

⁶‘Oo Betlehem, no Yuudia miiwa-pa ikon nain. Yuudia owowa unowa nos-ke owowa meta onaiya ikainan. Moram ikoka Isrel owow unowa fain saria maneka feeke niar imenarinon. Ne os-ke teeria maneka fain baliwep wia urufam-ikainon.’ ” *(Maika 5.2, Yoel 7.42)*

⁷Aria Erot opora nain miimap wi amis mua ekapemik nain kokot wia fareya urupiwkin wia nokarek, “Ni iir kain mokoma imenareya urufaman? Baliwep efa maakeka.” Ne maakemik. ⁸Ne wi Betlehem wia sesekami wia maakek, “Ni iwami muuka nain baliwep akena akupeka. Akupap imenap-na yo opor amisa sesekomeka. Ne yos pun iir oko-pa iwap o unuma purupinen.”

⁹Aria wi amis mua nain opora wiar miimap-puami ikiwemik. Wi ikiwem-ikok mokoma iiriw urufamik nain kiiriw urufamik. Mokoma nain

^b 1.22 Iiriw ekeria Mua Maneka wi Isrel opora wia maakekam naep mua oko pepekimep kema iweya opora wia maakem-ikua. Wi mua eliwa ne Mua Maneka opora ookam-ikemik nain uuwowa naap wiem-ikua. ^c 2.1 Erot Yuudia kame saria maneka-ke. Iir nain wi Yuudia Rom tepak-pa ikemik, ne Rom saria maneka Siisar naemik. Rom prowins unowa, ne prowins eena Yuudia ikua nain Siria naemik.

miimep iwam-ikaeya ookam-ikemik. Ne ikiwemi muuka ikua nan iimarep ikua. ¹⁰Mokoma naap urufap manek akena kemelamik. ¹¹Ne iwap kooro nan fuunep, koor kemena ikiwemik-na muuka nain ona onak Maria naap ikemik. Ne wi kemelap keema muuna mikami unuma purupemik. Ne maa eliwa feekiya pekapemik nain wasirkami o wuomamik. Maa eliwa nain feenap, gol, maa tana ikin eliwa ne foma ikin eliwa. ¹²Ne nan ikaiwkin Mua Maneka-ke inawera-pa feenap wia maakek, “Ni kirep ikiwemi-na Erot me wiar fuuneka.” Naeya era oko aawep iwamik.

¹³Ne aria wi kirep ikiwiwkin uura kuisow Mua Maneka ensel-ke Yosep inawera-pa maakek, “No muuka ona onak onaiya aawep ikoka kuisow baurarep ikiwep Isip-pa neeke ikeka. Erot muuka nain ifakimekam naep akupinon. Neek ikaiwkin yena nia maakemkun-na kiiriw nainiw ekapeka.” ¹⁴Naap maakeya Yosep iikirap uura kuisow Maria ona muuka naap wia aawep baurarep Isip ikiwemik. ¹⁵Wi ikiwep neeke ikaiwkin Erot umeya kiiriw nainiw ekapiyen maemik. Wi Isip ikiwemik nain iiriw profet oko opor kokosa feenap maek,

“Yo muuka faremkun Isip piipuap kiiriw nainiw ekapinon.”

(Hosea 11.1)

Wi naap onamik nain opora nain makena arowamik.

Erot Betlehem muuka wia ifakimomakek

¹⁶Aria Erot aakisa fan opora miimap maek, “Wi efa peeskimemik, aa.” Neemi samor akena kema bagiwirak. Ne mua wia sesekeya iwap Betlehem ikua kame nan owow-owowa wiar ikiwemik. Ikiwemi muuk gia ne muuka mokoma kuisow ikip erup, teeria nain akena wia ifakimurumemik. Iiriw wi amis mua wia nokareya wi mokoma iir kain urufamik nain maakemik, epa nain tuunap kakeniw nan wia ifakimemik. ¹⁷Naeya opora iiriw profet Yeremaiya maek nain makena wiar arek. ¹⁸Feenap maek,

“Wi Rama-pa omow opariya omomiwkin wiar miimamik. Nain Resel-ke ona muuka wia omawam-ikua. Kema opamik-na wia. Moram o muuka unowa iiwawun wiar fufuraremik.”

(Yenesis 35.19, Yeremaiya 31.15)

Yosep teeria owowa kiiriw ekapemik

¹⁹Aria naap ikok Erot umeya Mua Maneka ensel-ke Yosep inawera-pa maakek, ²⁰“Muuka nefar ifakimu naep onamik nain iiriw umemik. Naapeya no aakisa maa unowa opap muuka onak ikos wia aawep kirep Isrel ikiwewa.” ²¹Naap maakeya iikirami muuka onak ikos wia aawemi Isrel ikiwemik. ²²Wi ikim-ikok meta miimamik, Akelaus-ke wiawi Erot epa wiar aawep Yuudia kame urufam-ikaiya. Naap miimap Yosep neeke ikiwowa keker opak. Ne uura Mua Maneka-ke inawera-pa maakeya

Yuudia me ikiwu naep kakeniw Galili kame ikiwemik. ²³Ikiwep owowa Nasaret naimik nan pokamik. Naapeya wi profet iiriw opora muuka nain maemik nain makena wiar arek. Opora feenap maemik, “O Nasaret mua-ke naikuan.”

Yon Baptais opora-ke

(Mak 1.2-8, Luk 3.1-18, Yon 1.19-28)

3 ¹Aria Yon Baptais-ke Yuudia epa asia nomon manekiw ikiwok. Nan ikok emeria mua unowa opora wia wafuromami feenap wia maakek, ²“Ni kema kireka. Moram, Mua Maneka pika kemena^d wiar ekowa nain epa aakisa imenarek.” Naap wia maakem-ikua. ³Ne profet Aisaiya-ke iiriw Yon naep feenap maep-puak,

“Epa asia nomon manekiw neeke, mua oko-ke feenap farem-ikainon, ‘Ni niena Maneka era eepomami miiwa muu-muuna ikomakek nain kakenomaka,’ naap maem-miawinon.” (Aisaiya 40.3)

⁴Ne Yon mia suuwowa maa eneka kamel afifiw onimik nain wuap inakirowa maa eneka kanima-pa onimik nain mia ara wame kaikap yiwem-miek. Ne ona maa enowa aawa ne puusum eka. ⁵⁻⁶Ne wi Yerusalem, wi Yuudia ne wi Yodan eka pona oko-okaiwi-pa ikemik nainiya Yon wiar ekapemik. Ne pina wasirkiwkin Yodan eka-pa wia yasuwan-ikua.

⁷Ne aria wi Farisi ne wi Sadusi^e unowiya pun Yon-ke yia yasuwinok naep wiar ekapiwkin wia urufami wia amukarek, ⁸“Ni teeria faa, ifa upowa-ke. Mua naareke nia maakiwkin yo efar ekapeman? Mua Maneka ikoka miiw mua yiena sira samora yia kiripomiya nain, bauraru naep naiman-i? Ni sira eliwa oniwkin niar urufap maikuan, makena, ni kema kireman. ⁹Ne nieniw feenap me niam maeka, ‘Abraham i nembesir iperowa-ke, naapeya Mua Maneka yia aawinon.’ Yo makena nia maakiyem, Mua Maneka eliw nia iirarep nomona fain maakeya mua puukami Abraham wiimasip teeria wiar arikuan.

¹⁰Aria burir iiriw nomokow onoma-pa wuap-puak. Nomokowa baliwep me makenariya nain ikoka warep mukuna-pa wafufurikuan. ¹¹Aakisa ni kema kiriwkin yos-ke eka-pa nia yasuwiyem. Nain mua yo murarowa-pa imenariya nain kekanowa-ke yo efa nomakek. Yo mua meta marew akeniya o taar teekow mua murarow akena-pa wiar ikem. Os-ke ikoka Ewar Eliwa mukun onaiya nia sesekomaya kekanowa aawowen. ¹²O wapena sawol

^d 3.2 Mua Maneka pika kemena fain maek, Mua Maneka-ke saria maneka ikok emeria mua ne maa muutitik wia urufam-ikaiya epa nain. ^e 3.7 Wi Farisi Mua Maneka opora ooku naep Moses sira wuomakek nain ookami wiena sira-sira gelemutitik unowa nain pun ookowa-ke naemik. Unuma wiam pirami maemik, sira unowa nain ookamkun Mua Maneka yia kookaliya naemik. Wi Sadusi wi pris teeria-ke, Sadok nembesir-ke, iiriw eena pris woos mua maneka arek nain.

opap, wit makena sowa bilik ikua nain baliwep rookasep epa saliwinon. Makena aawep koorapa-sepa wuwinon, ne sowa muutitik mukuna me umiya neeke wafureya awem-ikainon.” Yon-ke opora naap wia maakek.

Yon Yeesus yasuwak
(Mak 1.9-11, Luk 3.21-22)

¹³Aria Yeesus Galili-pa ikok Yodan eka ekapok. Ekapemi Yon wiar fuunek, efa yasuwinok naep. ¹⁴Ekapeya maakek, “Yo me nefa yasuwinen, nos-ke efa yasuwowa-ke ikua. Nain moram yos-ke no nefa yasuwinen?” ¹⁵Naeya maakek, “Aakisa naap onap-pue. I naap oniyen-na Mua Maneka ona kookalowa nain eliw wiar weeserowiyen.” Naap maeya eliw naep eka porop yasuwak. ¹⁶Yasuweya pona urupok. Urupem-ikaeya iinan aapereka aakiarek. Nain mokoka wuak-na Mua Maneka Ewar-ke nepa ibiamun saarik iinan-pa wiar orok. ¹⁷Ne aria iinan-pa iwakara-ko feenap maeya miimamik, “Mua fain yena Muuka-ke, yena kema muneka-ke, o manek akena kookaliyem.”

Satan Yeesus akimak
(Mak 1.12-13, Luk 4.1-13)

4 ¹Aria Mua Maneka Ewar-ke Yeesus aawep epa asia nomon manekiw nain amapikiwok, Satan-ke akiminok naep. ²⁻³Nan ikok yam ikua nain fofa ten erepam. Ne samor akena wuailem-ikaeya Satan-ke ekapep maakek, “No Mua Maneka muukiya-na nomona fain maakeya emer ikowa puukinok.” ⁴Naeya maakek, “Mua Maneka opora feenap wiar siisimiwkin ikua,

‘Maa enowa muutiw me kekanep ikaimik, weetak, Mua Maneka opora iiwawun akena wiar ookami kekanep ikaimik.’ ” (Lo 8.3)

⁵⁻⁶Naap maakeya Satan-ke kiiriw aawep Yerusalem amapikiwep tempel kooru umua^f iinan akena-pa wuap maakek, “Mua Maneka opora feenap ikua,

‘Ona ensel wia maakeya baliwep nefa urufikuan,’
ne opor oko feenap,

‘Wi ensel-ke wapena-pa nefa opiwkin nomona merena me nefa mikinon.’ (Someka 91.11-12)

Naapeya no Mua Maneka muukiya-na, aria pikine.” ⁷Naeya maakek, “Mua Maneka opora ara oko pun maek,

^f 4.5-6 Mua Maneka tempel kooru Yerusalem-pa ikua. Wi Yuuda Mua Maneka patiru naep maa enowa e maa eneka feekiya ikiwep nan onam-ikemik. Wi mua oram owaruma-pa ikemik, ne wi pris muutiw kooru urupem-ikemik. Koor kemena konim manekiw mika-puukamik. Kemena miimow ona-pa ikua nain Kemena Iwowa Emi naimik, ne konima nomakep ikiwimik nain Kemena Iwowa Emi Akena naimik. Nain pris woos mua waisow ikiwinon. Maa muutitik tempel kemena-pa ikomakek nain Iibru sapta 9-pa eliw urufinan.

‘Mua Maneka-ko me akimimik.’ ”

(Lo 6.16)

⁸Naap maeya Satan-ke aawep ema maneka amapurupok. Amapurupep nan iimarep ikok miw unowa ne maa ele-eliwa unow onaiya ikomakek nain ofakowami maakek,

⁹“No aakisa keema muuna mikap lotu efa oninan-na maa unowa urufin fain nos-ke urufam-ikainan.”

¹⁰Naap maakeya maakek, “Satan, no eenap eke! Mua Maneka opora nain feenap maek,

‘Mua Maneka eena niena Maneka-ke, o waisow keema muuna mikami lotu one. O waisow mauwoma.’ ”

(Lo 6.13)

¹¹Naap maakeya o Yeesus piipuap ikiwok. Ne Yeesus waisow ikaeya wi ensel-ke ekapemi ane-kekanowamik.

Yeesus Galili-pa uuwowa onoma wuak

(Mak 1.14-15, Luk 4.14-15)

¹²Aria Yon koorapa wuiwkin Yeesus nain meta miimap kirep Galili kame ikiwok. ¹³Iwami Nasaret me ikiwok. Kapeneam ikiwep nan ikua, owowa nain Galili eka saawirinowa nain pona-pa ikua, kame nain wi Sebulun ne Naptali kerekera miiwa-ke. ¹⁴⁻¹⁵O nan ikua nain iiriw profet Aisaiya opora maek nain makena wiar arek. Opora feenap,

“Sebulun ne Naptali miiwa nain ifer maneka urupemi Yodan eka. Miiwa nain unuma Galili, wi owow oko oko mua pun nan taanep ikemik. (Aisaiya 9.1-2)

¹⁶Wi epa kokoma-pa ikemik nain parina urufamik. Ne wi umow epa-pa ikemik nain parina-ke wilinemi wia parinarowak.” (Aisaiya 42.7)

Opora naap maek. ¹⁷Ne aria Yeesus nan ikok opora wia wafuromami maem-miek, “Mua Maneka pika kemena-pa ikowa nain epa faneka. Ni kema kireka!”

Yeesus mua erepam wia fareya ookamik

(Mak 1.16-20, Luk 5.1-11)

¹⁸Aria Yeesus Galili eka ponaiw ikiwem-ikok mua erup wia urufak. Wiam erup nain mera aawow mua-ke ne sia wafuram-ikemik, Saimon weepe Andru ikos. Saimon unuma oko Pita. ¹⁹Ne wia maakek, “Aria ni ekapep yo yookeka. Ne yos-ke mua wia aawowa nia ofakowinen.” ²⁰Naap wia maakeya ewur akena mera sia nan wuap-puap ookamik. ²¹Ne naap iram-ikok Sebedi muuka wiam erup wia urufamik. Yems Yon ikos, wis pun wiena wiawi wameiya aasa-pa ikok mera sia fuluwa piitam-ikemik. Ne aria Yeesus-ke wia farek. ²²Wia fareya wiawi piipuap o ookamik.

Yeesus Mua Maneka opora wia maakemi napuma wia saliwak

(Luk 6.17-19)

²³Aria Yeesus Galili owow unowa nain wiar ikiwep lotu koorapa Mua Maneka pika kemena-pa ikowa nain opora wia maakem-miek.

Ne napum sira-sira wia saliwam-ikua. ²⁴Ne o meta wiar ikiwok nain Siria kame unowa nain miimomakemik. Ne emeria mua napum sira-sira nain amapekapemik. Napuma feenap nain: mia sirirowa, sawur wia anirawowa, puep iikirowa, mia uumarowa, iiwawun naap wia pekapiwkin wia saliwak. ²⁵Ne yakeyak maneka o ookam-miemik. Owowa fain, Galili, Dekapolis ne Yerusalem-pa ikemik nain ikip iiwawun Yuudia ne Yodan eka kame okaiwi-pa ikemik nain pun ekaep ookam-miemik.

Yeesus wi emeria mua opora wia wafuromak

(Luk 6.20-23)

5 ¹⁻²Yeesus yakeyak maneka naap wia urufap ema urupep pokak. Naeya ona teeria pun ookap urupemi o warikap mamaiya pokiwkin opora wia maakek. ³Feenap wia maakek,
 “Wi emeria mua wiam porop Mua Maneka ooku naep onimik nain wi kemeluk. Moram wi Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikaikuan.
⁴Wi kema fufurarimik nain wi kemeluk. Ikoka Mua Maneka-ke wia saliwonon.
⁵Wi mua kekelkiya ikaimik nain kemeluk. Miiwa unowa wis-keriw ikaikuan.
⁶Wi kakeniw ikowa kema manekiw ikemik nain wi kemeluk, wi kema tenikuan.
⁷Wi mua wia saliwowa kemaiw ikaimik nain, wi kemeluk. Mua Maneka pun wia saliwonon.
⁸Wi mua kema tumin marew Mua Maneka kemaiw ikemik nain, wi kemeluk. Ikoka Mua Maneka urufikuan.
⁹Wi saria wiemi sira eliwa wia pokomowimik nain, wi kemeluk. Mua Maneka yena muuka-ke wia nainon.
¹⁰Wi mua Mua Maneka opora ookami sira eliwa onimik, ne mua papako-ke wia samoriwkin me piipuumik, wi nain kemeluk. Wi owow iinan Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikaikuan.
¹¹Ni yo muuta nain kema nia bagiwirap sirirowa sira-sira niemi wadol opora nia opawuk-na ni kemeleka. ¹²Ni sirirowa niimik nain iiriw wi profet pun naap wiem-ikemik. Naapeya nis pun kemelow manekiw ikeka, moram ni maa muuna maneka owow iinan-pa niar ikua, ikoka nia kiripominon,” naap wia maakek.

Ifer masia ne parina arekin opora

(Mak 9.50, Luk 14.34-35)

¹³Aria Yeesus opora oko wia maakemi feenap anianiw wia kaisomak. “Ni miiwa-pa ikeman fain ifer masia saarik ikeman. Ifer masia-ke dabelalep masia ikiwinon-na kamenap oniwkin masia kiiriw imenarinson?

Me pepek, dabela naap nain maa enowa-pa wuiwkin maa me afililinin. Naapeya wafuriwkin mua-ke soomaremi akup-ititikuan.

¹⁴Ne ni miiw maneka fain parina saarik ikeman. Owowa ema iinan-pa ikua nain me pipilalep ikaiya. ¹⁵Ni amisareman, parina isimap amina me pakokor-erimik, weetak. Epa maneka-pa wuiwkin mua koorapa ikemik nain maa urufimik. ¹⁶Naapeya niena sira eliwa nain-ke parina saarik, ariman akena wilinem-ikaeya emerua mua unowa niar urufikuan. Ne sira eliwa oniman nain niar urufap niena Niawi owow iinan-pa ikua nain unuma fakeruk.”

Yeesus Moses sira wuak nain maek

¹⁷“Ni feenap efa maiman-i? Yo ekapem nain Moses sira wuomakek nain ne wi profet opora nia maakem-ikemik nain wiar iirarowa naep ekapok, naap efa maiman-i? Weetak, yo me nain ekapem. Yo muut fain ekapem, wi iiriw opora maem-ikemik nain wiar makena arowowa naep ekapem. ¹⁸Yo maken akena nia maakiyem, Moses sira wuomakek nain, opor ara gelemutako me mesenalinin, weetak. Sira iiwawun naap ikaeya sira unowa fain iiwawun pepek aromakinon. Naap ikaeya iiwawun aapereka ne miiwa fain weeserinin. ¹⁹Naapeya mua eena Mua Maneka sira wuomakek nain ara kuisow wiar puukami mua papako pun naap onowa wia suuwinin-na Mua Maneka pika kemena-pa meta marew akena ikainon. Ne mua eena sira nain baliwep wiar ookami mua oko naap onowa wia maakinon-na Mua Maneka pika kemena-pa unum maneka aawinin. ²⁰Yo makena nia maakiyem, wi Farisi ne wi sira amis mua sira mutumut ook-afurap i mua kakeniw-ke wiam naimik. Nain nis-ke sira unowa ookowa nain me wia nomakowen-na Mua Maneka pika kemena me wiar ekowen.” Naap wia maakek.

Opora kakenowa sira

(Luk 12.57-59)

²¹Ne Yeesus kiiriw feenap wia maakek, “Aria iiriw mua iperowa feenap maem-ikemik nain wiar miimami ookam-ikeman, ‘Ni mua me wia ifakimeka, mua-ko naap oninin-na pina wiar ikainon.’ ²²Nain aakisa yos-ke feenap nia maakinon, mua-ko ona wiamun kema bagiwirinon-na pina wiar ikainon. Ne ona wiamun amukaremi mainon-na, ‘No mua kema momora, kema pukow marew,’ naap maakinon-na pina maneka wiar ikainon. Naeya wi owow woos mua-ke o opora-pa wuowa-ke ikua. Ne mua oko-ko mua oko amukaremi maakinon-na, ‘No momor asia,’ naap maakinon-na umemi epa mukuna ikiwowa-ke ikainon.

²³⁻²⁴Aria no maa eliwa-ko Mua Maneka patirowa naep pikiwem-ikon. Nain nena niamun nefa amukarowa ikua nain kema suuwap-na maa unowa neeke wuap-puap kirep ikiwep niamun ikos opora kakenap kema eliwa arep ekapemi Mua Maneka patire.

²⁵Aria mua-ko opora-pa nefa wuinok-na anim onoma ewur me wiar arowa ikok era-pa ikiwemi mua nain ikos opora kakeneka. Naeya anim onoma wiarik me nefa pikiwinok. Oko opora me kakenowa ikaeya nefa pikiwep opora nefa nomakep medistret wapena-pa nefa wuinon. Ne wis-ke ami mua wapena-pa nefa wuiwkin kooro nefa pekikuan. ²⁶Yo makena maiyem, no kooro-pa ikon nain ewur me weeserinan. Nena pina onan nain name sesenarep-na eliw orainan.”

Enum eruarowa sira

²⁷“Aria iiriw sira eena kae-pa ekapok nain feenap maimik, ‘Soma me oreka.’ ²⁸Nain aakisa yos-ke feenap nia maakiyem, mua oko-ko emeria oko mokoka toonep urufinon-na mua nain ona kema-pa emeria nain sira samora wameiya onak nainen. ²⁹Nena mokok okaiwi-ke sira samora onowa nefa mufinok-na pusunowap wafure! Mokoka okaiwi kuisow wafurowa eliw, oko mia ara unowa oram mukuna-pa yoowa aawinan. ³⁰Ne oko, nena wapen okaiwi-ke pina onowa nefa mufinok-na wapena nain puukap wafure! Mia ara nain puukap wafurinan-na eliw, oko nain-ke sira samora-pa nefa mufeya epa samora-pa neeke sirirowa maneka aawem-ikainan.”

Emeria wia iirarowa sira

(Matiu 19.9, Mak 10.11-12, Luk 16.18)

³¹“Ne opora fain pun iiriw maemik, ‘Mua oko-ko emeria iiraremi-na miewowa puukowa opora nain maifa-pa siisimep iwinok.’ ³²Nain yos-ke feenap nia maakiyem, mua ona emeria iirarowa-ko me ikua. Emeria-ke soma orainon-na makena, eliw iirarinon. Nena emeria pina marew ikua nain iirareya mua oko ookinon-na soma orowa saarik oniya. Ne mua o aawiya nain Mua Maneka mokoka-pa pina onamik wia nainon.”

Opor koonowowa sira

³³“Aria iiriw sira eena kae-pa ekapok nain feenap wiar miimam-ikeman. ‘No opora makena maep koonowan nain makena wia opoma. Ne Mua Maneka opora maakemi makena naep koonowan nain pun kakeniw naap ookam-ike,’ naap maiwkin miimaman. ³⁴Ne aakisa yos-ke feenap nia maakiyem, opora makena maep me koonoweka. Owow iinan unufami opora me koonoweka, moram owow iinan-na Mua Maneka ona pokiya nain samapora-ke. ³⁵Ne miiwa unufami opora me koonoweka, moram miiwa-na Mua Maneka pokami kepura akupiya nain toor-ke. Ne Yerusalem pun me unufeka, moram Yerusalem-na yiena Maneka owowa-ke. ³⁶Ne nena woosa unufami opora me koonowe. Moram ikiwosa kekanowa marew, nena afif onoma kui-kuisow kiripeya kia-i e sepa me imenarion, weetak. ³⁷Ni opora maiman nain makeniya-na makena

naep-pueka ne weetak, aa weetak naep-pueka. Muut naap maeka. Oram opora unowa aakunemi opora oko-ko onowen-na ni wadolalowen.”

Wapen kiripowa sira

(Luk 6.29-30)

³⁸“Aria iiriw kae sira feenap maiwkin ookam-ikeman, ‘Mua-ko nefa arufami mokoka nefar samorinok-na nos pun kiripami mokoka kuisow wiar samore. Ne mua-ko nefa arufami eneka kuisow nefar teekinok-na nos pun kiripami eneka kuisow wiar teeke,’ naap maem-ikemik. ³⁹Nain aakisa yos-ke feenap nia maakiyem, mua-ko sira kamenap nefa oninok-na me kiripoma. Ne mua-ko kumunkura-pa nefa arufinok-na kireya okaiwi-pa eliw nefa arufinok. ⁴⁰Ne oko pun, mua oko-ko nena mia suuwowa orawin nain opora-pa nefa wuinok-na me asipe. Nain aawemi konim kuruma name wakesimin nain pun nefar aawinok. ⁴¹Aria ami mua-ke ona maa unowa akuawomep lawisik epasia amapikiwomep epa neek wuowa nefa maakinok-na nos-ke akuawomami epa nain nomakep lawisik pirirap wue. ⁴²Ne oko pun, mua oko-ko maa nefa nomarinok-na iwe, ne mua oko-ko muuna nefa wuinen nainok-na eliw naakemi iwe.”

Nena iiwua wia kookalowa sira

(Luk 6.27-28 ne 6.32-36)

⁴³Aria sira fain pun maiwkin miimaman, ‘Owow epaskun niam kookaleka, ne ni nia iiwuarimik nain wia samoram-ikeka.’ ⁴⁴Nain aakisa yos-ke feenap nia maakiyem, niena iiwua wia kookaleka ne wi sirirowa niimik nain feenap oneka, Mua Maneka wia saliwewa eliw ikauk naep o fareka. ⁴⁵Naap onowen-na niena Niawi owow iinan-pa ikua nain yena muuka-ke nia nainon. Moram os-ke ama parina emeria mua eliwa ne samora iiwawun epaskun maneka yia sesekomiya. Ne ipia pun naapiw oniya. ⁴⁶Aria wi mua nia kookalimik nain muutiw wia kookalowen-na, Mua Maneka sira eliwa niar naep nia kiripominon-i? Weetak. Wi takis aawow mua pun sira naap onimik. ⁴⁷Ni niena teeria muutiw sira eliwa wia oniman nain sira eliwa-ke nia nainen-i? Weetak, wi mua papako pun sira naapiw onimik. Ne wi owow oko oko teeria pun sira nain ookimik. ⁴⁸Naapeya ni sira kakeniw akena ikeka, niena Niawi owow iinan-pa ikaiya naap, naap akena ikeka.”

Mua wia asipowa sira

6 ¹Aria ni baliwep kema suuweka, unuma niam pirami me naeka, mua unowa yia urufam-ikaiwkin mua wia asipiyen, naap me naeka. Oko niena Niawi owow iinan-pa ikua nain ni sira eliwa onam-ikeman nain me nia kiripominon. ²Aria no mua oorpowa maa wiu naep-na unuma name pirami mua unowa mokok epa-pa me wie. Sira nain wi

wadol mua-ke onimik, lotu koora-pa ne era-pa iimarep ikok naap onimik, mua unowa nain yia urufap unuma yia fakeruk naep. Nain yos-ke makena nia maakiyem, wi sira naap onimik nain wia kiripomowa pepekananek. ³Nain no mua maa-ko wiekam naep-na kokot akena wie. Feenap saarik, wapen akena maa oniya nain wapen asowa me amisarinok nae. ⁴No sira eliwa onin nain kokot nefar ikainok. Naeya nena Niawi maa kokot onin nain nefar urufap eliw kiripominon.”

Mua Maneka farowa sira

(Luk 11.2-4)

⁵“Aria ni Mua Maneka faru naep-na wi wadol mua sira me wiar ooeka. Wi mua unowa yia urufuk naep lotu koora-pa ne era opopora-pa iimarep ikok Mua Maneka farimik. Nain yos-ke feenap nia maakiyem, wi kiripowa pepekanan aawemik. ⁶Ne aria, no Mua Maneka faru naep-na nena koor kemena ikiwep omopora upep-puap naisow muuta ikok Mua Maneka fare. Mua unowa me nefa urufuk. Naap oneya nena Niawi me urufimik nain-ke nefa urufap maa mauwa nokarin nain nefa apekarinon. ⁷Ni o faremi daawalow opora me aakuneka, wi owow oko mua onimik naap. Wi kema naap maimik, i opora maala akena mufiyen-na eliw yiar miiminon, naap maimik. ⁸Wi onimik naap me oneka. Niena Niawi maa mauwa nokaru naep oniman nain iiriw niar amisarek. ⁹Naapeya ni Mua Maneka faremi-na feenap maeka,

‘O Auwa, owow iinan-pa ikon nain. No unum maneka nefa fakeram-ikaiyen.

¹⁰ No miiw mua pika kemena-pa yia wuowa epa nain kererinok. Wi owow iinan-pa opora nefar ookimik ne i miiwa-pa ikemik fain pun opora nefar ookam-ikaiyen.

¹¹ Nos-ke yia urufam-ikaeya i enowa pepeki yiar ikainok.

¹² Mua oko sira samora yia onimik nain i me wiar kema suuwimik. Naapeya i pina onimik nain yiar iirare.

¹³ I akimowa-pa me yia wue, ne i sira samora onu naep onamkun-na yiar puuke. Owow iinan ne miiwa fain nos-ke urufin ne kekanowa ne unum maneka nena nefarik, anane naap ikainon. Makena.’

Ni Mua Maneka faremi-na naap maeka.

¹⁴Aria mua oko sira samora nia oniwwin nis-ke pina nain wiar iirareka. Ni naap onowen-na niena Niawi owow iinan-pa ikua nain pun pina niar iirarinon. ¹⁵Ne sira samora nia oniwwin pina me wiar iirarowen-na niena Niawi pun pina me niar iirarinon.”

Mua Maneka kema suuwap maa enowa emi wuowa

(Luk 12.33-34)

¹⁶Ne aria ni Mua Maneka faru naep maa enowa emi wuap-na me maatarem-miaweka. Moram wi wadol mua-ke naap onimik, wi mua

unowa yia urufap sira eliwa yia nauk naep. Nain nis-ke naap me oneka. Yo maken akena nia maakiyem, wi sira naap onimik nain mua unowa 'ni sira eliwa', naap wia maimik nain wi kiripomowa pepep nanek. ¹⁷Nis-na maa enowa emi wuowa naep mia niam dubileka, ne afifa fienap palanow manekiw soomareka. ¹⁸Naeya nia urufap me nia mauk, 'Wi faa, maa enowa emi wuap ikemik', naap me nia mauk. Ni sira naap onowen-na Niawi me urufimik nain-ke waisow niena sira naap niar urufap ni maa kookalem-ikaiman nain eliw niinon. ¹⁹Ni miiw maa ele-eliwa fain kerew akena me opaka. Moram miiwa fain maa unowa kuina-ke samorinon, ros opinon ne ikum mua-ke koora fookap ikum niar aawikuan. ²⁰Owow iinan sira nain kema suuwami sira oneka. Naap onowen-na ikoka owow iinan-pa kiripowa nain niar ikainon. Nain kuina-ke me samorinon, ros me opinon ne me niar ikumarikuan. ²¹Ni miiw maa unowa niar ikainon-na oko ni kema nain manekiw ikowen. Aria owow iinan maa manek akena kema suuwap-na aa, kema nain manekiw ikowen."

Mokoka-ke mia parina iwiya

(Luk 11.34-36, Luk 16.13)

²²Aria mokoka yiena mia parina saarik. Mokoka eliwa nefar ikainon-na nena mia tepak parina manekiw nefar ikainon. ²³Ne mokoka nefar samorarinon-na kokom miiriw ikainan. Ne sira naap nain no parina-pa ikowa nain parina nefar umeya, aa no kokomiw ikainan.

²⁴Mua kuisow saria erup maa wiar uuwowa nain me pepep. O-ko saria oko kookalep oko mikikira iwinon. Neemi saria oko balisow uuwowa onami saria oko mokoka kapi urufinon. Ne sira naapiw, ni maamura kookalowa-pa uuwami Mua Maneka uuwomowa nain me pepep."

Kema unu-unowa wuowa sira

(Luk 12.22-31)

²⁵Naapeya nia maakiyem, ni miiwa-pa feek ikowa nain kema me samoraremi maeka, 'I maa mauwa enimiye, e eka dabela kaanin aawep enimiye, ne maa mauwa ainiye?' I miiwa-pa ikowa maa enowa ne mia suuwowa muutiw kema suuwiye-i? ²⁶Nepa iinan-pa birinem-miawimik nain urufeka. Maa enowa-ko me isakimik ne aawep wiina koora-pa-ko sepa me wuimik, weetak. Nain niina Niawi owow iinan-pa ikua nain-ke maa enowa wia urufiya. Ne ni emeria mua, ni me wi nepa saarik maa oram-ke, maken-i? Naapeya kema unu-unowa me wueka. ²⁷Mua eena maa muutitik kema unu-unowa wuiya nain, lawisiw eeyarep uminon-i? Weetak. ²⁸Ne ni moram mia suuwowa muuta nain kemaiw ikaiman? Ni kakala sira kamenap eliwaraya nain urufeka, maa uuwowa-ko me onimik ne wiina mia suuwowa-ko me onimik, nain urufowa eliwa. ²⁹Yo makena nia maakiyem, iiriw owow saria maneka Solomon maa bala wuam-ikua nain mua wiar

urufap mokoka kuemik. Nain kakala-ke urufowa Solomon maa bala wiar nomakek. ³⁰Aria sipir wowosa ikoka naap ikainon, uurika saniwareya puukap mukuna-pa wafurikuan, maa oram-ke naep. Nain Mua Maneka-ke bala baliwep wiek. Ne ni bala baliwep me nia opawinon-i? Ni faa, naap maemi Mua Maneka baliwep me yia urufiya naeman-yon aa. ³¹Naapeya ni kema me niam atupeka. I maa kain enimiye, eka kain enimiye, ne maa bala kaaneke imeniye, ni kema naap me wueka. ³²Miiw unowa mua unowa maa kookalemi sira nain kema unu-unowa naap wuimik. Ne ni sira naap me ikeka. Ni maa mauwa iiwareman nain niena Niawi owow iinan-pa ikua nain iiriw niar amisarek. ³³Naapeya ni Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikowa sira nain kiikir wiar ookami baliwep ikeka, ne ni naap ikaiwkin miiw maa unowa fain nia wuominon. ³⁴Naapeya ni karanemi feenap me maeka, ‘Yo uurika kamenap-ko arinen?’ Uurika ona epa onaiya, ona pina onaiya wiar ikua. Naapeya fofa kui-kuisow epa ononer wiar ikua.”

Sira yiam urufam-ikowa

(Luk 6.37-38, 6.41-42)

7 ¹Ni mua oko me wia tuuneka, oko nis pun Mua Maneka-ke sira nain nia kiripominon. ²Ni sira kamenap wia oniman nain kiripami nis pun naap nia kiripominon. Ne mua oko maa wiiman naap ikoka Mua Maneka-ke pepekiw ni nia kiripominon. ³No nena niamun mokoka maa sakua gelemuta wiar ikua nain urufap iiarominen nain, ne moram nena mokoka maa kakawa nefar ikua nain me name urufin? ⁴Ne no maa kakawa mokoka-pa nefar ikua nain me kema suuwowa kamenap niamun maakinan, ‘Aamun sa, no maa sakua fain iiarominen.’ ⁵No wadolalin. No kiikir akena maa kakawa nena mokoka-pa nefar ikua nain iirarep-puap maa baliwep urufami niamun maa sakua eliw iiarominan.

⁶Aria Mua Maneka maa eliwa siowa me wieka, oko maa enowa-ke naep kiremi nia kerawikuan. Ne maa eliwa omod onoma naap nain waaya me wia wafuomaka, oko maa oram-ke naep soomaremi akup-iritikuan.”

Mua Maneka farep nokarowa sira

(Luk 11.9-13)

⁷Aria ni Mua Maneka farep maa nokariwkin nia apekarinon. Maa akupap eliw imenowen ne omopora anumiwkin nia paaskominon. ⁸Moram wi mua maa-ko nokarimik nain eliw wiinon. Ne maa-ko akupimik nain imenikuan, ne omopora anumimik nain eliw wia paaskominon. ⁹Ni feenap-ko oniman-i e weetak? Muuka-ke enowa naeya nomona aawep onakowen-i? ¹⁰Ne mera naeya ifa onakowen-i? Weetak, ni naap me oniman. ¹¹Ni mua samora-ke, nain ni muuka maa eliwa wiowa nain amisareman. Naemi niena Niawi owow iinan-pa ikua nain-ke ni maa nokariman nain maa eliwa kerewa me niiya-i?

¹²Aria ni mua oko sira eliwa yia onuk naep-na nis pun naapiw wia oneka. Moram Moses sira wuomakek nain ne wi profet opora maem-ikemik nain, sira nain mikap maem-ikemik.”

Omopora siina ne omopora maneka

(Luk 13.24)

¹³“Aria ni omopora siina-pa ikiweka. Moram, omopora maneka nain epa samora ikiwowa era-ke, ne era nain maneka. Mua unow akena era nain ookimik. ¹⁴Ne anane eliw ikowa nain omopora siin muuta. Neeke ikiwowa era lawisik yooWiya mua kui-kuisow imenimik.”

Wi mua maa oniwkin sira wiar ilenikuan

(Luk 6.43-44 ne 13.25-27)

¹⁵“Aria wi mua wadolalemi i profet-ke wiam maimik nain wia urufami ikeka. Moram wia urufowa-ke wi sipsip saarik, memel muuta ikaimik, nain wiena kema-ke onaiya, siow asia kema saarik. ¹⁶Wiena sira-pa wia urufap eliw wia amisarowen. Sira naap, wirimowa-ke makenaremi wain makena eliwa wuinon-i, e suaruwa-ke makenaremi fik makena wuinon-i? Weetak. ¹⁷Sira naapiw, nomokow eliwa-ke makenaremi makena baliwep wuiya, nomokow samora-ke makenaremi makena eliwa me wuiya, weetak. ¹⁸Nomokow eliwa-ke makenaremi makena samora me wuinon, ne nomokow samora-ke makenaremi makena eliwa me wuinon. ¹⁹Aria nomokow samora nain warep pu-puukap mukuna-pa wafurikuan. ²⁰Sira naapiw, wi wadolalimik nain wiena sira-pa kema wiar amisarowen.”

Yeesus ikoka mua papako mikikira wiinon

²¹“Aria mua unowa yo ‘yiena Maneka’ efa naimik, nain mua unowa owow iinan Mua Maneka pika kemena me wiar ikiwikuan. Wi mua yena Auwa owow iinan-pa ikua nain kookalowa wiar onam-ikaimik, muut nainiw owow iinan ikiwikuan. ²²Ikoka Mua Maneka miiw mua nia mekawow epa nain imenareya mua unowa ekapemi efa maakikuan, ‘Maneka, is pun yia aawe. I no unuma-pa Mua Maneka opora wia maakem-miemik, sawur wia anirawap ikemik nain wia iirarem-miemik ne no unuma-pa maa miililina imenam-miemik,’ naap efa maakikuan. ²³Ne yos-ke arimaniw feenap wia maakinen, ‘Yo-ko me nia amisarem, ni eenap ekeka. Ni mua sira samora-pa ikeman nain-ke,’ naap wia maakinen.”

Koora kuowa sira erup

(Luk 6.47-49)

²⁴“Ni mua opor unowa fain efar miimap ookiman nain ni mua kema-ke. Nain feenap, mua koora kuowa naep miiwa kuap peperowa imenap

poka soopap-puap koorā kuak, nain saarik. ²⁵Koorā baliwep kueya ewar ipia onaiya ekapemi eka luuma iwiya nain koorā me teninon. Moram koorā nain peperowa iinan-pa kuak.

²⁶Ne ni mua yo opora efar miimap me ookiman nain ni mua momora, kema marewa. Nain feenap, mua koorā miiw iinan-pa kuak nain saarik.

²⁷Ne ewar ipia onaiya ekapemi eka luuma iwami koorā nain anu-fienami teekeya iiwawun samorarinon, naap saarik.”

²⁸⁻²⁹Aria opora nain wia maakep weesereya wi unowa o warikap ikemik nain opora wiar miimap soranemik. Moram opora wia maakek nain ona kekanowa onaiya ikua, ne wi sira amis mua suule wiemik naap weetak.

Yeesus mua mia gigir maneka saliwak

(Mak 1.40-44, Luk 5.12-14)

8 ¹Aria Yeesus ema-pa ikok oreya yakeyak maneka o ookap ikiwemik. ²Ikim-ikaiwkin mua oko-ke ookap ekapok. Mua nain mia gigir maneka wiar ikua. Ekapemi Yeesus miir onoma-pa keema muuna mikami maakek, “Maneka, nena kookalep-na eliw efa saliweya mia eliwa arinen.” ³Naap maakeya wapena tiinep o tiimami maakek, “Eliw. No sariare!” Naap maem-ikaeya napuma nain ewursow wiar sariarek. ⁴Ne mua nain maakek, “Aria no ikiwemi-na mua oko me wia maake. Wi pris wiar ikiweya mia nefar pupuk.” ⁵Ne Moses sira wuak nain wiar ookami Mua Maneka patireya nefa mauk, ‘O sariarek.’ Naap nefa mauk.”

Yeesus irakow woos mua uuwow mua wiar saliwak

(Luk 7.1-10)

⁵Aria Yeesus ikiwep Kapeneam-pa fuuneya irakow teeria woos mua-ke o wiar ekapep omawami maakek, ⁶“Maneka, yo uuwow mua-ko wapena, kepura wiar umeya koorā-pa nan inep ikua, sirirowa maneka aawem-ikaiya.” ⁷Naap maeya maakek, “Eliw, yo-ko ikiwep urufinen.” ⁸Ne mua nain-ke maek, “Maneka, no unum maneka-ke, no koorā efar ikiwowa nain yo mua eliwa wia. Naapeya feekeriw ikok oram oporiw maeya uuwow mua efar sariarinok. ⁹Sira-ke feenap ikua. Yo naap, yo yena iimarow mua tepak-pa wiar ikem, ne irakow teeria yo tepak-pa efar ikemik. Yo mua oko ikiwowa suuwamkun eliw ikiwep-puinon. Ne mua oko ekapowa suuwamkun ekapep-puinon. Ne yena uuwow mua uuwowa maakinen-na, eliw mauwinon.” ¹⁰Naap maeya opora nain wiar miimap kakaemi teeria maneka nain wia maakek, “Yo maken akena nia

⁸ 8.4 Wi Yuuda-ke maemik, wi mia gigir maneka wiar ikua wi nain Mua Maneka mokoka-pa tumina saarik. Naapeya sariarem naep-na pris wiar ikiwinok naemik. Wi pris-ke pupep urufap “no sariaren” naikuan-na, Mua Maneka patirap eliw ikainon naemik.

maakiyem, mua fain yo kekanowa maken akena-ke efar naiya. Ni Isrel mua kuisow feenap-ko me nia imenam, weetak akena. ¹¹Ne opora fain pun makena nia maakiyem, miiw maneka fain ama urupowa ikip ama orowa, wi mua unowa ekapep Mua Maneka pika kemena-pa ni Isrel nembesir Abraham, Aisak ne Yekop wiamiya maa enemikuan. ¹²Nain ni Isrel mua-na, ni Mua Maneka pika kemena-pa ikowa nain weetak, sisina-pa ikowen. Ne ikoka Mua Maneka-ke nia iirareya epa kokoma-pa ikowen. Epa neeke ikok anane sirirowa aawowen, omemi enek muuna geegenem-ikowen.” ¹³Naap wia maakep-puami mua nain maakek, “Aakisa no eliw ikiwinan, maa mauwa maen nain naap akena nefar imenarinon.” Naap maakem-ikaeya uuwow mua nain sariarek.

Yeesus napuma wia saliwak

(Mak 1.29-34, Luk 4.38-41)

¹⁴Ne aria Yeesus iikirami Pita kooro wiar ikiwok. Ikiwok-na Pita emerika onak mia keenep esimsa-pa inep ikaeya urufak. ¹⁵Ne wameiya ekap wapena-pa wiar tiimak. Tiimeya napuma nain wiar sariarek. Ne iikirap maa uupomak. ¹⁶Ne urerareya mua unowa sawur wia anirawap ikemik nain Yeesus wiar pekapemik. Ne os-ke opora maemi sawur wiar iiraremi napuma pun wia saliwomakek. ¹⁷Sira naap onak nain iiriw profet Aisaiya maek nain wiar pepekerak. Opora nain feenap,

Os-ke napuma yiar iiraremi mia sirirowa aawimik nain yiar saliwia.”

(Aisaiya 53.4)

Maa baliwep kema suuwap Yeesus ookowa-ke

(Luk 9.57-60)

¹⁸Aria yakeyak maneka ekapep Yeesus warikiwkin naap wia urufap ona teeria wia maakek, “Ni ewur eka okaiwi ekeka.” ¹⁹Ekua naep onam-ikawkin sira amis mua-ke ekap maakek, “Somek mua, no epa kaaneke ikiwinan-na yos pun naap nookam-ikainen.” ²⁰Naeya maakek, “Eliw maen, nain siow asia miiw ona-pa inimik ne nepa wiena unowa onap nan inimik. Ne yo Mua Muuka-ke inow epa marew.” ²¹Naap maeya ona teeria mua kuisow iikirami maakek, “Oo Maneka, yo nookowa nain yo ikiwep owowa-pa ikok ikoka yena auwa efar umeya soopap-puap nookinen.” ²²Naeya maakek, “No yo yooke, wi umiwkin-na neeke wiam soopuk.”

Yeesus ewar maneka imenareya ifera yaruma arowak

(Mak 4.36-41, Luk 8.22-25)

²³Aria Yeesus aasa ireya ona teeria pun iramik. ²⁴Ne wi ekap eka gone-pa ariwkin ewar asia iikirami ifera kueya aasa eka taaneya bulunarekam naep onak. Ne Yeesus-na inep ikua. ²⁵Naeya ekap ifimami maakemik, “Maneka sa, i fan mesenalimik ya, yia asipe!” ²⁶Naap

maakiwkin wia maakek, “Ni moram naep karanemi keker opiman, yo kekanowa me efar kema suuwiman.” Naap wia maakep iikirami ewar kakankeya ewar puemi eka malin inek. ²⁷Ne wi naap urufap soranemi kema unu-unowa wuap wieniw aakunemi maemik, “Nee, mua fain mua kamenap nain-ke? Ewar ne ifera wia maakeya wiar miimap-puamik.”

Yeesus mua erup sawur wia iiraromak

(Mak 5.1-7, Luk 8.26-37)

²⁸Ne aria wi ekap eka pona okaiwi Gadara miiwa naimik nan fuunemik. Fuunep aasa-pa orop miiwa ekamik. Ekap Yeesus mua erup wia urufak. Wiam erup nain matmat-pa ikok o urufap ookap ekamik. Wi nain sawur-ke wia anirawap ikaiwkin riirinem-miemik. Naapeya wi mua epa nain me soomarimik. ²⁹Ne aria Yeesus farep maakemik, “Ei, Mua Maneka Muuka, mauwa yia onekam naep fan ekapon? No yia samorowa epa eewuar nefar ikua. Nain yia samorekam naep ekapon-i?” Naap maakemik. ³⁰Aria lawisiw epasia-pa waa teeria maneka epa yeem-ikemik. ³¹Ne aria wi sawur nain-ke Yeesus omawami maakemik, “No yia iirarekam naep-na yia sesekeya ikip waa teeria nain mia-pa wiar ikaiyen.” ³²Naap maakiwkin wia maakek, “Ni eenap ekeka.” Naeya wi orop ikiwemi waaya nain wia anirawamik. Naeya waa teeria nain karuw-iwami een fuura-pa oromi eka enep umurumemik. ³³Aria wi waaya nepiow mua nain naap urufap baurarep owowa ikiwomakemik. Owowa ikiwep maa imenarek nain nanaremi Yeesus mua wiam erup wia saliwak nain pun wia nanaromamik. ³⁴Ne wi owow mua naap miimap unowiya o urufowa ekapemik. Ekapep naap urufap Yeesus kame yiar piipuinok naep maakemik.

Yeesus napum mua oko saliwak

(Mak 2.1-12, Luk 5.17-26)

9 ¹Aria Yeesus ame epa nain piipup oromi aasa irap kiiriw eka puukap epamik. Aasa-pa orop ona owowa Kapeneam urupok. ²Urupeya mua wapena kepura iiwawun wiar uumarek nain ika-pa wuap o wiar pekapemik. Ne os-ke yo kekanowa efar kema suuwimik naep mua nain maakek, “Emar, no kema tene, no pina iiwawun nefar iirarem.” ³Naap maeya wi sira amis mua papako nan ikemik nain-ke wieniw opora senam aakunemi wiam maakem-ikemik, “Mua faa, Mua Maneka firekami naap maiya.” ⁴Nain Yeesus wi kema iiriw wiar amisarek. Ne wia maakek, “Ni moram maa samora kema suuwiman? ⁵⁻⁶Opora erup fain, ‘No pina nefar iirarem,’ e ‘No iikirap soomare.’ Opora erup fain opora kain maemkun makena urufowen? Yo Mua Muuka miiwa-pa fan ikem nain pina eliw nia iirarominen. Nain ni amisareka naep feenap oniyem.” Naap maemi napum mua nain maakek, “No iikirami nena inow maa aawep

koora ikiwe!”⁷ Naap maakeya iikirap ona koora ikiwok. ⁸ Ne aria wi unowa nain naap urufap keker opap maemik, “Aa, maa faa, maa miililina akena-ke.” Naemi Mua Maneka unuma fakeramik. Moram o kekanowa naap nain mua wieya maa onimik.

Yeesus Mati u fareya ona teeria wiar arek

(Mak 2.13-17, Luk 5.27-32)

⁹ Aria Yeesus epa nain piipupap ikiwem-ikok mua oko urufak. Mua nain unuma Mati u, ne o takis aawow mua-ke. O uuwow epa-pa nan pokap ikaeya urufap maakek, “Yo yooke.” Naap maakeya iikirap ookak.

¹⁰ Aria Mati u koora wiar ikiwok. Ne ona teeria pun nan pokap ikok maa enem-ikemik. Ne wi takis aawow mua, ne wi pina mua pun nan wiamiya pokap maa enem-ikemik. ¹¹ Ne wi Farisi^h papako naap wia urufap Yeesus teeria wia nokaremik, “Niena somek mua nain moram wi takis aawow mua ne wi pina mua wiamiya pokap maa enimiya?” ¹² Naeya Yeesus-ke miimap wia maakek, “Mua napum marewa nain ikemika kaikow mua me wiar ikiwimik. Napum mua-ke makena, wis-ke ikemika kaikow mua wiar ikiwimik. ¹³ Ni ikiwep Mua Maneka opor ara oko maek nain kemena baliwep kema suuweka. Mua Maneka-ke maek,

‘Ni mua wia kemalep wia saliwiman nain niar kookaliyem, ne maa eneka aawep yo efa patiriman nain yo me niar kookaliyem.’

(Hosea 6.6)

Ni nain kema suuweka. Moram yo me wi mua eliwa wia aawowa nain ekapem, weetak, wi pina mua wia aawowa ekapem.”

Maa enowa emi wuowa sira nain Yeesus nokaremik

(Mak 2.18-22, Luk 5.33-39)

¹⁴ Naap ikok wi teeria Yon Baptais ookam-miemik nain-ke ekapemi Yeesus nokaremik, “I fofa pepekimem maa enowa emi wuimik, ne wi Farisi pun naap onimik. Ne moram no teeria-ke naap-ko me onimik?”

¹⁵ Naap maiwkin anian wia kaisomami maek, “Mua oko emeria aawep enuma ikaeya ona womar eliwa o wiar ekapimik nain o wameiya ikok maatarem-miawemi enowa emi wuikuan-i? Weetak. Wiimar mua nain umeya iir nain makena, maa enowa emi wuikuan.

¹⁶ Yo sira enuma feenap saarik, mia suuwowa awona pereneya konim enuma katiwa aawep iinan-pa wuap feekiya me warimik, weetak. Naap onikuan-na konim enuma katiwa wame mufep aaweya mia suuwowa perenep ikua nain iiwawun samoraranon. ¹⁷ Ne oko feenap, wain enuma meme kanima reenep kekaniya neeke me ototimik, weetak.

^h 9.11 Wi Farisi kema feenap wuamik, no pina mua wiamiya ikok maa eniminan-na nos pun pina mua arinan.

Naap onikuan-na wain enuma awowa-ke arimep mika-suuweya meme kanima nain pukinon. Ne wain nain fuinon. Ne meme kanima nain pun samorarinon. Naapeya wain enuma meme kanima enuma-pa ototimik. Nain eliw naap ikainon.”

Yeesus lotu woos mua wiipa wiar saliwak
(*Mak 5.21-43, Luk 8.41-56*)

¹⁸ Aria Yeesus opora nain wia maakem-ikaeya lotu koora woos mua-ke ekapemi keema muuna mikami maakek, “Yo wiipa aakisa akena fan efar umok. Sira eliwa nos-ke ikip wapena mia iinan-pa wiar wueya iikirinok!”
¹⁹ Naap maakeya iikirami ookap ikiwok. Ne ona teeria pun wiokap ikiwemik. ²⁰ Aria ikiwem-ikaiwkin emeria oko-ke Yeesus murarowa-pa ekami mia suuwowa wiar tiimak. Emeria nain mia akaiyarem-ikua nain mokoma ten kuisow erup. ²¹ O feenap kema suuwap konim miirfa wiar tiimak, “Mia suuwowa wiar tiiminen-na sariarinen.” Naap maek. ²² Tiimeya Yeesus kirep urufap maakek, “Aite, no me keker opa. No yena kekanowa efar naep naap onan, naep sariaren.” Naeya mia akaiyarem-ikua nain wiar weeserek.

²³ Aria Yeesus ikiwep mua nain koora-pa wiar fuunek-na wi pia fuurow mua nan pia fuuram-ikemik. Ne wi mua papako pun nan ikok aakunowa maneka aakunemi omemi nunubarem-ikemik. ²⁴ Naap wia urufap wia maakek, “Ni unowiya eenap oreka, emeria gelemuta fain me umok, weetak, inep ikua!” Naap maeya o amap-niiremik. ²⁵ Aria wi unowa oraiwkin koor kemena ikiwep emeria gelemuta nain wapena-pa opap iikirowak. Ne o iiwawun iikirami iimarek. ²⁶ Wi unow onaiya naap urufap ikiwemi meta manekiwkin owow unowa miimamik.

²⁷ Aria Yeesus owowa nain piipuap ikiwok. Ikiwem-ikaeya mua mokok opa wiam erup o fare-ookamik, “Dewit nembesir oo,ⁱ ia kemale aa!” Naap maemik. ²⁸ Yeesus ikiwemi koor kemena ikiweya wiam erup nain pun ookamik. Ne os-ke wia maakek, “Ni kema maneka naap efa wuiman-i, yo eliw nia saliwinen, naap-i?” Ne maemik, “Ae, saria naap-na!” ²⁹ Ne aria mokoka wiar tiimami wia maakek, “Ni kekanowa efar naeman, naeya niena kookaliman naap imenarinok!” ³⁰ Ne wi mokoka wiar wilinek. Ne Yeesus opor kekanowa wia maakek, “Ni ikiwemi mua oko-ko me wia maakeka.” ³¹ Naap wia maakek-na weetak, wi ikiwemi opora nain manekamik.

³² Aria Yeesus ona teeria onaiya ikiwem-ikaiwkin mua oko pekapemik. Mua nain sawur-ke anirawiwkin me aakuniya. ³³ Pekapiwkin Yeesus-ke sawur mia-pa wiar ikua nain iirareya kiiriw aakunek. Wi unowa nain

ⁱ 9.27 Yuuda-ke maemik, wia aawow mua Mesaiya nain Dewit kerekera-pa imenarinon. Mokok opa wiam erup nain Yeesus mua nain-ke naep “Dewit nembesir” naap faremik.

naap urufap soranep kakaemi maemik, “Sii, i iiriw Isrel-pa fan maa feenap nain-ko me imenareya urufam-ikemik!” ³⁴Ne aria wi Farisi-ke maemik, “Sawur wia iirariya nain wi sawur woos mua-ke kekanowa iweya maa naap oniya.”

Yeesus owow unowa wiar ikiwok

³⁵Aria Yeesus owowa unowa wiar ikiwep lotu koorapa Mua Maneka opora wia wafuromam-miek. Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain wia maakemi napum sira-sira nain wia saliwam-miek. ³⁶Naap uuwami emeria mua unowa nain wia urufap manek akena wia kemalek. Moram, wi eliwa me ikemik, wi sipsip saarik wia urufow mua mareweya kema samor manekiw ikaimik. ³⁷Naap wia urufap ona teeria opora anian wia kaisomak, “Nee, manina maa enowa-ke kerew akena ikomakek, nain iwap enowa aawow mua-ke unow marew. ³⁸Naapeya ni manin onoma nokariwkin uuwow mua papako wia sesekinok.”

Yeesus mua ten kuisow erup wia pepelimok

(Mak 3.13-19, Luk 6.12-16)

10 ¹Aria Yeesus ona teeria mua ten kuisow erup wia farep uuwowa wiep wia sesekak. Wi sawur wia iiraruk, ne napuma sira-sira wia saliwuk naep wia sesekami ona kekanowa wiek. ²⁻⁴Wi aposel ten kuisow erup nain, wiena unuma feenap: Saimon, unuma oko Pita naek, ne ona weepe Andru pun, ne Sebedi muuka Yems Yon ikos, Filip, Batolomiu, Tomas, Matiu, eena takis aawow mua nain, aria Alfius muuka Yems, Tadeus, ne Saimon eena wi Rom anim onoma wia iirarinen naep onam-ikua mua nain, ne Yuudas Iskariot, os-ke Yeesus wi iiwua wapena-pa wiar wuinon.

Yeesus ona teeria uuwowa wia sesekak

(Mak 6.7-13, Luk 9.1-5)

⁵Aria wi teeria nain uuwowa wia sesekami feenap wia maakek, “Ni ikiwemi wi Isrel owowa muutiw wiar ikiweka, ne owow oko-ko me wiar ikiweka, ne wi Samaria owowa pun me wiar ikiweka. ⁶Wi Isrel muutiw wiar ikiweka, wi Mua Maneka piipuap sipsip saarik mesenalep ikemik. ⁷Ikiwemi opora feenap manekeka, ‘Mua Maneka pika kemena-pa nia wuwowa nain epa mamaiyarek.’ Naap wia maakeka. ⁸Ne napum mua wia saliweka, ne mua umiwkin-na wia iikiroweka, ne wi mia gigir ikemik nain wia saliweka. Wi mua inasina wia kuiwkin napumaremik nain sawur wia iirareka. Yo kekanowa fain sesa marew niem, naapeya nis pun oram wia asipeka. ⁹Ni ikiwemi maamuma maneka e gelemuta naap nain feekiya opap me ikiweka. ¹⁰Ne niena sikiw maneka me aaweka, mia suuwowa ne meren suuwowa naap nain opap me ikiweka, wapen ore

ikiweka. Ne soomarow kuuma pun me opaka. Maa muutitik nain ikoka teeria wia asipiman nain-ke nia asipikuan.

¹¹Ni owow maneka e owow gelemuta naap wiar ikiwep fuunep-na mua baliwep wia nokareka. Mua kain-ke mua eliwa ne kakeniw ikaeya-na mua nain wiar inem-ikok iir oko-pa owow oko ikiweka. ¹²Aria ni owowa wiar kererep koorra ikiwep-na mokomokoka feenap wia maakeka, ‘Ni kema eliwa ikeka,’ naap wia maakeka. ¹³Ne koor onoma nain-ke kema eliwa nia naakep nia aawemi koorra-pa nia wuiwkin-na opor eliwa nain neeke makenarinon. Ne me nia aawiwkin-na opor eliwa wieman nain makena me arinok. ¹⁴Ne owowa papako e koorra papako wiar fuuniwkin me nia aawiwkin-na, ne opora me nia miimiwkin-na owowa nain piipuami sira wia ofakowami kepur foma tukunep-puami ikiweka. ¹⁵Yo maken akena nia maakiyem, ikoka wia mekawow epa-pa wi pina manek akena aawikuan. Iriw wi Sodom ne Gomora pina muuta nain yoowa aawemik nain lawisiw maneka. Ne wis-ke ikoka pina muuta nain yoowa manek akena aawikuan!”

Yeesus teeria ikoka yoowa aawikuan

(Mak 13.9-13, Luk 21.12-17)

¹⁶“Ni miimeka. Yo nia sesekamkun ni sipsip saarik ikiwemi wi mua siow asia saarik ikemik nain gone-pa uwowen. Naapeya ni baliwep kema suuwap maa oneka, ne kema meliniw ikeka. ¹⁷Nain ni maa urufami ikeka, yo muuta nain mua papako-ke nia opap anim onoma wapena-pa nia wuikuan, ne oko wiena lotu koorra-pa nia wuap sarua niarikuan. ¹⁸Ne nia opap opora-pa nia wuami nia pikiwep wi anim onom maneka ne owow saria wapena-pa nia wuikuan. Ne wi mokoka-pa yo opor makena nain ariman wia maakowen. Ne wi owow oko-oko mua pun opora nain wia maakowen. ¹⁹Ne aria nia opap nia amapikiwiwkin-na ni kema samorarep kema unu-unowa me wueka, ‘opora kamenap maiyen,’ naap me maeka. ²⁰Moram ikoka niena kema-pa opora imenap me aakunowen, weetak. Mua Maneka Ewar Eliwa-ke kema niem-ikaeya aakunowen.

²¹Ne ikoka yo muuta nain mua oko-ke weepe e wiamun opap pikiweya ifakimikuan. Ne wiawi pun wiena muuka sira naap onikuan, ne muuka wiipa-ke wiena onak wiawi sira naap wia onikuan. ²²Ne yo muuta nain mua papako-ke kema nia iririmem-ikaikuan. Ne mua kain-ke kekanep ikaiya nain ikoka miiwa fain weeserow epa-pa Mua Maneka-ke nia aaweya eliw ikowen. ²³Ne ni owow oko-pa ikaiwkin nia samoriwkin-na bauraremi owow oko ikiweka. Yo maken akena nia maakiyem, ni ikiwemi Isrel miiwa fain owow unowa me weeser-wuowa ikaiwkin yo Mua Muuka nainiw ekapinen.

²⁴Ne aria suule takira ona somek mua tepak-pa wiar ikaiya. Ne uwow mua ona saria tepak-pa wiar ikaiya, o iinan me irinon. Suule takira

uuwowa balisow oninon-na os pun ona somek mua pepekiw ikainon. Ne sira naapiw uuwow mua uuwowa balisow oninon-na ona saria pepekiw ikainon. ²⁵Aria yo sira eliwa oniyem, nain wi sawur samora Belsebul^j efa naimik. Naeya ni yena teeria-pa ikeman nain pun opor samora nia maakemi samor akena nia onikuan.”

Mua Maneka waisow muuta keker opowa-ke ikua
(Luk 12.2-9,51-53, 14.26-27)

²⁶“Naapeya ni me wia keker opaka. Moram maa kokotap-puamik nain ikoka ariman arinon, ne maa kokot ikua nain ikoka mua unowa amisarikuan. ²⁷Maa mauwa uura kokot nia maakem nain arimaniw maeka, ne maa mauwa ifan onoma-pa nia maakem nain epa maneka-pa iimarep manekiw maeka. ²⁸Wi mua nia ifakimimik nain mia muutiw niar ifakimimik, ne kukusa niar ifakimowa nain me pepeki. Naapeya me wia keker opaka. Ni Mua Maneka ona waisow muuta keker opaka, moram o waisow mia ne kukusa eli mukuna-pa niar wuinon. ²⁹Ni kema suuweka, nepa fiir maa oram nain maamuma gelemuta wuap aawimik. Nain niena Niawi-ke maa nain kakaltam-ikaiya, o me mainon-na kuisow fuluw me orainon, weetak. ³⁰Nis pun naap baliwep nia kakaltam-ikaiya, naeya niena ikiwos afif onoma kui-kuisow iiriw niar tuunap-puak. ³¹Naapeya me wia keker opaka, moram nepa unowa nain maa oram-ke, ne nis-ke makena, nia kema suuwap nia kookal-afuriya. ³²Naapeya o mua yo yookami mua unowa mokok epa-pa wame wuinon-na yos pun ikoka owow iinan yena Auwa mokok epa-pa o unuma arimaniw unufinen. ³³Ne mua-ko mua unowa mokoka-pa mikikira yiinon-na yena Auwa mokok epa-pa o naap oninen.

³⁴Ni kema naap me wueka, yo ni miiw mua pokow eliwa nia pekapomam, naap me maeka, weetak. Yo ekapem fain ikoka irakowa niar imenarinon. ³⁵Naep yo muuta nain niam fo-fookowen. Feenap, ikoka muuka-ke ona wiawi iiwuarinon. Wiipa-ke ona onak iiwuarinon, ne wamekua-ke ona mua onak iiwuarinon. ³⁶Aria mua ona teeria kakeniw-ke o iiwuarikuan. ³⁷O mua ona onak wiawi manek akena wia kookalemi yo manek akena me efa kookaliya nain yo teeria-pa me efar ikainon. Ne o mua ona muuka wiipa manek akena wia kookalemi yo manek akena me efa kookaliya nain pun yo teeria-pa me efar ikainon. ³⁸Ne o mua ona nomokow moke me akuawep yookinon-na, yo teeria-pa me efar ikainon. ³⁹Aria o mua miiwa-pa feeke ona mia kookalowa weeserowinon-na, iiwawun mesenalininon. Ne o mua miiwa-pa feeke yo muuta nain pokow eliwa me aawinon-na ikoka owow iinan-pa Mua Maneka wameiya ikainon.”

^j 10.25 Belsebul Satan unuma oko-ke.

Wi Yeesus teeria sira eliwa wia onimik nain kiripowa wiar ikainon
(Mak 9.41)

⁴⁰“Ni sira eliwa nia onimik nain yos pun sira eliwa efa onimik wia maiyem. Neemi yo sira eliwa efa onami Auwa eena efa sesekak nain pun sira eliwa onimik. ⁴¹Mua oko-ko mainon, fain Mua Maneka profet-ke, naap wia naemi sira eliwa wia onimik nain ikoka Mua Maneka ona profet nain saliwami wis pun sira naap wia saliwonon. Ne mua oko-ko mainon, fain mua kakeniw-ke, naap maemi sira eliwa wia onimik. Nain ikoka Mua Maneka-ke mua kakeniw nain wia saliwami mua nain pun sira naap saliwonon. ⁴²Maken akena, mua ‘O Yeesus teeria-ke’ nefa naep eka dabela-ko nenakiya nain mua nain ikoka kiripowa wiar ikainon.”

Yeesus Yon Baptais opora maek
(Luk 7.18-35)

11 ¹Aria Yeesus ona teeria uwowa wia sesekami opor amisa wiep-puami wia piipup kame nain soomarek. Owow unowa nain wiar soomaremi Mua Maneka opora wia wafuromami wia maakem-miek. ²Ne iir nain Yon Baptais kora ekap ikok Yeesus Krai maa unowa onomakek nain meta wiar miimak. Naeya ona teeria wia sesekeya Yeesus wiar ekapemik. ³Ekapep fuunep maakemik, “Mua Maneka mua sesekowa maek nain makena nos-i e mua oko nan ikua, i nain arewiyen?” ⁴Naeya wia maakek, “Ni kirep ikiwemi Yon maakeka, maa mauwa urufaman nain ne miimaman nain maakeka. ⁵Feenap, wi mua mokok opa nainiw maa urufimik, wi paara opap ikemik nain kiiriw soomarimik, wi mua mia gigir mane-maneka ikemik nain pun sariarimik, aria wi ifan kuowa kiiriw opora miimimik ne wi umiwkin wia iikirowiyem. Ne wi mua oram nain opor eliwa wia maakemkun miimimik. ⁶Aria wi mua, yo kema me efa mika-kofimik nain wi kema eliw ikaikuan.”

⁷Aria teeria nain ikiwiwkin Yeesus-ke Yon maemi yakeyak maneka feenap wia maakek, “Ni iiriw epa asia nomon manekiw nan ikiweman nain, maa mauwa urufowa ikiweman? Ewar-ke sukuwka ifa wuunoweya kiri-kiriya nain urufowa ikiweman-i? Weetak. ⁸Nain ni maa mauwa urufowa ikiweman? Mua oko mia suuwow eliwa wuiya nain urufowa ikiweman-i? Nain pun weetak, wi mua bala ele-eliwa wuimik nain owow saria maneka kora-pa wiar ikaimik. ⁹Nain ni maa mauwa urufowa ikiweman? Profet oko-ko urufu naep ikiweman-i? Aa, pepe. Yo makena nia maakiyem, o profet-ke, nain wi profet unowa wia nomakek. ¹⁰Iiriw Mua Maneka opora siisimep-puamik nain mua makena naneka. Mua Maneka-ke o naep muuka maakek,

o miime, ikoka sesel mua oko sesekinen. Ne os-ke miimep ikiwemi
no era eepominon.’ (Malakai 3.10)

¹¹Yo feenap maken akena nia maakiyem, makena, mua unowa miiwa-pa imenaremik nain Yon Baptais-ke wia nomakek. Nain wi Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikemik nain wi mua oram akena nain-ke o nomakikuan.

¹²Aria Yon opora wia maakem-miek ara nain ekapep aakisa ara fan, wi mua samora ne kekanowa-ke Mua Maneka pika wiar teeku naep onimik. Ne mua samora-ke irakowa purupimik. ¹³Wi iiriw profet unowa nain opora kuisow nainiw ookam-ikaiwkin ikaiwkin Yon imenarek. Ne Moses sira wuomakek nain pun opora kuisow nainiw mikap maek. Ne aakisa epa nain imenarek. ¹⁴Iiriw wi profet oko Elaiya saarik imenarion, naap maem-ikemik nain Yon nanek. Ni opora nain makena naowen-i e weetak, nain niena maa-ke. ¹⁵Ni ifana onaiya ikok-na baliwep miimap kema suuweka!

¹⁶Nain wi aakis teeria fain maa mauwa maemi sira wiar pepekiminen? Wi teeria faa, wi takir galagala saarik. Feenap, owow uruma-pa pokap ikok teeria oko-ke teeria oko wia faremi maimik, ¹⁷'I pia nia fuuromamkun ni ufowa miatiniman. Ne salel awemkun ni me omomiman,' naap wiam maimik. Wis pun naap ikemik. ¹⁸Iiriw Yon fan ikua nain maa enowa ne eka kekanowa enowa emi wuam-ikua. Naeya wis-ke maemik, 'Sawur-ke mia-pa wiar ikua aa,' naap maemik. ¹⁹Ne aakisa yo Mua Muuka ekapep maa enowa ne eka enowa emi me yame wuamkun efa maimik, 'Nee, mua faa, maa enow masia, eka erua. Ne wi takis aawow mua ne wi pina mua womar-ke.' Naap efa tuunimik. Nain wi eena Mua Maneka amisa wiar aawimik, wi nain-ke ariman wiar wuami wia ofakowikuan, amisa nain maken akena-ke."

Wi Yeesus opora me wiar opimik nain kema samorarek
(Luk 10.13-15)

²⁰Aria wi owowa iiriw Yeesus-ke owowa-pa wiar ikok maa miililina onam-miek nain urufap kema kirep sira samora me piipuamik. Naapeya wia amukaremi maek, ²¹"Aa nefa komarka, ni Korasin ne ni Betsaida, ikoka yoowa aawowen. Yo iiriw ni niar ikok maa miililina nia ofakowam-ikemkun kema me kireman. Nain yo ikip Taiya ne Saidon-pa onekam-na wi iiriw kema kirekamik, pina onamik muuta nain konim irina ainep foma yakiep ikekamik. ²²Yo maken akena nia maakiyem, ikoka Mua Maneka ni sira samora nain nia mekawow epa-pa neeke ni pina maneka aawowen, ne wi Taiya ne Saidon pina maneka me aawikuan. ²³Aria ni Kapeneam, ni niam purupep iinan-pa niam wuau naep-i? Me pepek. Mua Maneka-ke mukuna-pa nia wafurion. Moram iiriw maa miililina ni niar ikok onam-ikem, nain ni urufap kema me kireman. Nain iiriw Sodom-pa onekam-na wi kema kiriwkin owowa me mesenalekak, naap ikaeya epa fain epekak. ²⁴Nain yo feenap nia maakiyem, ikoka Mua Maneka nia

mekawow epa-pa neeke wi yoowa maneka me aawikuan, ne nis-ke yoowa maneka aawowen.”

Yeesus wiar ikok kema eliwa aawowa-ke
(Luk 10.21-22)

²⁵Ne iir nain Yeesus-ke opora kerewa maek, “O Auwa, owow iinan ne miiwa fain onoma nos, yo sira eliwa nefa naiyem. Moram, maa unowa kokot ikua nain wi mua kema ne amis onaiya ikemik nain me wia ofakowan, ne wi mua takir kema saarik ikemik nain wia ofakowan. ²⁶Makena, Auwa, sira naap nain nena kookalowa-pa onan. ²⁷Maa unowa yena Auwa-ke yo wapena-pa efar wuak. Mua kuisow Mua Maneka Muuka me wiar amisarek, Auwa ona waisow Muuka amisarek. Ne mua kuisow yo Auwa me efar amisarek, ne yo o Muuka-ke yaisow amisarem. Ne yo yena kookalep yena Auwa mua papako wia ofakowamkun amisarikuan.

²⁸Ni mua unowa uuwow yoowa opiman nain ne kema pinarep ikeman nain yo efar ekapeka, ne yos-ke kema sonom eliwa niinen. ²⁹Moram yo yaisow mua kema sonom eliwa ne yo yena yame poraiyem, naapeya yo efar ekapep efamiya ikok yo sira efar aaweke, naeya ni kema eliwa imenowen. ³⁰Moram yo uuwowa niemkun akuawiman nain yoowa marew. Ne ni akuwisa-pa niar wuiyem nain pun yoowa marew.”

Yeesus Sabat fofa-pa uuwowa maek
(Mak 2.23-28, Luk 6.1-5)

12 ¹Aria iir oko-pa Sabat fofa-pa Yeesus ona teeria unow onaiya wit manin gone erepuma-pa wiar ikiwemik. Ikiwem-ikok ona teeria-ke wuailep wit makena wiar piitap aawep enim-ikiwem-ikemik. ²Naap oniwkin wi Farisi-ke wia urufap Yeesus maakemik, “Ei, no urufe, no teeria fain i Sabat fofa-pa maa me onowa nain^k onap sira manek akena nain yiar puukamik!” ³Ne wia maakek, “Ni naap yia maiman. Nain iiriw yiena nembesir Dewit sira onak nain Mua Maneka opora-pa siisimep-puamik. Ni nain me-ko urufaman-i? Ona teeria onaiya ikim-ikok wuailemik. ⁴Ne Mua Maneka lotu koora wiar ikiwep emer ikowa Mua Maneka patirimik nain wiar aawep enemik. Emer ikowa nain wi pris muutiw enimimik ne mua oro-oram wia. Nain wis-ke wiar aawep enemik. Wi sira puukamik, naap-ko wia maemik-i? ⁵Ne ni, Moses sira wuomakek nain me wiar urufaman-i? Feenap, Sabat fofa-pa maa me uuwowa nain wi pris-ke tempel koora-pa maa eneka paemi Mua Maneka patirami Sabat sira nain puukimik, nain wi pina onaiya ikemik me

^k 12.2 Moses sira oko wuak nain feenap, Sabat fofa-pa uuwowa emi. Ne wi Farisi-ke maemik, wi eena wit makena piitap wapena-pa firirimep enemik nain, nain uuwowa-ke, naapeya sira puukamik.

wia naiman. ⁶Naapeya yo feenap mainen, makena, tempel koorra maa maneka-ke, nain mua kuisow fan ikua nain tempel koorra nomakek. ⁷Aria Mua Maneka-ke opora feenap maek,

‘Ni mua wia kemalowa sira nain kookaliyem. Ne maa eneka-pa efa patiriman nain me niar kookaliyem.’ *(Hosea 6.6)*

Ni opora fain kemena aawekaman-na wi mua sira me puukimik nain oram enuma me wia samorekaman. ⁸Yo Mua Muuka-ke Sabat sira unowa urufiyem.”

Yeesus mua wapena umok nain saliwak

(Mak 3.1-6, Luk 6.6-11)

⁹Aria Yeesus epa nain piipup ikiwemi lotu koorra oko wiar urupok. ¹⁰Ne mua oko, wapen okaiwi kuisow wiar samorarep paara opap ikua nain pun nan ikua. Ne wi Farisi-ke Yeesus opora-pa wuau naep nokaremik, “Napum mua Sabat fofa-pa wia saliwimik nain sira Moses wuomakek nain yiar puukimik-i e weetak?” ¹¹Naap nokariwkin os-ke feenap wia maakek, “Aria ni mua Sabat fofa-pa sipsip kuisow miiw ona-pa niar orainon-na kamenap onowen? Sipsip nain akupap me aawowen-i? ¹²Ni kema suuweka, sipsip maa maneka-ki e mua maa maneka-ke? Naapeya Sabat fofa-pa mua wia asipowa nain sira eliwa.” ¹³Naap wia maakep-puami mua nain maakek, “No wapena tiine.” Naap maakeya wapena fakerap tiinep sariaremi wapena okaiwi saarik ikua. ¹⁴Ne aria wi Farisi naap urufap ikiwemik. Ikiwemi aakunemik, o kamenap onap ifakimiyen naemik.

Mua Maneka ona uuwow mua

¹⁵Aria Yeesus ifakimowa maemik nain ona miimap owowa nain piipup owow oko ikiwok. Ne wi emeria mua unow onaiya ookamik. Naeya wi mua napuma wia saliweya sariaremik. ¹⁶Ne opora kekanowa feenap wia maakek, “Ni ikiwemi yo meta me efa manekeka.” ¹⁷Naap wia maakek nain iiriw Mua Maneka-ke ona profet Aisaiya maakek nain naap pepek erak. Feenap,

¹⁸“Mua faa yena uuwow mua-ke, yena iiriw eena pepekimep-puam nain-ke. Yena kema muneka, o waisow yo kema fufurariyem. Ne yena Ewar nain o sesekomamkun miiw unowa fain kakeniw ikowa sira manekap wia maakinon.

¹⁹O me riirinemi farem-miawinon. Era-pa opora mane-maneka aakuneya me wiar miimikuan.

²⁰Wi mua kekanowa marewa nain me wia samorinon, ne wi mua iiwawun kua-pa ikemik nain me wia samorowa, wia aawinon. Naap oni-ikim-ikaeya kakeniw ikowa sira miiwa fain epa aawinon.

²¹Ne aria wi miiw emeria mua o waisow opora wiar opiwkin o unuma-pa eliwa ikaikuan.” *(Aisaiya 42.1-4)*

Mua Maneka-ke naap maek.

Yeesus o Belsebul-ke naemik
(Mak 3.20-30, Luk 11.14-23 ne 12.10)

²² Aria Yeesus nan ikaeya mua oko mokok opa ne opaimika pun uumarek nain wiar amapekapemik. Mua nain sawur-ke anirawiwkin naap arek. Amapekapiwkin saliweya aakisa kuisow aakunemi maa urufak. ²³ Wi teeria maneka nain naap urufap soranep kakaemi wi-wieniwi wiam nokaremi maemik, “Nee, mua fain Dewit muuka nain-ki e kamenion?” ²⁴ Nain wi Farisi-ke miimap maemik, “Mua fain sawur woos mua Belsebul-ke kekanowa iweya sawur wia iirariya.” ²⁵ Aria Yeesus wi kema nain wiar amisarep wia maakek, “Ni naap efa maeman nain fain kema suuweka, owow oko wi-wieniwi wiam fookap irakikuan-na owowa onaiya iiwawun samorarikuan. Ne owowa kuisow mua wiam fookap irakikuan-na kekanep me ikaikuan. Weetak. Ne kerekera pun naap. ²⁶ Naapeya Satan pun sira naap, sawur wia iirarinon-na aa, ona teeria wameiya irakek naiyen. Ne wi kamenap kekanep ikaikuan?”

²⁷ Aria yo Belsebul-ke kekanowa yieya sawur wia iirariyem, naap efa maiman-i? Nain makeniya-na niena teeria sawur wia iirarimik nain mua naareke kekanowa wieya naap onimik? Ikoka wis-ke naap onami ariman wuikuan, ni opora me makena-ke. ²⁸ Ne yo Mua Maneka Ewar Eliwa-ke efa kekanoweya sawur wia iirariyem, ni naap efa maep-na amisarowen, Mua Maneka ona pika kemena-pa nia wuowa epa fan imenarek.

²⁹ Aria feenap saarik. Mua oko mua kekanowa maa unowa wiar aawekam naep mokomokoka kooro wiar ikiwep kekanowa wiar nomakep opap kaikap-puap maa unowa eliw wiar aawinon. Kekanova me wiar nomakinon-na weetak.

³⁰ Mua eena yo efamiya me ikua nain yo iiwua-ke. Ne mua eena yo efamiya me uuwami mua me wia fiirimiya nain wia fafarumeya pukikuan. ³¹ Naapeya nia maakiyem, pina unowa onimik ne Mua Maneka opora firekimik nain, pina wasirkikuan-na pina nain wiar iirarinon. Nain opora aakunemi Mua Maneka Ewar Eliwa firekimik nain pina nain me wiar iirarinon. ³² Wi mua yo Mua Muuka efa firekami opora-ko onikuan-na Mua Maneka-ke pina nain wiar iirarinon. Ne wi Ewar Eliwa firekowa opora onikuan-na Mua Maneka-ke pina nain me wiar iirarinon. Pina anane naap wiar ikainon.” Naap wia maakek.

Mua sira kamenap ikua, ona opora pun naap
(Luk 6.43-45)

³³ Ne opora oko feenap wia maakek, “Ni nomokowa urufap maiman, ‘Nomokowa eliwa, makena pun eliwa. Ne nomokowa samora makena pun samora. Naapeya nomokowa makena urufap amisaremik.’ ³⁴ Ni

faa, ifa samora upowa-ke. Ni kamenap onap-ko opor eliwa aakunowen. Moram ni kema-pa sira samora niar taanep ikua. Maa unowa kema-pa ikaeya opaimika-pa kosiep oraiya. ³⁵Mua eliwa ona kema-pa opor eliwa imeniya, ne mua samora ona kema-pa opor samora imeniya. ³⁶Naapeya ni feenap amisareka, wiimar Mua Maneka nia mekawow epa-pa ni mua kema me suuwowa opor samora aakuniman nain pina aawowen. ³⁷Moram niena opor samora-pa maa anima-pa niam wuowen, ne niena opor eliwa aakunowa-pa epa eliwa aawowen.” Naap maek.

Maa miililina naiwkin Yeesus-ke weetak naek
(Mak 8.11-12, Luk 11.29-32)

³⁸Naap ikok wi sira amis mua ne wi Farisi-ke Yeesus maakemik, “Somek mua, no maa miililina-ko oneya nefar urufiyen.” ³⁹Ne wia maakek, “Ni aakis teeria fain emina kekanep Mua Maneka piipuaman, ne maa miililina-ko yia ofakoweya urufiyen naap maiman-i? Weetak, yo maa me oninen. Ni iiriw profet Yoona kamenap arek nain kema suuwap ileneka. ⁴⁰Iiriw akena Yoona mera urom tepak-pa ikaeya fofa arow. Ne ikoka Mua Muuka pun sira naap, fofa arow eruw tepak-pa ikainon. ⁴¹Ne wiimar Mua Maneka nia mekawow epa-pa wi Niniwe-ke iikirap pina ariman niar wuikuan. Moram, wi iiriw pina onam-ikaiwkin Yoona-ke wiar ikiwep opora manekap wia maakeya miimap kema kiremik. Ne aakisa mua kuisow fan ikua fain-ke o nomakek. Nain o opora nia maakiya nain ni me miimap kema me kiriman. ⁴²Ne iir nain pun Seba woos emerika-ke iikirap ni teeria fain pina ariman niar wuonon. Moram, o iiriw owow saria Solomon amis maneka ne opor eliwa wiar miimekam naep epasia akena-pa ekapok. Ne aakisa mua fan ikua fain-ke Solomon amis maneka wiar nomakek. Nain ni opora me wiar miimiman.”

Sawur wia iirariwkin kiiriw ekapemik
(Luk 11.24-26)

⁴³Yeesus kiiriw maek, “Aria sawur mua oko mia-pa wiar ikok oromi epa reenowa ikiwep uurarow epa enuma akupam-miawinon. ⁴⁴Epa me imeninon-na kema-pa feenap mainon, ‘Yo kirep yena epa awona nainiw iwinen.’ Naap maep kiiriw ekapep ona epa awona nain urufinon-na koor kemena gerenek maneka ikua, maa sakua marew. ⁴⁵Naap urufap kiiriw nainiw ikiwep sawur samor akena ikur okaiwi-pa erup wia aawep ekapep neeke taanikuan. Naeya iiriw mua nain lawisiw samora ikua, ne ikoka iiwawun samorarinon. Ne ni teeria fain pun naap niar imenarinon,” naap wia maakek.

Yeesus onak ne wiamun teeria o akupamik
(Mak 3.31-35, Luk 8.19-21)

⁴⁶Aria Yeesus-ke teeria maneka nain wiamiya aakunem-ikaeya ona wiamun ne onak naap ekapemik. Owaruma-pa ikok i wameiya-ko

aakuniyen naep wia maakemik. ⁴⁷Naeya mua oko-ke wia urufap Yeesus maakek, “Nena neene ne niamun unowa owaruma-pa ikok no nefa maimik.” ⁴⁸Ne mua nain maakek, “Naarew ame yena aite ne aamun unowa-ke?” ⁴⁹Naap maep ona teeria wiamiya ikua nain wapen miira wia mik-ikiwemi maek, “Ni unowa fain yena aite ne yena aamun-ke. ⁵⁰Mua eena yena Auwa owow iinan-pa ikua nain kookalowa wiar ookimik nain yena aite, yena eker a ne yena aamun unowa-ke.”

Manin uuwowa arekin opora-ke

(Mak 4.1-9, Luk 8.4-8)

13 ¹Aria fofa kuisow nainiw Yeesus koor a piipup orop eka saawirinowa ikiwep pona-pa pokap ikua. ²Ne o ookap warikamik nain mua unow akena. Naapeya orop aasa irap pokap ikok opora wafuramik. Ne yakeyak nain saa-pa iimarep ikok opora wiar miimam-ikemik. ³O maa unow akena aakunemi arekin oporiw wia maakem-ikua. Feenap maek, “Aria iir oko-pa mua oko manina ikiwep maa makena fi-fien-ikiwok. ⁴Fi-fien-ikiwem-ikaeya makena papako era-pa oromakek nain nepa-ke enek. ⁵Ne papako nomon miiwa-pa oromakek nain baliwep me eliwerek. Ne ewur akena opa urupok, nain miiwa mareweya fiira miiw tepak me iwak. ⁶Nomon miiwa pun fiira kerewa me orok, ne ama-ke kuumeya iiwawun ififaromakek. ⁷Ne makena papako sipir unowa-pa oromakek nain sipira-ke arimemi muok. ⁸Ne papako miiw eliwa-pa oromakek nain-ke baliwep arimemi makena eliwa wuomakek. Papako eliw akena makenarep pinarep segulalep ikomakek, papako lawisiw eliwa makenarek. Ne papako orena wuomakek, makena naap wuiya. ⁹Ni ifan onaiya ikok-na opora fain kema wuepeka!”

Yeesus teeria-ke arekin opora kemena nokaremik

(Mak 4.10-12, Luk 8.9-10)

¹⁰Ne aria Yeesus ona teeria-ke ekapep nokaremik, “No moram anane opor unowa wia maakemi arekin opora wia maakin?” ¹¹Ne wia maakek, “Mua Maneka pika kemena wiar ikowa opora nain kokot ikua nain ni yena teeriaiya opora fookap nia maakem, ne wi unowa weetak. ¹²Naapeya o mua Mua Maneka kema suuwowa kekanow akena kema suuwiya nain Mua Maneka-ke amis maneka iwinon. Ne o mua kema suuwowa kekanowa me opiya nain Mua Maneka-ke amis gelemuta wiar ikua nain iiwawun wiar iirarinon. ¹³Yo arekin oporiw wia maakiyem, nain moram, wi maa-ko urufowa urufimik ne ifana maa miimowa miimimik nain kema-ke me suuwimik. ¹⁴Naapeya opora iiriw Mua Maneka ona profet Aisaiya opora maakek nain wiar pepok erak, feenap, “No ikiwep feenap wia maake,
 “Makena akena, ni teeria fain opora miimowa miimowen, nain kema me suuwowen, ne mokoka maa urufowa urufowen, nain kema-ke me pukowen,” naap wia maake.

15 Moram wi teeria fain kema marew ne ifan otota ofomap ikemik, mokoka oparep ikomakemik. Naapeya maa me urufimik. Nain wiena mokoka-ke maa urufekamik ne ifana-ke maa miimekamik-na, ne maa kema suuwap kema kirekamik-na aa eliw, yo wia saliwekam.’ (Aisaiya 6.9-10)

Mua Maneka-ke naap maek. 16 Naapeya nia maakiyem, ni maa urufiman ne ifana maa miimiman nain kemelam-ikeka! 17 Maken akena nia maakiyem, ni aakisa maa urufomakiman nain iiriw wi Mua Maneka profet ne wi mua kakeniw ikemik nain urufowa manek akena kookalemik, nain me urufamik. Ne ni opora miimiman nain wi miimowa manek akena kookalemik, nain me miimamik.”

Yeesus arekin opora nain kemena fookap wia maakek

(Mak 4.13-20, Luk 8.11-15)

18 “Aakisa ni mua eena manina-pa maa makena fi-fienomakek nain kemena maemkun miimeka. 19 Feenap, maa makena eena era-pa oromakek nain feenap, wi mua Mua Maneka pika kemena wiar ekowa opora wiar miimami kemena me aawimik nain Satan-ke opor eliya kema-pa wiar ikaiya nain wiar iirarinon. 20 Maa makena nomon miiwapa oromakek nain feenap, wi mua eena Mua Maneka opora wiar miimap kookalemi kemelimik. 21 Nain wi kema-pa me wuiwkin epa ekow marew, ne opor nain ookowa muuta nain pina ne opora-ke wia aaweya, ewuriw akena piipuimik. 22 Ne maa makena sipir unowa-pa oromakek nain feenap, wi mua opora miimimik nain kema-pa wiar ikaiya. Nain wiena miiw maa unowa firimowa nain kema iikirap Mua Maneka opora nain kema-pa kekanowa me wiar opimik. Naeya maa makena me wiar urufimik. 23 Ne maa makena miiw eliya-pa oromakek nain feenap, wi mua eena opora miimap opa-afurami baliwep ookimik. Papako makena unow akena wuiya, ne papako lawisiw unowa wuiya, ne papako oro-orena wuiya. Naapeya wi mua nain uuwowa pun naap.” Naap wia maakek.

Sira eliya ne sira samora wiam ookowap ikemik

24 Aria Yeesus kiiriw naapiw arekin opora oko wiemi feenap wia maakek, “Wi mua Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikowa feenap saarik. Mua oko maa makena aawep manina-pa fi-fienak. 25 Uuwap ekapep owowa-pa ikaeya uura ona iiwua mua-ke ekapep sipir samor wowosa nain aawep manina-pa wiar fi-fien-iraparep-puami ikiwok. 26 Ne naap ikok maa eliya nain eliwaremi makena wuak ne sipir samora nain pun feekiya eliwarek. 27 Ne uuwow mua-ke naap urufap ikiwep manin mua nain maakemik, ‘Saria, no nena maa makena eliya fi-fienan nefa naemik. Nain sira kamenap naep sipira samora nain maa enowa bilik

eliwaromakek noma?’ ²⁸Ne wia maakek, ‘Yo efa iiwuarow mua-ke naap efa onak.’ Ne maakemik, ‘Naapeya-na ikiwep sipira perekiyen-i?’ ²⁹Ne wia maakek, ‘Weetak, naap ikainok. Oko sipira nain perekami maa enowa opa feekiya perekowen. ³⁰Ere-erup naap ikok ariminok. Ne ikoka maa makena aawowa epa nain epeya uuwow mua feenap wia maakinen, ‘Sipira samora nain kiikir perekap purekap kuumeka. Aria naap onap-puap maa enowa muutiw fiirimep pikiwep yena enow koorapa-sepa wueka.’”

Nomokowa mastet makena arekin opora-ke
(Mak 4.30-34, Luk 13.18-21)

³¹Ne aria Yeesus kiiriw nainiw arekin opora oko wia iromami wia maakek, “Mua Maneka pika kemena wiar ekiwkin teeria manekariya nain feenap saarik, mua oko nomokowa mastet makena mumua aawep manina-pa isakek. ³²Nomokowa papako mumua gelemutitik ikomakek, ne mastet mumua nain gelemutitik oram. Nain pia arimowa-ke manin maa muutitik nomakek. Nomokowa nain arimemi eke-ekeka wueya nepa-ke ekapep ekeka-pa unowa aawimik.”

³³Naap wia maakep-puami arekin opora oko wia iromami feenap wia maakek, “Mua Maneka pika kemena wiar ekiwkin teeria manekariya nain feenap, emeria oko yis aawep inasin emera onaiya kiripap nan wuap-pueya iiwawun arimiya.” Naap maek.

³⁴Aria opor unowa nain wia maakemi opor makena kemena fookap me wia maakem-ikua. Oram anian wia kaisomak. ³⁵Sira naap onak nain iiriw profet oko-ke opora maek nain makena akena wiar imenarek. Opora feenap,

“Yo opora maemi arekin oporiw nia iromiyem. Maa unowa iiriw miiwa fain imenaremi maa kokot ikua nain arekin oporiw iriyem.”
(Someka 78.2)

³⁶Aria Yeesus opora wia maakep-puap koorapa ikiwok. Ne ona teeria-ke ookap ikiwemi maakemik, “No arekin opora wia iromami wia maaken. Sipira manina-pa eliwarek nain aakisa i kemena fookap yia maake.”

³⁷Naeya wia maakek, “Mua maa makena eliwa manina-pa fi-fienak nain Mua Muuka ona, ³⁸ne manina nain miiw maneka fain maem. Maa makena eliwa nain wi emeria mua Mua Maneka opora wiar ookimik nain wia maem. Ne sipir samora nain wi mua sira samora onimik nain wia maem. ³⁹Mua eena sipir samora wowosa manina-pa wafurak nain Satan. Ne wit makena aawow epa nain miiwa fain weeserow epa, ne wi uuwow mua wia maem nain wi ensel. ⁴⁰Aria sipir samora fiirimep mukunapa kuumowa maem nain miiwa fain weeserow epa-pa neeke sira nain imenarion. ⁴¹⁻⁴²Wi mua, mua papako wia peeskimiwkin sira samora-pa wakimik nain, ne wi mua sira samora onimik nain Mua Muuka-ke ona

ensel wia sesekeya wia fiirimep mukuna anane naap ikaiya neeke wia wafuriwkin omemi enek muuna geegenem-ikaikuan. ⁴³Ne aria wi mua kakeniw ikemik nain-ke Auwa Mua Maneka owowa-pa o wameiya-pa ikok ama parina saarik pariniya ikaikuan. Aria ni ifan onaiya ikok-na opora fain miimap kema wueka! ⁴⁴Aria Mua Maneka pika kemena wiar ekowa kookalowa nain feenap saarik. Maa eliw akena miiw tepak-pa ikua. Ne mua oko-ke miiwa kuap imenap kiiriw soopak. Ne manek akena kemelami ikiwok. Ikiwemi ona maa unowa wiar ikua naap iiwawun sesekap maamuma aawep ekapemi miiw ara nain wiar sesenarek.

⁴⁵Ne Mua Maneka pika kemena wiar ekowa kookalowa nain pun feenap saarik. Mua oko omod onoma¹ eliwa nain sesenarekam naep akupam-miek. ⁴⁶Akupam-miok eliw akena kuisow imenap ikiwemi ona maa unowa sesekap maamuma iiwawun aawep omod onoma nain sesenarek.

⁴⁷Aria Mua Maneka pika kemena wiar ekowa sira oko pun feenap saarik, mera sia ifera-pa wafurap mera sira-sira unowa aawimik. ⁴⁸Sia wafurap mera iwap taaneya mufep purupep pona-pa pokap ikok mera mekawimik. Mekawap mera eliwa tel-pa iparimik ne samora wafurimik. ⁴⁹⁻⁵⁰Ne ikoka miiwa fain weeserow epa-pa sira naap akena imenarinon. Wi ensel-ke orop emeria mua wia mekawap wi mua samora wia fiirimep mukuna neeke wia wafuriwkin omemi wiena enek muuna geegenem-ikaikuan. Ne mua kakeniw ikemik nain eliw ikaikuan.” ⁵¹Naap wia maakep weesereya wia nokarek, “Opora nia maakem fain ni-ko kema aaweman-i e weetak?” Ne maemik, “Ae, i kema aawemik.” ⁵²Ne wia maakek, “Sira naapeya-na wi sira amis mua Mua Maneka pika kemena wiar ekap sira unowa baliwep paayar-afurak nain o mua fain saarik oninon. O eena koor onoma mua ona maa eliw awona enuma onaiya aaporop epa maneka-pa wuap wia ofakowinon.”

Yeesus ona owow mua-ke iiraremik

(Mak 6.1-6, Luk 4.16-30)

⁵³Aria Yeesus arekin opora nain wia maakep-puap wia piipuap ona owowa ikiwok. ⁵⁴Ikiwep nan ikok lotu koorapa Mua Maneka opora suule wia onam-ikua. Ne wi opora naap miimap soranemi maemik, “O amis maneka naap nain kaanek aawok? Ne maa miililina onomakiya faa, naareke kekanowa iweya naap oniya noma? ⁵⁵I amisaremik, ona wiawi kooru kuow mua-ke ne ona onak Maria. Ne ona wiamun unowa Yems, Yosep, Saimon ne Yuudas, wi nanemik. ⁵⁶Ne ona wekera unowa owowa fan-pariw ikemik. Nain o amisa fain kaaneke aawok?” ⁵⁷Naap maep o

¹ 13.45 Omod onoma ifer maa-ke, ne balamakur papako tepak-pa ikaeya aawimik. Maa nain saawirinowa ne kia dubila, ne nain aawep maa bala onimik nain sesa maneka.

me kookalemik. Naeya os-ke wia maakek, “Sira naap ikua, wi owow oko oko mua-ke profet ekima opimik. Ne ona owow onoma-ke ne ona kaka-ke weetak,” naap maek. ⁵⁸Naapeya o opora me wiar ookiwkin maa miililina unowa me wia ofakowak.

Erot-ke Yon Baptais ifakimok

(Mak 6.14-29, Luk 3.19-20 ne 9.7-9)

14 ¹Aria iir nain owow saria Erot-ke^m Yeesus meta miimap ²ona uuwow mua wia maakek, “Mua nain-na Yon Baptais-ke. O iiriw ifakimemkun umok nain aakisa kiiriw iikirak. Naapeya kekanowa onaiya ikok maa miililina imeniya,” naap maek. ³Aria Yon umok nain feenap. Erot ona weepe Filip emeria Erodias wiar aawok. ⁴Naap oneya Yon-ke amukarem-ikua, “No neepe emeria wiar aawon nain sira eliwa me onan!” ⁵Naap amukareya Yon opap koora-pa wuap baliwep kaikak. Ne ifakimekam naek-na wi Yuuda wia keker opap me ifakimok. Moram wi mua unowa Yon Baptais profet-ke naemik. ⁶Nan ikaeya iir oko Erot ona imenarek nain mokoma pepeke ereya ona fofa neeke enow maneka onak. Ne Erodias wiipa-ke wi tapu maneka mokoka-pa wia ufem-ikomak. Ne Erot ufowa nain wiar urufap mokoka kuok. ⁷Ne farep maakek, “Yo opor makena maiyem, no maa mauwa-ko kookalep maeya-na kakeniw niinen!” ⁸Naap maakeya onak wiar ikiweya maakeya orop Erot maakek, “Yo feenap kookaliyem, yo Yon Baptais ikiwosa maiyem. Epira-pa wuap pekapeya urufinen.” ⁹Erot Yon ifakimowa nain kema wiisarep kema samor maneka ikua. Nain o iiriw ona tapu mokoka-pa yo opora makena maiyem naek. Naapeya wiipa nain maakek, “Eliw, no kema opominen.” ¹⁰⁻¹¹Naep ona ami mua wia sesekeya Yon koora-pa ikua nain ikiwep imakuna puukap woosa epira-pa wuap amapikiwemi wia ofakowamik. Ne wiipa nain-ke aawep onak amapikiwomak. ¹²Ne aria Yon teeria-ke meta nain miimap ekapemi sawi napuma mia ara muutiw aawep pikiwep soopamik. Soopap-puap ikiwep Yeesus maakemik.

Yeesus mua tausen ikur (5,000) maa wienakek

(Mak 6.31-44, Luk 9.10-17, Yon 6.1-13)

¹³Ne Yeesus naap wiar miimap owowa nain piipuap ona waisow aasa aawep ikiwok. Ikiwep epa mua marew-pa neeke ikainen naek. Wi emeria mua unowa o epa ikiwok nain miimap mereniw ookap ikiwemik. ¹⁴Naeya o eka okaiwi ekap fuunek-na wi yakeyak wi kiikir ekapep taanep ikemik. Naap wia urufap manek akena wia kemalep wi napum onaiya ikemik nain wia saliwak. ¹⁵Ne urerareya ona teeria-ke ekap maakemik, “Epa

^m **14.1** Erot fain unuma oko Antipas, Galili kame wia urufiya. Ona wiawi pun unuma Erot, eena Yeesus imenarek iir nain os-ke saria maneka ikua.

fain owowa marew, ne urerarek. Naapeya wia sesekeya wiena ikiwep owowa-pa maa enowa-ko wiar sesenaruk.”¹⁶ Naap maakiwkin wia maakek, “Weetak, wi me ikiwuk. Nis-ke maa enowa wienakeka!”¹⁷ Ne maakemik, “Sa, i emer ikowa ikur ne mera erup, muut naap.”¹⁸ Ne wia maakek, “Naapeya-na aawep yo pekapomeka.”¹⁹ Pekapiwkin wia maakek, “Wia maakiwkin neeke pokomakuk.” Aria wi pokiwkin emer ikowa ne mera nain aawep iinan mokakemi Mua Maneka sira eliwa naakek. Sira eliwa naakep-puap emera nain wu-wuepap ona teeria wiewa emeria mua unowa nain wienakemik.²⁰ Ne wi unow onaiya enep pepekeramik. Ne enakiwa kireya inera-pa iparemik. Inera ten kuisow erup naap taanek.²¹ Wi teeria maa enemik nain wi emeria ne muuka wiipa me wia tuunamik, wi mua muutiw wia tuunamik nain tausen ikur.

Yeesus eka iinan-pa soomarek

(Mak 6.45-52, Yon 6.16-21)

²² Aria Yeesus ona teeria kiikir wia sesekeya aasa suuwap orop miimep ikiwep eka okaiwi ikiwemik. Ikiwiwkin ona waisow nan ikok yakeyak wia sesekeya wiena owowa ikiwemik.²³ Ikiwiwkin Mua Maneka farekam naep ema urupok. Urupep nan ikaeya kokomarek.²⁴ Ne aria ona teeria aasa-pa ikiwemik nain ikiwep epasia aremik. Ne ewar maneka-ke iikireya eka muun iri-ikiwemi aasa wiar molepam-ikua.²⁵ Naap ikok epa wiiwim naap Yeesus-ke eka iinan-pa soomar-ekapem-ikaeya²⁶ urufap kema totonep samor akena karanep kiriremi maemik, “Sawur-ke yee!”²⁷ Naap karanem-ikawaiwkin wia maakek, “Ni kekaneka. Aa yos-ke. Ni me keker opaka.”²⁸ Ne Pita-ke iikirami maakek, “Maneka, nosiya-na ekape efa naeya orop eka iinaniw nookap ekinen.”²⁹ Naap maeya maakek, “Eliw ekapinan!” O aasa-pa pikinep orop eka iinaniw soomaremi Yeesus ookap ekak.³⁰ Nain ekam-ikok ewar kekanowa nain furewap keker opak. Keker opap bulunarep oromi kiriremi maek, “Maneka sa, yo efa opa aa!”³¹ Naeya ewur akena wapena wafurami opap maakek, “No moram karanin? Yo kekanowa marew naap efa naen-yon aa!”³² Ne aria wi ekap aasa urupiwkin ewar puok.³³ Ne wi mua papako aasa-pa ikemik nain o miir onoma-pa keema muuna mikami maemik, “Maken akena, no Mua Maneka Muuka-ke.”

³⁴ Aria wi ekap Genesaret-pa fuunemik.³⁵ Ne wi owowa nain Yeesus urufap os-ke naemik. Naapeya opora sesekiwkin napum mua unowa wia pekapemik.³⁶ Ne Yeesus omawami maakemik, “I mia suuwowa miirfa muutiw nefa tiimami sariariyen noma.” Ne naap onap sariaromakemik.

Wi Yuuda wiena kae sira aakunemik

(Mak 7.1-13)

15 ¹ Aria naap ikok wi sira amis mua Yerusalem-pa ikemik nain wiam aawep Yeesus wiar ekapep nokaremik, ² “No teeria-

ke wapena me yasuwowa maa enimimik. Moram yiena kae sira yiar puukimik?”³ Ne wia maakek, “Ne ni moram naep niena neke sira nain ookap Mua Maneka opora emina-pa wuiman, wuami sira puukiman?

⁴ Mua Maneka feenap oneka nia maek,

‘Niena neene niawi opora wia miimam-ikeka.’ (*Eksodas 20.12, Lo 5.16*)

Ne opora fain pun maek,

‘Muuka-ko onak wiawi opora wia fienami opor samora wiinon-na muuka nain ifakimiwkin uminok.’ (*Eksodas 21.17, Wok Pris 20.9*)

Mua Maneka-ke naap maek. ⁵⁻⁶ Nain ni sira amis mua-ke feenap wia maakiman, ‘No nena neene niawi wia maakinan, “Yo maa unowa niowa ikem, nain iiriw Mua Maneka unuma-pa wuam, naeya ni niowa me pepep.” No naap onap neene niawi me wia kakaltowa pun eliw,’ naap wia maakiman. Naap maemi Mua Maneka sira emina-pa wuami niena sira nain miimowa-pa wuap kekanowiman. ⁷ Ni mua wadola-ke. Naapeya iiriw profet Aisaiya opora maek nain pepep nia maek, Mua Maneka feenap maek,

⁸ ‘Wi teeria fain oram opaimika-pa yo unuma efa fakerimik. Nain wiena kema-pa yo me efa kema suuwimik.

⁹ Wi wadolalemi lotu efa onimik. Ne sira wia maakimik nain wiena miiw sira imenap wia ofakowimik.’ (*Aisaiya 29.13*)

Mua Maneka-ke naap maek.”

¹⁰ Yeesus naap wia maakep-puami emeria mua unowa nain wia farek. Ekapiwkin wia maakek, “Ni opora fain miimap kema aaweka. ¹¹ Maa enimiman nain uroma niar oraiya, nain pokowa me nia samoriya, weetak. Ne maa-ko ni kema-pa niar ikok opaimika-pa kosiep oraiya nain-ke pokowa nia samoriya.” Naap wia maakek.

¹² Naap ikok ona teeria-ke ekap maakemik, “No wi Farisi opora maen nain nefar miimap kema eliwa me nefa naimik. Nain nena amisaren-i?”

¹³ Ne wia maakek, “Maa unowa Auwa iinan-pa ikua nain ona wapena-pa me upomakek nain ikoka perekikuan. ¹⁴ Naapeya wi me wia kema suuweka, neek ikauk. Wi wiena mokok opo-opaiw wiam aawep pikiwimik nain-ke. Naap onimik nain ikiwemi fuura-pa wakiep iiman iwikuan.”

¹⁵ Ne aria Pita-ke maakek, “Arekin opora maen nain i baliwep fookap yia maake.” ¹⁶ Ne wia maakek, “Nis pun kema pukow marewa-kion aa. ¹⁷ Ni kema-ko me suuwiman-i? Maa enimimik nain oromi uroma yiar oreya siarimik. ¹⁸ Ne maa mauwa mua kema-pa wiar imenareya opaimika-pa kosiep oraiya nain-ke ona wame samorami pina imeninon. ¹⁹ Kema samora naap nain-ke sira feenap nain imeniya, mua wia ifakimowa, soma orowa, uruw mia samora, ikumarowa, wadol opora onowa, murarow opora onami wia tuunowa ne sira papako naap nain imeniya. ²⁰ Sira naap nain-ke mua pokowa wia samoreya pina

imenikuan. Aria wapen yasuwowa marew maa enimimik nain-pa pina me imenikuan, weetak.” Naap wia maakek.

Yeesus owow oko emeria wiipa wiar saliwak
(Mak 7.24-30)

²¹Aria Yeesus owowa nain piipuap Taiya ne Saidon kame wiar ikiwok. ²²Nan ikaeya Kenan owow emeria oko-ke ekapep omawami maakek, “Maneka, Dewit Muuka, yo efa kemalinan-i? Yo wiipa sawur-ke anirawap ikemik. Asipe aa.” ²³Naap omawami maakeya opora-ko me kiripomak. Naap oneya ona teeria-ke urufap ekap maakemik, “Ya, emeria fain maa mauwa kookalep maiya nain onomaya ikiwinok, o fan fare-yiokiya!” ²⁴Ne wia maakek, “Yo efa sesekeya orom fain ni Isrel sipsip saarik mesenalep ikeman nain niisow nia asipowa naep orom.” ²⁵Naap maeya emeria nain-ke ekami meren onoma-pa keema muuna mikami maakek, “Maneka, yo efa asipe akena nom!” ²⁶Naeya maakek, “Wiipa muuka maa enowa enakiwa-ko wiar aawep siowa” me wienakimik, weetak!” ²⁷Ne emeria nain-ke maakek, “Oo Maneka, no maken akena maen, nain wiena maa enimiwkin sowa wiar ururiya nain siowa eliw wiar enimimik.” ²⁸Naeya maakek, “Aite, yo kekanowa baliwep efar amisaren. Naapeya no maa mauwa kookalin nain naap akena imenarinok.” Naap maeya wiipa wiar sariarek.

Yeesus mua unowa wia saliwak

²⁹Ne aria Yeesus owowa nain piipuap Galili eka ponaiw ikiwemi ema urupep nan pokap ikua. ³⁰Nan ikaeya teeria maneka ookap ekapemik. Wi mua kuuma, wi meren agagilowa paara wia opap ikua nain, wi opaimik uuma nain, wi mokok opa nain ne napum sira-sira nain wia pekapemik. Wia pekapemi Yeesus miir onoma-pa wiar wuiwkin wia saliwam-ikua. ³¹Ne wi mua unowa nain naap urufap soranemi kakaem-ikemik. Moram wi opaimik uuma nain aakisa aakunemik, paara wia opap ikua nain wi sariarep soomaremik, ne wi mua kuuma nain sariarep soomaremik, wi mokok opa nain mokoka wilinemi maa urufamik. Wi naap urufap kakaemi Mua Maneka unuma fakeramik.

Yeesus emeria mua tausen erepam maa enowa wienakek
(Mak 8.1-10)

³²Aria naap ikok Yeesus ona teeria wia farep ekapiwkin wia maakek, “Teeria maneka fain wia kemaliyem. Moram yo efamiya ikemik nain aakisa fofa arow kakeniw fan ikemik, ne wi maa enowa wiar weeserek.

ⁿ **15.26** Wi owow oko mua-ke Mua Maneka sira me wiar amisaremik, naapeya wi Yuuda-ke “siowa” wia naemik. Yeesus pun emeria nain akimami aakunow sira nain ookak.

Naapeya yo oram me wia sesekinen. Oko iwam-ikok era-pa wuailep mia sekurarikuan.”³³ Naap maeya maakemik, “Epa owowa marew fain i maa enowa kaan naap imenap teeria maneka fain wienakiyen?”³⁴ Ne wia nokarek, “Ni emer ikowa kamin niar ikua?” Ne maakemik, “I emer ikowa ikur okaiwi-pa erup ne mera gelemutitik yiar ikua.”³⁵ Naeya teeria maneka wia maakeya miiwa-pa pokamik.³⁶ Pokiwi kin emer ikowa mera onaiya aawep Mua Maneka sira eliwa naakep-puap wu-wuepap sererkap ona teeria wieya wienakemik.³⁷ Wi enep pepekeramik. Ne maa enowa enakiwa kirek nain inera-pa iparemik nain inera ikur okaiwi-pa erup taanomakek.³⁸ Wi mua muutiw wia tuunamik nain tausen erepam, emer ia muuka wiipa me wia tuunamik.³⁹ Aria wia sesekeya owowa ikiwemik. Ikiwiwkin aasa aawep Magadan kame ikiwok.

Wi Farisi ne wi Sadusi Yeesus akimu naep onamik

(Mak 8.11-13, Luk 12.54-56)

16¹ Aria wi Farisi ne wi Sadusi Yeesus akimu naep ookap ekapemik. Ekapemi maemik, “No owow iinan kekanowa onaiya ikon. Nain maa miililina-ko oneya nefar urufiyen.”² Ne wia maakek, “Ni urera ama oromi aapereka oka kireya urufap maiman, ‘Uurika epa wueliwa ikainon.’³ Ne uuriw ama umep urupemi epa rurupareya urufap maiman, ‘Ikoka ipia orainon.’ Ni aapereka maa urufap makena maiman. Nain ni yo maa unowa imenam nain ni mokokiya ookowa nain me amisareman.⁴ Ni aakis teeria fain ni mua samora-ke, ni Mua Maneka piipuan. Ni maa miililina-ko oneya urufu naep efa maiman-i? Weetak, yo maa me oninen! Ni profet Yoona iiriw kamenap arek nain-ko kema suuwap ileneka.” Naap wia maakep wia piipuan ikiwok.

Wi Farisi ne wi Sadusi sira wiar uru-urufam-ikowa-ke

(Mak 8.14-21)

⁵ Aria ona teeria pun ookap eka okaiwi ekamik, ne wi emer ikowa kema irinarep me aawemik.⁶ Ne Yeesus-ke wia maakek, “Ni maa urufap. Wi Farisi ne Sadusi emer ikowa yis nain me wiar aaweka.”⁷ Aria wi naap miimap wieni wia aakunemi maemik, “I emer ikowa mareweya naap maekyon.”⁸ Wi naap aakunem-ikemik nain Yeesus iiriw wiar amisarek. Ne wia nokarek, “Ni moram emera marewa nain aakuniman? Yo kekanowa me efar naeman.⁹ Ni kema me pukowa ikeman-i? Yo iiriw emer ikowa ikur nain sererkamkun mua tausen ikur enemik, ne enakiwa kiromakek nain inera kamin ipareman?¹⁰ Ne iir oko emer ikowa ikur okaiwi-pa erup mua tausen erepam wienakemkun enakiwa kiromakeya inera kamin ipareman? Nain kema suuwaman-i e kema irinareman?¹¹ Ni moram kema-ko me aawiman? Yo emera me maem, nain nis-ke emera maeman. Yo maem nain wi Farisi ne wi Sadusi sira wiar uru-urufami ikeka naep

nain maem.” ¹²Ne aria ona teeria aakisa fan kema aawep maemik, “Aa, me emer ikowa yis nain maek, weetak. Wi Farisi ne wi Sadusi sira wiar uru-urufowa maek.”

Pita-ke Yeesus o Krais-ke naek

(Mak 8.27-30, Luk 9.18-21)

¹³Aria naap ikok Yeesus kirep Sisaria Filipai kame ikiwok. Ikiwep nan ikok ona teeria wia nokarek, “Wi emeria mua unowa Mua Muuka fain naareke maimik?” ¹⁴Ne maakemik, “Wi papako-ke no Yon Baptais-ke nefa maimik, ne papako-ke no Elaiya-ke nefa maimik, ne papako-ke no Yeremaiya-ki e profet oko-ke, naap nefa maimik.” ¹⁵Ne nainiw wia nokarek, “Ne ni, yo naareke efa maiman?” ¹⁶Naeya Saimon Pita-ke maakek, “No Krais-ke, no Mua Maneka anane ikaiya nain Muuka-ke.” ¹⁷Naap maeya maakek, “Yon muuka Saimon, no kema pukon, kema eliwa no nefar ikainok. Moram no amisa fain me mua-ke nefa maakiwkin maen, weetak. Amisa fain yena Auwa eena owow iinan-pa ikua nain-ke kema nieya maen. ¹⁸Naapeya feenap nefa maakiyem, no unuma oko Pita niyem. Unuma fain kemena ‘nomona’ naimik. Ne nomon iinan neeke yena teeria wia fiirimep epaskun wia wuap neeke wia koonowinen. Ne umowa-ke me wia nomakinon. ¹⁹Ikoka owow iinan omopora urufow mua nefa wuinen. Nos-ke maa mauwa miiwa-pa feeke wiar kaikin nain owow iinan pun naap ikainon. Ne pun no miiwa-pa feeke maa mauwa wasirkin nain iinan pun naap wasirkinon.” ²⁰Pita naap maakep-puap ona teeria opor kekanowa wia maakek, “Yo Krais-ke, nain ni mua oko me wia maakeka.”

Yeesus ona ikoka umowa nain wia maakek

(Mak 8.31–9.1, Luk 9.22-27)

²¹Aria iir nain Yeesus ona teeria opora fain wia maakek, “Yo wiimar Yerusalem ikiwep neek ikemkun wi owow woos mua, wi sira amis mua ne wi pris woos mua sirirowa maneka yiemi efa ifakimiwkin uminen. Ne fofa arow-pa yo iikirinen.” ²²Naap maeya Pita-ke aawep wiena wenup tenep ekap kakankami maakek, “Ei Maneka, naap me mae! No opora samor aakunen. Maa sira naap nain me nefar imenarinok, weetak akena.” ²³Naeya kirep Pita maakek, “Satan, no eenap eke! No era efar puukekam naep onin. Moram no opora maen nain me Mua Maneka kookalowa-ke, nain ona mua kookalowa-ke.”

²⁴Aria naap ikok ona teeria wia maakek, “O mua yo yookekam naep-na, aria ona mia me wame kema suuwowa nomokow moke akuawep sirirowa aawemi yo yookinok. ²⁵O mua ona mia wame kema suuwap sirirowa me aawinon-na ikoka umep iiwawun mesenalinon. Ne mua yo muuta nain mia sirirowa sira-sira aawinon-na Mua Maneka wameiya-

pa eliwa ikainon. ²⁶Makena, mua-ko miiw maa unowa iiwawun ona waisow ifemakep aawinon. Nain ona wame ekerap kamenap arinon? Maa mauwiw eliw ikowa nain wame saliwinon? Me pepeke. ²⁷Nain wiimar Mua Muuka-ke ona wiawi parin onaiya wiar ekapinon, ona ensel teeria onaiya. Ne epa neeke mua unowa sira eliwa ne sira samora onimik nain wia kiripominon. ²⁸Maken akena nia maakiyem, ni aakisa fan ikeman fain mua papako me umowa ikaiwkin Mua Muuka wi miiw mua ona pika kemena-pa wia wuowa nain imenareya urufowen.”

Yeesus mia sira onaiya imenarek

(Mak 9.2-13, Luk 9.28-36)

17 ¹Aria fofa ikur okaiwi-pa kuisow ikiweya Yeesus-ke Pita ne Yems ona wiamun Yon wiam arow naap wia aawep ema maneka iinan wia pikiwep wiisow muuta nan ikemik. ²Nan ikok o urufam-ikaiwkin mia sira onaiya imenarek. Ona miira-ke ama saarik wilinek, ne ona mia suuwowa kia melin akena wiar imenarek. ³Ne Moses Elaiya ikos imenarep o wameiya aakunem-ikemik. ⁴Ne aria Pita-ke Yeesus maakek, “Maneka, eliw akena i fan urupemik! No eliw naeya-na i marari koor arow nia kuomiyen, oko nena, aria oko Moses ne oko Elaiya.” ⁵Naap maem-ikaeya maa ipisia parin onaiya nain-ke oromi wia wakesimok. Ne aakunowa-ko maa ipisia tepak-pa feenap maek, “Muuka fain yena kema muneka-ke, yo manek akena kookaliyem. Ni opora wiar miimeka.” ⁶Aria wiam arow nain naap miimap kema tootonep keema wueskap iima ifemakep miira wiam pipilimemik. ⁷Ne Yeesus-ke ekap wia tiimami wia maakek, “Ni iikireka, me keker opaka!” ⁸Ne aria wi iikirap mokoka wuamik-na mua wiam erup me wia urufamik, Yeesus waisow nan ikua. ⁹Aria wi ema-pa orom-ikok Yeesus-ke opor kekanowa wia maakek, “Ni maa aakisa urufaman nain me wia maakeka. Naap ikaeya yo Mua Muuka umep iikiramkun iiwawun maeka.” ¹⁰Ne o nokaremik, “Moram naep wi sira amis mua-ke maimik, ikoka Elaiya kiikiriw ekapinon?” ¹¹Ne wia maakek, “Opor makena maimik, Elaiya kiikir ekapemi maa unowa kakenap-puinon. ¹²Nain aakisa yos-ke nia maakiyem, Elaiya iiriw ekapok, nain o urufap wi amisarep me ilenamik. Ne wiena kookalowa-pa o sira samo-samora onam-ikemik. Ne ikoka Mua Muuka pun sira naapiw samoram-ikaikuan.” ¹³Naap wia maakeya kema aawemik, Yon Baptais maek, naap maemik.

Yeesus-ke takira puep kirem-ikua nain saliwak

(Mak 9.14-29, Luk 9.37-42)

¹⁴Aria wi ema-pa ikok oromik-na yakeyak maneka nan taanep ikemik. Ne mua oko-ke ekap Yeesus miir onoma-pa keema muuna mikami maek, ¹⁵“Maneka, yo muuka-ko eliw efar kemalanan-i e weetak? O eliwa me

ikaiya, anane puemi mukuna-pa oraiya ne eka-pa oraiya. ¹⁶Naapeya nena teeria papako nain wiar amapekapem, nain wi saliwowa me pepeke.” ¹⁷Naeya wia maakek, “Ni aakis teeria fain, yo opora baliwep me efar opiman, ne ni mua unowiya ikiwos samora-ke. Yo anane niamiya ikainen-i? Ne anane nia asipam-ikainen-i? Aa, no muuka amapepe.” ¹⁸Aria muuka pekapeya sawur nain kakankeya ewur akena mia wiar piipuap orok. Ne sariarek.

¹⁹Aria naap ikok Yeesus waisow ikaeya ona teeria-ke ekapep nokaremik, “Moram i sawur fain iirarowa me pepeke?” ²⁰Naeya wia maakek, “Yo makena nia maakiyem. Nain ni yo opora makena efar opowa kema-pa lawiliw muuta niar ikainon-na ni ema fain eliw maakowen, ‘No feeke iikirap eenek eke!’ Naap maakowen-na eliw naap ekinon. Ni kema naap niar ikainon-na maa muutitik naiman nain makena urufowen. ²¹Aria ni sawur sira feenap nain wia iirarowa nain oram me wia iirarowen. Niam purimap Mua Maneka faremi eliw iirarowen,” naap wia maakek.

Yeesus umep iikirowa nain wame maek

(Mak 9.30-32, Luk 9.43-45)

²²⁻²³Aria ona teeria unowa nain iiwawun Galili-pa wiam fiirimep ikaiwkin wia maakek, “Yo Mua Muuka iiwua wapena-pa efa wuiwkin efa ifakimikuan. Ne ikoka fofa arow-pa iikirinen!” Naap maeya ona teeria kema iiwawun samoraremik.

Yeesus tempel koorra sesa wiek

²⁴Aria Yeesus ona teeria wiamiya ekapep Kapeneam-pa fuunemik. Fuuniwkin tempel koorra takis aawow mua oko-ke ekap Pita maakemik, “Ni niena somek mua tempel koorra takis-ko ariya-i?” ²⁵Ne maakek, “Ae, takis ariya.” Naap wia maakep-puami koor kemena ikiweya Yeesus-ke maakek, “Saimon, no-ko mae. Miiw unowa takis aawimik nain wi owow saria manemaneka-ke naarew wiar aawimik, ne bisnis takis naarew wiar aawimik? Wiena teeria mua-i e owow oko mua wiar aawimik?” ²⁶Ne Pita-ke maek, “Wi owow oko mua takis wiar aawimik.” Naap maeya Yeesus-ke maek, “Ae, naapeya-na wiena muuka wiipa takis me wiar aawimik nae. ²⁷Nain i Auwa tempel koorra takis wuikua, wi takis aawow mua kema me yia bagiwiruk. Naapeya no orop eka-pa kaul wafure. Ne mokomokoka mera mufep aawin nain opaimika iipap maamuma urufinan. Nain aawep pikiwemi tempel koorra takis wue. Maamuma nain yiam erup takis wuowa pepeke.”

Mua naareke woos mua ikainon maemik

(Mak 9.33-37, Luk 9.46-48)

18 ¹Iir nain Yeesus teeria-ke ekapep nokaremik, feenap, “Mua Maneka pika kemena-pa ikemik nain mua naareke miimow

mua ikainon?”² Naeya takir gelemuta oko farep ekapeya gone-pa wiar iimarowap-puap³ maek, “Yo makena nia maakiyem, ni kema me kirep takir gelemuta fain saarik me ikowen-na Mua Maneka pika kemena me wiar ekowen.⁴ Ne sira feenap, o mua ona wame porop takir gelemuta fain saarik ikainon-na ikoka owow iinan-pa maneka ikainon.⁵ Aria o mua efa kema suuwap takir gelemuta feenap nain saliwinon-na yo efa saliwiya nainen.⁶ Ne takir gelemuta feenap nain yo opora opam-ikaeya pina onowa ofakoweya oro-booninon-na, mua nain iriw nomon maneka imakuna-pa wiar kaikap ifer gone-pa wafuriwkin umekak-na eliw.⁷ Miiwa fain sira samora unowa onimik nain-ke taanep ikua. Makena, sira nain naap imenarem-ikainon, ne wiisak, wi mua sira samora naap onowa wia mufimik nain ikoka pina maneka aawikuan.

⁸ Naapeya ni feenap oneka, niena wapen okaiwi-ki e meren okaiwi-ke sira samora-pa nia pikiwinok-na puukap wafureka. Ne merena e wapen okaiwi kuisow niar ikaeya kema kirep Mua Maneka opora wiar miimam-ikok umep o wameiya-pa eliwa ikowen. Nain eliwa, oko ni merena wapena erup erup ikaeya ni sira samora oni-ikim-ikok umiwkin os-ke mukuna anane ikaiya neeke nia wafurinon.⁹ Ne sira naapiw mokoka-ke sira samora-pa nia pikiwinok-na mokoka nain pusunowap wafureka. Ne mokoka okaiwi kuisow ikok kema kirep Mua Maneka opora wiar miimam-ikok umep o wameiya-pa eliwa ikowen. Nain eliwa, oko ni mokoka erup niar ikaeya sira samora oni-ikim-ikok umiwkin os-ke mukuna anane ikaiya neeke nia wafurinon.¹⁰ Naapeya ni maa urufami ikeka. Takir gelemutitik feenap nain wi oram-ke naep me wia samoreka. Yo nia maakiyem, wi ensel eena takir teeria feenap nain wia kakaltimik nain owow iinan yena Auwa wameiya-pa anane wiar ikaimik. [¹¹ Yo Mua Muuka-ke wi mua mesenalep ikemik nain wia aawowa ekapem.]

¹² Ne ni fain-ko kema suuweka. Mua oko sipsip andet kuisow wiar ikok kuisow wiar mesenalinon. Aria sipsip papako nain ema-pa wia wuap-puap kuisow mesenalek nain iwap me akupinon-i?¹³ Yo makena nia maakiyem, ikiwep akupinon. Akup-ikiwep imeninon-na kemelinon. Ne sipsip papako eliw ikemik nain pun wia kemelinon, ne kuisow nain manek akena kemelinon.¹⁴ Ne sira naapiw akena niena Niawi owow iinan-pa ikua nain mua takir kema saarik nain kuisow me mesenalinok naep maek.

Kema epaskun wuowa sira

¹⁵ Aria, nena teeria epaskun-ke sira samora nefa oninok-na o wiar ikiwep niisow muuta ikok opora nain kakeneka. Ne opora nefa miiminon-na ni niam erup kiiriw kema epaskun arowen.¹⁶ Opora me nefa miiminon-na aria mua kuisow erup naap wia aaweya nefamiya ikiwuk. Ne wis-ke sira kamenap arep pina naap imenan nain opor onoma

niar amisarep opora nain niar kakenuk. ¹⁷Ne wis pun opora me wiar miiminok-na aria yo yookimik teeria wia fiirimep wi wapena-pa wiar wue. Ne wi opora maakiwkin emina kekan-afurap opora me miiminok-na aria sisina-pa wueka, wi owow oko mua ne wi takis aawow mua sisina-pa wia wuimik naap. ¹⁸Yo makena nia maakiyem, ni unowiya niam fiirimep sira samora onimik nain wia kakenowen-na owow iinan-pa pina marew ikaikuan. Ne ni mua-ko sisina-pa wia wuowen-na aria wi owow iinan unum marew ikaikuan.

¹⁹Aria yo kiiriw nia maakinen, mua niam erup kema kuisow wuap maa mauwa kookalep yena Auwa faremi nokarowen-na o eena owow iinan-pa ikaiya nain nia apekarinon. ²⁰Moram mua niam erup arow naap yo unuma-pa niam fiirimep ikok yo efa kema suuwowen-na yena ni niamiya ikainen.”

²¹Ne aria Pita-ke iikirap ekami maek, “Maneka, yo yena teeria epaskun-ke sira samora efa onowa kamin areya yo kiripominen? Ikur okaiwi-pa erup naap-i?” ²²Ne Yeesus-ke maakek, “Naap weetak. Feenap, ten ikur okaiwi-pa erup, kiiriw nainiw tuunowa ikur okaiwi-pa erup (77) naap arinok. Sira samora naap nefa oni-ikiwinok. ²³Moram Mua Maneka pika kemena-pa ikowa nain fain saarik. Iir oko owow saria-ke ona uuwow mua wia farek, ekapep muuna efar wuamik nain kiripomuk naep.

²⁴Aria muuna kiripowa onoma wuami mokomokoka mua oko pekapemik. Mua nain iiriw muuna manek akena, maamuma ten milion naap wiar ikua. ²⁵Ne muuna kiripomowa me pepekeya owow saria-ke wia maakek, ‘Mua fain opap ona emeria muuka wiipa pun wia aawep ne wiena maa unow onaiya iiwawun wia sesekiwkin mua oko-ke sesenarep wia aawuk. Ne muuna nain weeserowinok.’ ²⁶Naap maeya mua nain-ke ona saria nain miir onoma-pa keema muuna mikap omawami maakek, ‘Aa, saria, yo efa kemale aa. Yo naap ikok muuna fain iiwawun welawinen!’ ²⁷Naeya saria nain-ke kemalep piipuap muuna nain pun wiar welawak. ²⁸Aria mua nain oromi ona uuwow epaskun oko urufak. Mua nain iiriw o muuna wiar arek, maamuma andet kuisow naap. Mua nain urufap imakuna opap farerekami maakek, ‘Yo muuna efar wuan nain aakisa kuisow kiripome.’ ²⁹Naap maakeya uuwow epaskun nain-ke miir onoma-pa keema muuna mikami maakek, ‘Aa, yo efa kemale aa! Ikoka muuna nain iiwawun kiripominen!’ ³⁰Naap maakek-na wia. Mua nain-ke opap pikiwemi anim onoma wia maakeya koorapa wuamik, neek ikok muuna nain iiwawun welawap orainok naep.

³¹Aria naap oneya uuwow mua papako-ke sira naap wiar urufap kema eliwa me ikemik. Naeya wiena saria wiar ikiwemi nain nanaromamik. ³²Ne saria nain-ke mua nain farep ekapeya amukaremi maakek, ‘No mua samora-ke! No iiriw yo efar omomeya muuna nain me nefar kema suuwowa nefar iirarem. ³³Nain nos-ke aakisa moram naep nena uuwow

epaskun nain me kemalen, yo nefa kemalem naap?’³⁴ Naap amukarep-puap wi anim onoma wapena-pa wiar wueya koora-pa wuamik. Neek ikok muuna nain iiwawun kiripomap orainok naep.³⁵ Aria yena Auwa owow iinan-pa ikua nain sira naapiw nia oninon. Niena teeria epaskun sira samora nia oniwkin-na niena kema-pa kiripowa maowen-na sira naap nia oninon.”

Yeesus muewowa puukowa emi wia maek

(Mak 10.1-12, Luk 16.18)

19¹ Aria Yeesus opor unowa nain wia maakep weesereya Galili piipuap Yuudia kame urupok. Urupemi Yodan eka kame okaiwi puukap ekak.² Nan ikok mua unowa ookam-miemik nain napuma wia saliwak.³ Nan ikaeya wi Farisi papako-ke ookap ekapep akimami feenap nokaremik, “Mua ona emeria opor onoma marew, nain ona kookalowa-pa emeria iirariya nain i Moses sira wuomakek nain yiar puukiya-i e weetak?”⁴ Naeya wia maakek, “Ni Mua Maneka opor ara oko-ko me urufiman-yon aa? Feenap, o miw maa unowa tawerarep emeria mua onaiya wia onak.⁵ Wia onap-puap maek,

‘Naapeya mua emeria aawep ona onak wiawi wia piipuap emeria ikos epaskun ikauk.’
(Yenesis 2.24)

⁶ Naapeya wiam teekap ononer me ikaimik, weetak, wiam erup ememiria ikaimik. Mua Maneka ememiria wia wuak nain wiam erup wiam teekap-puowa-ko me ikua.”⁷ Naap wia maakeya wi Farisi-ke kiiriw nainiw nokaremik, “Makena, nain moram Moses-ke sira fain yia wuomak, mua ona emeria iirarekam naep-na maifa siisimep emeria nain iwep iirarinok naek?”⁸ Ne wia maakek, “Nain ni emina kekaniwkin Moses-ke sira nain nia wuomak. Nain iiriw Mua Maneka miiwa onak nain sira naap-ko me wuak.⁹ Aakisa yos-ke nia maakiyem, mua ona emeria soma me oraiya nain oram maneka iirarep emeria oko aawinon-na mua nain-ke soma orok naiyem.”¹⁰ Naap maeya ona teeria-ke iikirap maakemik, “Naap nain oram ikowa eliw-yon.”¹¹ Ne wia maakek, “Sira nain mua unowa ookowa me pepep. Mua Maneka-ke mua kui-kuisow naap wia wueya eliw oso-osena ikaimik.¹² Mua emeria me aawimik nain onoma unowa. Papako wiena onak-ke naap wia muukarimik, papako wiena mua-ke mia wiam samorimik ne papako Mua Maneka uuwowa onomu naep emeria me wia aawimik. Naapeya o mua naap nain emeria me aawowa pun eliw.” Yeesus-ke naap maek.

Yeesus wi takir muutitik kekanowa wiek

(Mak 10.13-16, Luk 18.15-17)

¹³ Aria wi takir muutitik Yeesus wiar amapekapemik, wapena ikiwosa-pa wiar wuap Mua Maneka fareya kekanowa aawuk naep. Ne ona

teeria-ke onak wiawi wia kakankami iiraremik. ¹⁴Naeya Yeesus-ke wia maakek, “Ni moram naep muutitik fain wia iirariman? Efar ekapuk. Moram Mua Maneka pika kemena nain wi takir muutitik feenap nain-ke kemena wiar ekikuan.” ¹⁵Naap maep wapena ikiwosa-pa wiar wuami kekanowa wiew-puami ikiwok.

Yeesus maamuma mua oko opora maakek
(*Mak 10.17-31, Luk 18.18-30*)

¹⁶Ne aria iir oko mua oko-ke Yeesus ookap ekapep nokarek, “Somek mua, yo sira eliwa kamenap onap anane Mua Maneka wameiya ikok eliwa ikainen?” ¹⁷Naeya maakek, “Moram maa eliwa nain efa nokarin? Mua Maneka-ke ona waisow eliw ikaiya. No anane o wameiya ikainen naep-na, Moses sira wuomakek nain baliwep akena ooke.” ¹⁸Naap maeya mua nain-ke maakek, “Sira kaanin akena nain baliwep ookinen?” Naeya maakek, “Sira feenap, mua me wia ifakime, soma me ore, maa me wiar ikumare, wadol opora me wia ife. ¹⁹Nena neene niawi opora wia miime, ne mua oko pun wia kookale, nena name kookalin naap.” ²⁰Naeya mua nain-ke maakek, “Yo sira unowa nain iiwawun ookurumem, nain sira eliwa kain akena fienam?” ²¹Ne Yeesus-ke maakek, “Aria no sira eliwa-pa ikok anane eliw ikainen naep-na no ikiwemi nena maa unowa nain iiwawun sesekomake. Ne maamuma neeke imenap wi mua oorpowa nain wia asipe. Naap oninan-na no owow iinan-pa maa ele-eliwa akena nain nefar ikainon. Aria ekapep yo yooke.” ²²Aria mua nain naap miimap miikapura pain-ikiwok. Moram o maa unowa akena wiar ikua.

²³Ikiweya Yeesus ona teeria wia maakek, “Makena, wi maamuma mua Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain yoowa akena, maa unowa wiar ikua nain-ke wia opap ikua. ²⁴Yo nainiw nia maakiyem, feenap, maa eneka maneka wuara gelemuta-pa ikiwowa nain yoowa. Ne wi maamuma mua Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain yoowa akena.” ²⁵Aria ona teeria opora nain miimap samor akena soranep maemik, “Naapeya Mua Maneka mua kuisow-ko me wia aawinon-i?” ²⁶Naap maiwkin mokoka toonep wia urufami maek, “Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain mua wieniw me pepepek, nain Mua Maneka-ke eliw wia aawinon. Moram maa unowa onowa maek nain pepepek eliw oninon.” ²⁷Ne aria Pita-ke iikirami maek, “Aria i kamenap ariyen? I yiena maa unowa piipupap no nookam-miawimik.” ²⁸Ne wia maakek, “Yo maken akena nia maakiyem, wiimar epa kireya Mua Muuka unum maneka aawep ona pokow epa eliwa-pa pokinon. Ne ni yo yookiman nain pun ikoka unum maneka aawep ni Isrel kerekera maneka ten kuisow erup nain wia urufam-ikowen. ²⁹Ne wi mua yo muuta nain wiena owowa piipuumi wiamun, wekera, onak, wiawi, muuka wiipa pun wia piipuumik. Ikoka Mua Maneka wia ane-maisomami baliwep akena wia saliwinon. Ne wi

Mua Maneka wameiyya anane eliwa ikaikuan. ³⁰Aria wi unowa aakisa miimowa-pa ikemik nain ikoka murarikuan ne wi murarowa-pa ikemik nain miimow mua ikaikuan.” Naap maek.

Yeesus wain piita uuwow mua wia maek

20 ¹Aria Yeesus arekin opora feenap maek, “Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikowa nain nanar fain saarik. Mua oko uuriw akena iikirap ikiwok, mauwow mua wia aawemkun yena wain piita-ko saliwomuk naep. ²Ikiwep mua wia aawemi wia maakek, ‘Ni uuwowa fofa kuisow sesa fuluwa kui-kuisow niinen.’ Eliw naiwkin wia aawep mauwowa wia sesekak. ³Ne ama urupep iinan-pa areya nainiw ikiwok-na mua papako fofa epa-pa oram maneka nan iimarep ikomakiwkin wia urufak. ⁴Ne wia maakek, ‘Ni-ko ikiwep yo wain piita-pa-ko mauweka. Ne ikoka sesa kakeniw niinen.’ ⁵Naap wia maakeya eliwa naep ikiwemik. Aria ama pokap ikaeya nainiw ikiwemi sira naapiw onak. Ne ama moke ifaneya nainiw ikiwemi sira naapiw onak. ⁶Ne aria urer akena naap, kiiriw fofa epa ikiwok-na mua papako oram maneka nan iimarep ikaiwkin wia nokarek, ‘Ni oram maneka mauwowa marew fan ikomakeman nain moram?’ ⁷Ne wis-ke maakemik, ‘I uuwowa-ko me yia aawemik oo.’ Naeya wia maakek, ‘Ni ikiwep wi mua papako yo wain piita-pa uuwam-ikaimik nain wiamiya uuweka.’ Ne ikiwemik.

⁸Aria ama orop kokoma teneya manin onoma nain-ke ona uuwow woos mua maakek, ‘Uuwow mua wia farep sesa wie. Wi mua uuwowa murarep kereremik nain-ke miimuk, ne mua mokomokoka kereremik nain-ke muraruk.’ Naap maakek. ⁹Aria wi mua aakisa fan uuwowa kereremik nain maamuma fuluwa kui-kuisow wiemik. ¹⁰Ne wi mua uuriw akena uuwowa onoma wuamik nain sesa aawowa ekapemi kema-pa maemik, ‘Aa, i sesa lawisik maneka opiyen.’ Naap maep kema wuam-ikemik-na weetak, wis pun sesa epaskun naap opamik. ¹¹Aria wi sesa naap opap urufap manin onom mua nain amukaremi maakemik, ¹²‘Wi mua murarep kereremik nain lawisiw muuta uuwamik. Ne i ama iriniya uuwami oospowa fienamik. Nain no sesa epaskun maneka yien!’ ¹³Naap amukariwkin manin onom mua-ke uuwow mua oko maakek, ‘Emar, yo sira samora-ko me nefa onam, weetak. Yo maamuma fuluwa kuisow niowa nain iiriw yiam erup aakunep opora kaikamik, ae-na?’ ¹⁴Naapeya no naap aawep ikiwe. Yo yena kookalowa-pa sesa niem nain naap wi mua murarep kereremik nain pun wiowa maem. ¹⁵Maamuma yena maamuma-ke, ne yo yena kookalowa-pa oniyem, naareke efa mainon? Yo sira eliwa wia onam nain no moram naep efa mokepin?’ Naap maakek.”

¹⁶Aria arekin opora nain welawami wia maakek, “Naapeya wi mua Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikemik nain, wi murarowa-pa ikemik nain ikoka miimikuan ne wi miimowa-pa ikemik nain ikoka murarikuan.”

Yeesus ona umowa nain wia maakek
(*Mak 10.32-34, Luk 18.31-33*)

¹⁷Aria Yeesus Yerusalem urupem-ikok era-pa ona teeria ten kuisow erup nain wia aawep kua wia pekapa wia maakek, ¹⁸“Aria miimeka, i aakisa Yerusalem ikiwimik. Ikoka neeke Mua Muuka opap wi pris woos mua ne sira amis mua wapena-pa wuikuan. ¹⁹Opap opora-pa wuami ifakimowa opora anumap owow oko mua wapena-pa wiar wuikuan. Ne wis-ke sarua waremi firekami nirow opora onap nomokow moke-pa patot warikuan, ne uminon. Umep fofa arow-pa iikirinon.” Opora naap wia maakek.

Yems Yon ikos unum maneka aawu naep maemik
(*Mak 10.35-45*)

²⁰Aria naap ikiwem-ikok Sebedi emeria ona muuka erup wia aawep Yeesus wiar ekamik. Ekap miir onoma-pa keema muuna mikap ikok maakek, “I maa-ko kookalep epamik.” ²¹Naeya nokarek, “No maa mauwa kookalin?” Ne os-ke maek, “No owow saria maneka areya-na yo muuka erup fain no wameiya-pa, oko-okaiwi pokuk.” ²²Ne wia maakek, “Ni maa amisarep efa nokareman-i? Yo efa samorami sirirowa yiimik nain nis pun eliw aawowen-i? Ni pepek-i?” Ne maemik, “Ae, i eliw aawiyen.” ²³Naeya wia maakek, “Eliw, yo sirirowa aawiyem fain ikoka nis pun aawowen. Nain yo oko-okaiwi efar pokowa efa nokareman nain me yo maa-ke, weetak. Epa nain iiriw yena Auwa-ke wia pepekimep-puomak, wi nain neeke pokikuan.” Naap maek. ²⁴Ne aria Yeesus ona teeria mua papako-ke opora nain miimap wiam erup nain wia kema bagiwiramik. ²⁵Naeya Yeesus-ke epowa wia maakeya epiwkin wia maakek, “Ni amisareman, miiw unowa wi owow oko saria-ke sira kekanow akena wia urufam-ikemik. Ne wiena woos mua pun maimik, wi emeria mua i tepak-pa yiar ikok opora yiar miimam-ikauk. ²⁶Nain ni sira naap nain me oneka. Ni teeria fain mua-ko woos mua maneka arekam naep-na wame poromi taar teekow mua niar ikainok. ²⁷Ne mua-ko miimowa-pa niar ikainen naep-na uuwow mua puukap ni tepak-pa niar ikainok. ²⁸Moram Mua Muuka pun naap, me ni mua-ke yo tepak-pa efar ikok mauwomuk naep ekapem, weetak. Yo ni nia asipekam naep ekapem. Ne umep emeria mua pina wiar iiraremi wia aawinen.” Naap wia maakek.

Yeesus wi mokok opa wia saliwak
(*Mak 10.46-52, Luk 18.35-43*)

²⁹Aria Yeesus ona teeria unowiya Yeriko-pa ikok ikiwem-ikawaiwkin wi yakeyak maneka wiokap ikiwemik. ³⁰Mua mokok opa wiam erup era pona-pa pokap ikemik. Ne Yeesus fan ekapiya maiwkin miimap faremik, “Maneka

oo, Dewit nembesir, i-ko yia kemale oo.”³¹ Ne wi Yeesus ookam-miemik nain-ke wia kakankami wia maakemik, “Ni poporareka.” Ne wia, kerew akena farem-ikemik, “Oo Maneka, Dewit nembesir, i-ko yia kemale aa!”³² Aria Yeesus ikim-ikok naap miimap iimarep wia farek. Ekapiwkin wia nokarek, “Yo kamenap nia asipinen?”³³ Ne maakemik, “Aa Maneka, i mokoka-ko yia saliweya maa urufiyen.”³⁴ Naap maiwkin wia kemalep mokoka wiar opak. Mokoka wiar opeya ewursow maa urufamik. Ne Yeesus murarep ookamik.

Yeesus Yerusalem urupok

(Mak 11.1-11, Luk 19.28-40, Yon 12.12-19)

21 ¹ Aria wi ikiwep Yerusalem mamaiyarem-ikok owowa unuma Betfage naimik nan fuunemik, owowa nain Oliw ema kame kiira-pa ikua. Nan ikok Yeesus ona teeria mua erup wia sesekak. ² Ne wia maakek, “Owowa eefin ikiwep donki muuka iimarow eremina onak onaiya kaikap-puamik nain urufowen. Urufap-na ifara wasirkap onak onaiya aawep pekapomeka. ³ Ne mua-ko nia nokarinok-na feenap maakeka, ‘Yiena saria mauwowa wiar ikaeya aawimik.’ Naap maakowen-na eliw aaweka nia naakinon.” ⁴ Ne opora naap imenarek nain iiriw profet opora maek nain naap akena imenarek. ⁵ Feenap maep-puak, “Wi Yerusalem wiipa wia maakeka, ‘Ni urufeka, niena owow saria fan urupem-ikaiya! O mua kekelka ikaiya nain-ke, ne donki iinan-pa pokap urupem-ikaiya. Donki nain aakisa fan arimok, iimarow eremina ikua.’ ” (Aisaiya 62.11, Sekaraiya 9.9)

⁶ Aria wiam erup ikiwemi Yeesus wia maakek naap akena onamik. ⁷ Donki muuka onak naap aawep wia pekapep iwemik. Ne wiena mia suuwowa papako nain donki iinan-pa ikowiwkin Yeesus iinan pokap ikiwok. ⁸ Ne yakeyak maneka wiena mia suuwowa era-pa ikow-ikiwemik, ne papako nomokow mekira pu-puukap era-pa wu-ikiwemik. ⁹ Yeesus wi yakeyak maneka gone-pa wiar ikiwem-ikua, mua papako miimemik ne papako muraremik. Faremi ikiwem-ikemik, “Oo, Dewit nembesir unuma wiar fakerikua! Eena Mua Maneka unuma-pa ekapiya nain Mua Maneka-ke kema eliwa iwinok! I Mua Maneka unuma fakerikua!” (Someka 118.26)

Naap ma-ikiwem-ikemik. ¹⁰ Aria Yeesus ikiwep Yerusalem-pa fuuneya yakeyak maneka o urufap soranep kema unu-unowa wuap wieni wiam nokaremik, “Nee, mua nain naarewe-ke?” ¹¹ Ne mua papako-ke wia maakemik, “Mua nain-na Yeesus-ke, wi Galili kame Nasaret mua-ke. O Mua Maneka profet-ke.”

¹² Aria Yeesus tempel pika kemena ikiwok-na wi epa nain maa sesekam-ikawkin wia urufak.^o Naap wia urufap wia fa-faemi maamuma kiripap

^o 21.12 Wi maa sesekamik nain feenap, tempel epa-pa ona Mua Maneka patrirowa-ke. Ne maa nain maamuma oko, tempel maamumaiw sesenarimik. Naapeya maamuma nan kiripam-ikemik.

tempel maamuma wiimik nain esimsa wiar anu-fienomakek, ne nepa ibiamun sesekam-ikemik nain pun pokow maa wiar anu-fi-fienak. ¹³Ne wia maakek, “Mua Maneka opora siisimep-puamik nain feenap maek, ‘Yena koorana yo efa kema suuwap efa farowa epa-ke.’ (Aisaiya 56.7) Nain nis-ke ikum mua koor arowaman.” ¹⁴Aria naap wia maakep nan ikaeya wi mua mokok opa ne wi mua kepur samora nain wiar epamik. Ne wia saliwomakek. ¹⁵Sira naap oneya takir muutitik-ke naap urufap kakaem-ikok faremi maem-ikemik, “Dewit Nembesir unuma fakerikua!” Naeya wi pris woos mua ne wi sira amis mua unowa naap urufap kema bagiwiramik. ¹⁶Naapeya Yeesus nokaremik, “Moram wi takira unuma nefa purupemi farimik nain, me wia poporarowin? No me miimin-i?” Ne wia maakek, “Yo miimam-ikaiyem. Nain ni Mua Maneka opora maek nain me urufaman-i? Feenap maek, ‘Takir muutitik ne wi muuka meseka enem-ikaimik nain kema wia iikiroweya no unuma baliwep akena nefa fakerikuan.’ (Someka 8.2) Naap maek.” ¹⁷Naap wia maakep-puap wia piipupap oromi Betani owowa wiar ikiwep nan inek.

Yeesus nomokowa fik amukareya ififarek
(Mak 11.12-14 ne 11.20-24)

¹⁸Aria epa wiimeya uuriw Yeesus iikirap ona teeria onaiya Yerusalem kiiriw nainiw urupok. Urupem-ikok wuailek. ¹⁹Wuailep nomokowa fik era pona-pa ikaeya urufak. Ne makena-ko aawep eniminen naep ekap urufak-na wia, makena marew, ifa muutiw ikua. Naap urufap nomokowa nain maakek, “No ikoka me makenarinan!” Naap maem-ikaeya ona mokoka-pariw ififarek. ²⁰Ne ona teeria-ke naap urufap soranep maemik, “Nee, sira kamenap naep nomokowa fain aakisa kuisow ififarep-puak noma?” ²¹Naap maiwkin wia maakek, “Yo maken akena nia maaiyem. Ni kema unowa me wuowa yo opora kekanowa efar opam-ikok-na nis pun eliw naap onowen. Nis pun yo nomokowa fik maakemkun ififarek, ni naap eliw onowen. Neemi maa maneka, ema pun eliw maakowen, ‘No iikirami ifera-pa name wafure,’ naap maakowen-na eliw naap arinon. ²²Ni opora kekanowa efar opap koonowap ikok Mua Maneka maa-ko nokarowen-na eliw aawowen.” Naap wia maakek.

Yeesus uuwowa onoma wiar nokaremik
(Mak 11.27-33, Luk 20.1-8)

²³Aria Yeesus tempel pika kemena ikiwok. Nan ikok Mua Maneka opora suule wia onam-ikaeya wi pris woos mua, wi owow woos mua unow onaiya wiar epap nokaremik, “Ei, no inon sira onan nain naareke nefa sesekeya nain onan? Ne naareke kekanowa niemi uuwowa fain niek?” ²⁴Naap nokariwkin wia maakek, “Ne yos pun opora kuisow-ko nia

nokarinen, ne ni opora yo pepeki kiripomowen-na yo kekanowa naareke yieya sira-sira oniyem nain nia maakinen. ²⁵Feenap, iiriw Yon-ke eka-pa wia yasuwam-ikua nain naareke sesekeya naap onak? Mua Maneka-ke uuwowa iwok-i e wi mua-ke maakemik?” Naeya wi-wieniwi aakunemi maem-ikemik, “I kamenap maiyen? I feenap maiyen-na, ‘Mua Maneka-ke uuwowa nain iwok,’ naap maiyen-na yia mainon, ‘Naap nain moram opora me wiar opaman?’ ²⁶Ne i feenap maiyen-na, ‘Yon uuwowa nain wi mua-ke maakemik,’ naap maiyen-na yia samorikuan. Moram wi mua unowa fain Yon Baptais Mua Maneka profet-ke naimik.” ²⁷Naap maep maakemik, “I me amisaremik.” Naeya wia maakek, “Naapeya-na yos pun me nia maakinen, mua naareke mauwowa fain yiek.”

Mua Maneka opora wiar miimowa sira

²⁸Aria Yeesus opora oko wia maakek, “Aria aakisa opora fain efar miimap kema suuweka. Feenap, mua oko muuka wiam erup ikemik. Ne muuk iperowa wiar ekap maakek, ‘Aa, muuka, no ikoka-ko ikiwep wain piita saliwe.’ ²⁹Ne muuka-ke maakek, ‘Yo miatinem.’ Wiawi naap maakep sela marewarep ikok kema kirep aakisa fan wain piita mauwowa ikiwok. ³⁰Naap ikok muuk kapa maakeya maakek, ‘Eliw, yos-ke ikiwinen.’ Wiawi eliw naakek nain me ikiwok. ³¹Aria opora nain ni-ko maeka, muuka kaanin-ke wiawi opora opak?” Ne maakemik, “Iperowa-ke.” Naap maiwkin wia maakek, “Yo maken akena nia maakiyem, wi takis aawow mua ne wi era emeria wi kiikir miimep Mua Maneka pika kemena wiar ekikuan, ne ni weetak. ³²Moram Yon Baptais ekapok nain era nia ofakowami nia maakek, ni pina wasirkiwkin Mua Maneka-ke pina nia iirarominon. Naap nia maakek, nain nis-ke opora me wiar miimaman. Ne wi takis aawow mua ne wi era emeria kema kirep o opora miimamik. Ne ni sira naap wia urufaman, nain ni kema me kirep opora me wiar ookaman.” Naap wia maakek.

Wain piita uuwow mua wia maek

(Mak 12.1-12, Luk 20.9-19)

³³Ne aria arekin opora oko wia iromak, “Aria ni opora fain-ko miimeka. Mua oko ona miiwa-pa wain piita onap nomoniw pika warikak. Ne eruwa kuak, ikoka wain makena neeke wuap ititap eka urupeya aawikuan. Ne iinan kooru pun kuak. Onap-puap wain piita nain mua oko wapena-pa wia wuap-puomami owow oko epasia ikiwok. ³⁴Nan ikok wain makena aawowa saana-pa ona uuwow mua wia sesekak, wain makena-ko aawep pekapomuk naep. ³⁵Wi iwap fuuniwkin wi teeria nain-ke iikirami wia fa-faemi oko arufamik, oko oram enuma ifakimemik ne oko nomon ika waremik. ³⁶Ne aria naap ikok kiiriw papako wia sesekak. Teeria nain lawisik unowa. Ne wis pun sira naapiw wia onamik.

³⁷Ne naap ikok kema feenap wuap ona muuka sesekek, ‘Yo yena muuka sesekamkun ekima opikuan.’ ³⁸Ne muuka sesekeya ikiwok. Ikiwep fuuneya urufap wi-wieniwi maemik, ‘Nee, ona muuka nanek. Ikoka os-ke wiawi epa wiar aawinon. Arika, ifakimikua. Ne miiwa ne maa onoma is-ke wiar aawiyen!’ ³⁹Naap maep muuka nain opap pika okaiwi-pa wafurap ifakimiwkin umok. ⁴⁰Ne aria ni-ko maeka, ikoka miiw onoma nain kiiriw ekapemi wi mua nain kamenap wia oninon?’ ⁴¹Ne maakemik, “O ekapemi wi mua samora nain samor akena wia ifakimeya umikuan. Ne wain piita nain teeria oko wiinon. Ne wi teeria eliwa nain ikoka wain makena aawow saana-pa makena aawemi okaiwi ona iwikuan.” Naap maakemik. ⁴²Ne wia maakek, “Ni pepek maeman. Ne Mua Maneka opora ara siisimep-puamik fain-ko me urufaman-i?

Feenap,

‘Poka iiriw kooru kuow mua-ke samora-ke naep iiraremik. Aakisa poka nain-keriw koor umua poka arep ikua. Maa nain Mua Maneka-ke naap oneya anirak. Ne i urufap soranep kakaemik.’

(Someka 118.22-23, Aisaiya 28.16)

⁴³Naapeya nia maakiyem, Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain ni me wiar ekowen, weetak. Wi owow oko oko Mua Maneka opora wiar miimap ookimik nain-ke kemena wiar ekikuan. ⁴⁴Ni opora me miimiman nain feenap arowen, poka nain iinan-pa oraiman nain oona iiwawun ku-kukep sowa-sowa arowen. Ne poka nain-keriw ni mia-pa niar oromi nia ifemakeya ni iiwawun ititalep mefa kuowen.” Naap wia maakek.

⁴⁵Aria o wi pris woos mua ne wi Farisi arekin oporiw wia mae-ekapok nain miimap furewamik, opor unowa nain i yia maiya, naap maemik.

⁴⁶Naemi iir nain o opu naep maemik-na yakeyak maneka o profet-ke naemik. Naapeya wia keker opamik.

Mua emeria aawep enow maneka oniya nain arekin opora-ke

(Luk 14.16-24)

22 ¹Aria Yeesus kiiriw nainiw arekin opora oko feenap wia iromami maek, ²“Mua Maneka pika kemena-pa ikowa nain sira feenap ikua. Owow saria maneka-ko ona muuka emeria aaweya enow maneka onak. ³Onap weesereya ona uuwow mua wia sesekeya ikiwep womar unowa iiriw opor amisa wiep-puak nain wia maakemik, maa enowa nain ekapuk naek. Ikiwep wia maakemik-na wi miatinep me wiokamik. ⁴Ne kiiriw uuwow mua papako wia sesekami wia maakek, ‘Ni ikiwep opora iiriw amisa wiep-puam nain wia maakeka, “Yo maa enowa iiriw opep ikua. Ne maa eneka eliwa ifakimep uupep-puam. Maa muutitik iiriw onomakem. Ni aakisa ekapeka!” Ikip naap wia maakeka.’ ⁵Ne wi ikiwep wia maakemik-na opora me wiar miimamik. Wi wiena kookalowa-pa uuwowa oko ikiwomakemik, oko ona manina ikiwok, oko ona uuwowa

oko ikiwok, ⁶ ne wi papako-ke iikirami wi uuwow mua nain wia opap emina wia ururowami wia ifakimemik. ⁷ Naap oniwkin owow saria nain-ke kema samor akena bagiwirap ona ami mua wia sesekeya ikiwep mua teeria nain wia ifakimemi koora wiar kukumakemik. ⁸ Naap onap-puami ona uuwow mua papako wia farep wia maakek, ‘Yo maa enowa iiriw opep ikua, wi mua wia maakem nain wi maa me efar enimuk, wi neek ikauk. ⁹ Naapeya ni aakisa ikiwep era maneka opopora-pa neeke iimarep ikok wi mua momor wia urufap wia maakiwkin iiwawun ekapuk.’ ¹⁰ Naap wia maakeya ikiwep era opopor unowa naap iimarep mua wia urufap wia maakiwkin ekapomakemik. Mua eliwa ne mua samora pun iiwawun momor wia aawiwkin ekapemik. Ekapep koora maneka nain iiwawun takunemik.

¹¹ Aria owow saria nain wi mua wia urufinen naep koor kemena ikiwok-na mua oko urufak. O mia suuwowa eliw marew, miewow maa enowa bala me wuak. Naap urufap maakek, ¹² ‘Emar, no miewow maa enowa yiar ekapon nain mia suuwowa me niemik nain no kamenap ekapon?’ Naap maakeya mua nain opora marewarek. ¹³ Naemi owow saria nain-ke wia maakek, ‘Mua fain wapena kepura wiar kaikap amaporop owaruma-pa wafuriwkin epa kokoma-pa ikainok. Epa eena ikaimik nain wi omemi enek muuna geegenem-ikowa-ke.’ ¹⁴ Yeesus opora nain wia iromap-puap kiiriw wia maakek, “Mua Maneka mua unowa wia fariya, nain papako muutiw wiar ekiwkin wia aawinon.”

Yeesus Siisar takis iwowa sira nain nokaremik
(*Mak 12.13-17, Luk 20.20-26*)

¹⁵ Aria wi Farisi-ke wiam fiirimep opora anumap feenap maemik, “Yeesus akimamkun opora-ko samoreya-na opap ifakimiyen.” ¹⁶ Opora nain aakunep-puap wiena teeria papako wia sesekiwkin wi Erot teeria mua papako wia aawep wiam ane-wafurap Yeesus wiar ikiwemik. Ikiwep maakemik, “Somek mua, i sira nefar amisaremik, no opora makena main. No Mua Maneka opora ifana wiarin nain era makena ookin. I mua yia mekawap me aakunin, weetak, opora me kiri-kiripin. ¹⁷ Aria no aakisa opora fain-ko yia maake, no kamenap main, Rom saria maneka Siisar takis wuwowa yia maakek nain, wuiyen-na Moses sira wuomakek nain puukiyen-i e weetak?” ¹⁸ Wi wadol sira iiriw wiar amisarek. Naapeya wia maakek, “Ni mua opaimik kiri-kirowa-ke! Ni moram yo opora-pa korininok naep naap efa nokareman? ¹⁹ Aria ni takis wuiman maamuma nain yiiwkin niar urufinen.” ²⁰ Ne iwiwkin opap ikok wia nokarek, “Aria maamuma fain mua naarew kukusa ne unuma-ke wiar ikua?” ²¹ Ne maakemik, “Siisar kukusa-ke.” Naeya wia maakek, “Naapeya-na Siisar maamuma ona iweka ne maa mauwa Mua Maneka wiarik, nain ona kakeniw iweka.” ²² Opora naap maeya miimap soranep opaimika tenemik. Ne ikiwemik.

Mua umep ikok iikirikuan
(Mak 12.18-27, Luk 20.27-40)

²³Aria fofa kuisow nainiw wi Sadusi-ke Yeesus wiar ekapemik. Wi feenap maimik, mua umimik nain kiiriw me iikirikuan. ²⁴Ne o nokaremik, “Somek mua, sira iiriw Moses wuak nain feenap, ‘Mua oko emeria aawep muuka marew ikok umeya-na ona wiamun-ke apura nain eliw wiar aawep weepe muuka imenominok.’ ²⁵Aria kaka kuisow wi mua ikur okaiwi-pa erup ikemik. Ne iperowa-ke kiikir emeria aawep muuka wiipa me imenowa ikok umok. ²⁶Umeya o ookap onarowa-ke apura nain aawok. Ne os pun muuka marew ikok umok. Ne kiiriw oko-ke apura nain aawok nain pun naap ikok umok. Ne teeria nainiw akena emeria kuisow nain aawep umomakemik. ²⁷Naap ikok apura nain pun umok. ²⁸Teeria kuisow nainiw emeria kuisow. Aria nain wiimar iikirow epa-pa mua naarew emeria wiar ikainon?” ²⁹Naeya wia maakek, “Ni maa amisarowa saarik efa nokariman. Moram ni Mua Maneka opora nain urufap kemena baliwep me amisareman, ne ona kekanowa pun me wiar amisareman. ³⁰Wiimar nainiw iikirow epa-pa emeria mua wi ensel saarik ikaikuan. Wi miewowa marew. ³¹Aria wi umep iikirowa nain Mua Maneka opora siisimep-puamik nain-ko me urufaman-i? Mua Maneka feenap maek, ³²‘Abraham, Aisak ne Yekop wi wiam arow, nain yo wiena Mua Maneka-ke.’ (Eksodas 3.6) Makena, wi umemik nain Mua Maneka wia urufam-ikaiya. Naapeya wi wiimar iikirowa wiar ikainon.” ³³Naap maeya wi yakeyak maneka kakaemi opaimika tenemik.

Sira maneka
(Mak 12.28-31, Luk 10.25-28)

³⁴⁻³⁵Aria Yeesus wi Sadusi opora wia nomakeya wi Farisi-ke miimap wiam fiirimep opora aakunemik. Aakunep sira amis mua oko sesekamik. O ikiwep Yeesus opora-pa akimekam naep nokarek, ³⁶“Somek mua, Moses sira wuomakek nain sira kain manek akena?” ³⁷Naeya maakek, “Sira fain, ‘No Mua Maneka kookale, mia, kema, woosa iiwawun manekiw kookale.’ ³⁸Sira nain-ke manek akena-ke. ³⁹Ne oko feenap, ‘Mua oko wia kookale, nena name kookalin naap.’ ⁴⁰Sira erup nain Moses sira wuomakek nain mikap maek, wi iiriw profet opora maem-ikemik nain pun sira erup nain akena mikami maemik.” Naap wia maakek.

Krais Dewit nembesir-ke ne pun ona Maneka-ke
(Mak 12.35-37, Luk 20.41-44)

⁴¹Aria wi Farisi papako ekapemi Yeesus wameiya-pa fiirimiwkin wia nokarek, ⁴²“Ni Krais kamenap maiman? O naarew nembesir-ke?” Ne

maakemik, “Dewit nembesir-ke.”⁴³⁻⁴⁴ “Naeya kiiriw wia maakek, “Makena maeman. Nain Ewar Eliwa-ke Dewit kema iweya Kraisi maemi maek, ‘Mua Maneka-ke yena Maneka efar maakek, “No yena aken ekeria-pa efar pokap ikaeya no iiwua iiwawun no kepur tepak-pa wia wuinen.”’
(Someka 110.1)

⁴⁵Dewit ona nembesir nain ‘Yena Maneka-ke’ naek. Ona nembesir nain kamenap ona Maneka wiar ikainon?”

⁴⁶Naap maeya wi opora kuisow-ko me kiripomamik, iiwawun bauserap ikomakemik. Ne iir nain opora nokarowa me pepekeya nokarowa iiwawun piipuumik.

Yeesus-ke wi Farisi wadol sira wiar maek
(Mak 12.38-39, Luk 11.43,46, ne 20.45-46)

23 ¹Wi yakeyak maneka ne ona teeria pun ikaiwkin Yeesus-ke opora wia maakek. ²Feenap maek, “Wi Farisi ne wi sira amis mua, wi Moses sira wuomakek nain aakunep amisar-afuramik. ³Naapeya wi opora nia maakimik nain ookeka. Ne wi sira-sira onimik nain me wiokeka. Moram wi maa nia maakimik nain wiena pun me onimik. ⁴Ni sira unowa ookowa nia suuwimik, nain wiena sira nain gelemuta-ko me ookimik. Ne pun lawisiw muuta-ko me nia asipimik. ⁵Ne wiam irami feenap onimik. Mua Maneka faremi bokis gelemuta^p eena ekima-pa ne akua-pa kaikimik nain wi bokis lawisiw maneka onimik. Ne konim miirfa fuula maa-maala nain wuap lotu ikiwimik. Wi emeria mua yia urufap wi mua makena-ke yia mauk naep naap onimik. ⁶Ne maapor epa-pa wi epa eliwa-pa pokiyen naimik. Ne lotu koorapa pokow eliwa miimowa-pa ikua nain kookalimik. ⁷Ne fiirimow epa-pa mua tetera-ke yia naemi ‘Oo somek mua’ naap yia faruk naep kookalimik. Wi sira naap onimik.

⁸Aria ni yo teeria, ni somek mua me niam naeka, moram ni unowa fain ni niamun epia ikeman ne niena Maneka mua kuisow akena. ⁹Ne ni Auwa kuisow owow iinan-pa niar ikua. Naapeya miiw mua oko auwa maneka naemi me fareka. ¹⁰Ne pun niena saria kuisow akena, o waisow ne o Kraisi-ke. Naapeya saria maneka me niam naeka. ¹¹Ni teeria fain woos mua ikainok-na ni tepak-pa niar uuwam-ikainok. ¹²Moram sira-ke feenap ikua, o mua unuma wame purupiya nain ikoka poraikuan. O mua unuma wame poraiya nain ikoka unum maneka iwikuan.”

Yeesus wi Farisi wia amukarek
(Mak 12.40, Luk 11.39-52 ne 20.47)

¹³“Aria ni sira amis mua ne ni Farisi, ni ikoka samor akena aawowen. Ni wadol mua-ke. Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain nis-ke

^p **23.5** Wi Yuuda-ke Mua Maneka opora ara kui-kuisow maifa tiira-pa siisimep bokis gelemuta-pa wuap ekima-pa ne akua-pa kaikap Mua Maneka faremik.

era wiar mika-puukiman. Ne niena pun me ekiman, ne wi mua papako eku naep onimik nain wia mika-puukiman. [14Ne ni emer apura wia peeskimemi maa unowa wiar ifemakiman. Ne wadolalemi yia miimuk naep Mua Maneka farowa maala mufiman. Aa, ni wadol sira nain-pa ikoka yoowa manek akena aawowen.] 15Ni somek mua ne ni Farisi nefa komarka, ni ikoka samora akena aawowen. Ni mua wadola-ke. Wi mua-ko i teeria yiar arinok naep mia me niam kema suuwap owowa unowa wiar ikiwemi opora wia maakiman. Ne mua kuisow ni teeria niar ekak. Ne ni nieniw sira naep onami epa mukuna ikiwowen. Ne os-ke ni niokami epa samora pun ikiwemi iiwawun samor aawinon.

16Ni mokok opa, ni maiman, i sira unowa suule wiyyen. Ni feenap wia maakiman, 'Ni opora maep koonowu naep-na tempel kooru unufami opora maiman nain makena me arinon. Ni gol tempel kooru-pa ikua nain unufami opora maowen-na ni opora nain ookami maa onowen,' ni naep wia maakiman. 17Ni momora, kema pukow marewa-ke. Tempel kooru maa maneka-ki e gol tempel kooru kemena-pa ikua nain maa maneka-ke? Tempel-ke ikaeya gol nain maa maneka ariya.

18Aria ni fain pun wia maakiman, 'Ni opora maep koonowu naep-na maa patirou esimsa unufowen-na nain pun makena me arinon. Ne ni maa eneka pikiwep patirou esimsa iinan-pa wuiman nain unufap opora makena ookami maa onowen.' Ni naapiw akena wia maakiman. 19Ni faa, mokok opa akena-ke! Maa kain-ke maneka? Maa eneka maa maneka-ki e nomon esimsa nain maneka-ke? Nomon esimsa-ke ikaeya maa eneka iinan-pa wuiwkin eliwa ariya. 20Naapeya wi patirou esimsa unufami opora maken akena naimik. Neemi maa eneka esimsa iinan-pa wuimik nain pun epaskun arep anirap eliw akena arinon. 21Ne ni tempel kooru unufami opora maken akena maowen-na Mua Maneka ona anane nan ikaiya nain pun unufami maowen. 22Ne ni opora maken akena maemi owow iinan unufowen-na Mua Maneka ona pokow epa pun unufowen. Neemi Mua Maneka opora nia miimam-ikaeya ni opora maken akena maowen.

23Ni sira amis mua ne ni Farisi, ni mua wadola-ke. Ni ikoka samor aawowen. Ni Mua Maneka patirou naep maa muutitik, maawa ne lombu, naep fiirimep mokoka ten kuisow arowap mokok kuisow pikiwep Mua Maneka patiriman. Ni sira muutitik ookiman, nain ni sira maneka nain me ookiman. Sira feenap nain, opora make-makeniw ookowa, mua oko wia kemalep wia saliwowa ne Mua Maneka opor makena wiar opap ookowa. Sira eliwa unowa nain anane ookam-ikok maa muutitik nain okaiwi Mua Maneka patirekaman-na eliwa. Nain ni naep me oniman.

24Ni somek mua faa, mokok opa akena-ke. Niena maa epira karia-ke oreya kekelka muuta iirariman, ne maa eneka samora-ko maa-pa niar ikaeya me urufowa iiwawun iriniya muiman.

²⁵Aria ni sira amis mua ne ni Farisi, ni samor aawowen. Ni wadol mua akena-ke! Ni mia muura iiraru naep niena urupa epira naap oram mikikira yasuwiman ne kemena me yasuwiman. Nain ni ikum sira ne niena mia kookalowa niar taanep ikua. ²⁶Ni Farisi faa, ni mokok opa akena-ke. Ni niena urupa epira kemena pun yasuwowa saarik aremi sira samo-samora iirareka. Naeya ni sira eliwa-pa ikowen.

²⁷Ni sira amis mua ne ni Farisi, ni wadol mua-ke, ni samor aawowen. Ni feenap saarik, mua wia soopimik nomon ona nain ofa kiaiwi ifimik. Mikikira-pa urufowa eliw oram ne tepak mua oona-ke taanep ikomakek, ne maa samo-samora pun nan ikomakek. ²⁸Nis pun sira naap, mua unowa mokok epa-pa ni sira eliwa. Nain niena kema tepak wadol sira-ke ne sira samora-ke niar taanep ikomakek.

²⁹Ni somek mua ne ni Farisi, ni wadol mua-ke, ni samor akena aawowen! Wi iiriw profet ne wi mua kaken eliwa ikemik nain wia ifakimiwkin umemik nain wia soopamik. Ne nis-ke wia soopowa epa wiar saliwami dubil akena wuiman. ³⁰Ne nieniw niam maiman, 'I iiriw yiena nembesir epa-pa ikekamik-na wi sira wiokami wi profet me wia ifakimekamik,' naap maiman. ³¹Ni anane naap maiman nain ariman niam wuiman. Wi iiriw profet wia ifakimem-ikemik nain, ni nembesir niar ikemik. ³²Naap nain iiriw niena nembesir sira samora onowa onoma wuamik nain ookami wia ifakim-ikip uuwowa nain welaweka.

³³Ni ifa akena-ke, ni ifa upowa-ke ikeman! Mua Maneka ni mua samora-ke nia naemi epa samora me nia sesekinon-i? Ni baurarowa me pepep. ³⁴Naapeya wi profet ne wi mua kema pukowa ne somek mua wia sesekamkun papako wia ifakimowen, papako nomokowa moke-pa patot wia warowen ne papako lotu koorapa wia arufowen. Ne wia fa-faem-ikaiwkin owow oko-oko-pa purer mua arem-miawikuan. Naap wia onam-ikowen. ³⁵Naapeya ni maa urufap! Ni pina aawowen. Wi mua eliwa miiwa-pa fan ikemik nain wia ifakimiwkin aka miiwa-pa fan orok. Sira naap nain iiriw Abel ifakimok nain-pa onoma wuap ekapep ekapep Berekia muuka Sekaraiya-pa. Sekaraiya-na tempel koorapa ne maa patirimik esimsa gone-pa ifakimeman. ³⁶Yo maken akena nia maakiyem, wia ifakimemik nain pina nain ni teeria fain-ke akuawep yoowa akena aawowen." Naap wia maakek.

Yeesus Yerusalem kemalep omok

(Luk 13.34-35 ne 19.41-44)

³⁷Aria Yeesus Yerusalem opariya omok, "Oo ni Yerusalem, emawa, nis-ke anane wi profet wia ifakimiman! Ne Mua Maneka mua papako wia sesekeya niar ekapimik nain pun nomon ika wiariman. Emawa, ni emerua mua yena kemena-pa nia wuap nia kakaltekam oo. Aara eena muuka eewua tepak-pa wia wuiya, yo naap nia onekam naep onam-na

niena miatineman. ³⁸Aa, Mua Maneka iiriw nia piipuak, ni mikikira nia uumow mua marew, ni maatarep ikowen. ³⁹Yo nia maakiyem, ikoka yo me efa urufowen. Ne wiimar feenap maemi-na efa urufowen, ‘Yiena Maneka Mua Maneka unuma-pa wiar ekapok nain unuma purupiyen.’”

Yeesus miiwa weeserowa maek

(Mak 13.1-2, Luk 21.5-6)

24 ¹Aria Yeesus tempel koor-pa ikok orop ikiwem-ikaeya ona teeria-ke wiar ekap tempel koor nain urufap kakaemik. Naeya wia maakek, ²“Ae makena, ni koor maa ele-eliwa fain urufap kakaiman-i? Yo maken akena nia maakiyem, ni koor urufiman fain ikoka nomona kuisow nomon oko iinan-pa me ikainon, weetak. Pika nain ikoka iiwawun te-teekiwkin ururomakinon.” ³Aria naap wia maakep-puap Oliw ema urupok. Nan pokap ikaeya ona teeria wiisow ookap urupemik. Urupep maakemik, “I baliwep yia maake, maa maen nain iikamin akena-ko imenarion? Maa mauwa-ke imenareya i ilenap amisarep maiyen, no ekapowa maen nain miiwa weeserow epa nain faneka, naap maiyen.” ⁴Naeya wia maakek, “Ni maa uru-urufami ikeka, oko wi mua oko-ke ekapep nia peeskimikuan. ⁵Ikoka mua unowa ekapemi yo efa unufami maikuan, ‘Yo Krais-ke,’ naap maemi emeria mua unowa wia peeskimikuan.

⁶Aria irakowa feekeriw miimowen ne wi epasia-pa irakowa meta wiar miimowen. Ni nain me keker opaka. Makena, sira nain ikoka owow unowa pun wiar imenarowa-ke. Nain miiwa weeserow epa eewuar ikua. ⁷Owow unowa ikoka wi-wieniwi irakikuan ne owow oko saria-ke owow oko irakowa fee-feekeriw arikuan. Miiw unowa weniwi maneka imenarion, ne maa ofofona pun imenaromakinon. ⁸Nain yoowa aawow epa onoma wuak nain-ke. Wi emeria muukaru naep sirirowa aawimik naap. ⁹Iir nain yo muuta nain nia opap nia samorami nia ifakimikuan. Miiw unowa wi mua unowa nia iririmem-ikaikuan.

¹⁰Iir nain emeria mua unowa yo opora ookam-ikok piipuikuan. Naap onami wi-wieniwi wiam fo-fookap wiam siriremi oko-ke iiwua mua kokot wia maakiwkin yo teeria mua wia opap wia samorikuan. Naap wia onikuan. ¹¹Ne mua unowa wadolalemi i profet-ke wiam maemi mua unowa wia peeskimikuan. ¹²Wi teeria nain sira samo-samora naap onikiwiwkin sira maneka eena mua oko wia kookalowa sira nain iiwawun mesenalion. ¹³Nain wi mua kekanep yo opora baliwep ookimik nain-ke anane eliw ikowa imenikuan.

¹⁴Ne ikoka Mua Maneka pika kemena-pa ikowa opor eliwa nain miiwa unowa fain pikiwiwkin epa aawinon. Ne iir nain mua unowa sira wiam furewap maikuan, ‘Mua Maneka opora makena-ke.’ Naap ikok miiwa weeserow epa imenarion. ¹⁵Epa nain maa samora akena tempel koor

kemena-pa me ikowa nain neeke iimarep ikaeya urufowen. Maa eena iiriw profet Daniel maek nain. Ni opora fain miimiman nain kemena baliwep aaweka.

¹⁶Maa naap imenareya wi Yuudia-pa ikemik nain baurarep ema urupomakuk. ¹⁷Wi mua koor iinan-pa ikok-na neekeriw bauraruk, koor kemena ikiwep maa unowa me aawuk. ¹⁸Ne wi mua manina-pa ikok-na owowa kirep ekapep konim kuruma me aawuk. ¹⁹Wiisak aa, wi emeria urom onaiya ne wi muuk wesusa onaiya ikemik nain kamenap arikuan? ²⁰Naapeya ni Mua Maneka fariwkin maa samora nain dabel saana-pa e Sabat fofa-pa me imenarinok. ²¹Moram sirirowa samor akena ikoka imenarinon. Nain iiriw miiwa fain imenaremi maa naap-ko me imenarem-ikua, iir nain iiwawun imenarinon. Imenareya nain ikoka nainiw weetak. ²²Wi yoowa aawow epa nain Mua Maneka-ke ona teeria wia nanikap-puak nain wia kema suwap epa samora nain ara-pa puukinon. Me puukekak-na mua kuisow me ikekamik.

²³Epa nain mua oko-ke nia maakikuan, 'Krais faneka,' e 'O eenan ikua.' Naap nia maakiwkin-na me wia miimeka. ²⁴Moram mua unowa wadolalemi yo Krais-ke naikuan. Ne papako-ke wadolalemi yo profet-ke wiam naikuan. Naap maemi mua unowa wia mufemi maa miililina sira-sira imenam-ikaikuan. Naap onami Mua Maneka ona teeria wia nanikap-puak nain pun wia peeskimu naep onikuan. ²⁵Miimeka, maa ikoka imenarowa nain yo aakisa iiwawun nia maakem fanek. ²⁶Naapeya mua-ko nia maakiwkin-na, 'O ekapep epa asia nomon manekiw nan ikua,' naap nia maakiwkin-na neeke me ikiweka. Wi maikuan-na, 'Urufeka, o fan-pariw pipilalep ikua,' naap maikuan-na me wia miimeka. ²⁷Moram Mua Muuka miiwa oraiya nain ona ilen onaiya ikua. Feenap saarik, aapereka-ke wilinemi epa unowa nain iiwawun iiwkinon. Ama urupowa ne ama orowa kame iiwawun parina-keriw arinon. ²⁸Ne pun fain saarik, kiisua maa-ko umep ikaeya urufap pamua onaiya takunep ikaikuan, naap akena ariman urufikuan. ²⁹Aria epa samora nain weeserem-ikaeya ama umep kokoma teninon ne siiwa pun me wilininon. Mokoma-ke tenep ururomakinon, ne aapereka iinan maa unowa kekekrarinon. ³⁰Iir nain Mua Muuka wame ilenowa maa iinan-pa imenareya miiw unowa teeria naap urufap kema wiisarep omomikuan. Ona kekanowa ne mia parina onaiya maa ipisia-pa orom-ikaeya urufikuan. ³¹Ne os-ke puuw kerew akena fuurami ona ensel wia sesekeya miiw unowa ikiwikuan. Ikiwep ona iiriw wia nanikap-puak nain wia aawep wia fiirimikuan, miiw okaiwi-pa iwep ikip miiw okaiwi-pa.

³²Naapeya ni nomokowa fik urufap kema aaweka. Nomokowa nain gulowa enuma mikami ifa wueya urufap maiman, 'Aa, ama saana mamaiya arek.' ³³Sira naap, ni maa unowa nain naap akena imenareya urufap kema aawep maowen, 'Aa, Yeesus ekapowa mamaiya akena arek.'

³⁴Naapeya yo opora makena nia maakiyem, wi teeria fain mua papako me umowa ikaiwkin maa nain imenaromakinon. ³⁵Aapereka miywa onaiya ikoka mesenalinon, ne yo opora-ke me efar mesenalinon, anane naap ikainon.

³⁶Maa imenarowa epa kain-pa imenarowa nain mua me amisaremik. Wi ensel pun me amisaremik ne yo Muuka pun me amisarem. Auwa ona waisow amisarek. ³⁷Aria iiriw ekera Noa ikowa-pa sira onam-ikemik nain ikoka Mua Muuka ekapiya nain pun sira naap akena onam-ikaikuan. ³⁸Epa nain eka luuma me imenarowa ikaeya wi maa enow maneka onami eka enemi, wiam muewowami naap oni-ikim-ikemik. Naap ikaiwkin Noa aasa maneka urupep kemena ikiwok. ³⁹Ne aria wi naap momor maneka ikaiwkin eka luuma maneka-ke ekapemi iiwawun wia welawak. Aria wiimar Mua Muuka ekapow fofa-pa sira naap akena imenarinon. ⁴⁰Feenap, iir nain mua wiam erup manina-pa mauwam-ikaiwkin-na Mua Maneka-ke oko aaweya oko neeke ikainon. ⁴¹Emeria wiam erup pun naap, wit makena ititam-ikaiwkin-na oko aaweya oko neeke ikainon. ⁴²Naapeya ni kema wuepap maa uru-urufami ikeka. Moram niena Maneka ekapow fofa nain ni me wiar amisareman.

⁴³Ni kema aaweka, feenap, koor onoma wi ikum mua uura ekapowa wiar amisarinon-na wia wuap ikainon. Naeya wi ekapep koor me wiar fookikuan. ⁴⁴Naapeya nis pun naap ikeka, Mua Muuka ekapowa nain urufami ikeka, oko o ewur me ekapinon naem-ikaiwkin ekapemi oram nia soranowap-puinon.

⁴⁵Aria feenap, uuwow mua eliwa ne kema onaiya ikua nain ona saria-ke woos mua wuinon, ona uuwow epaskun wia urufami maa enowa ama pepep wienakinon. ⁴⁶Uuwowa baliwep faem-ikaeya ona saria ekapep naap urufinon-na kema eliw ikainon. ⁴⁷Yo maken akena nia maakiyem, o ikoka ona saria-ke woos mua wueya maa unowa oske urufominon. ⁴⁸Aria oko mua nain ona kema-pa mainon, 'Yena saria ewur me ekapinon.' ⁴⁹Naap naemi uuwow epaskun wia aruf-iraparemi ona womar wiamiya eka eruaremi momor yiwem-ikainon. ⁵⁰Aria iir oko yo saria me efar ekapinon, naap naem-ikaeya saria nain feekeriw fuuninon. ⁵¹Ekapemi naap urufap samor akena arufami sisina-pa wafureya wi wadol mua ikaimik neeke wiamiya ikok omemi enek muuna geegenem-ikainon."

Wi emeria ten kuisow nain arekin opora-ke

25 ¹Ne Yeesus kiiriw feenap wia maakek, "Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain feenap saarik. Mua oko emeria aawowa owow oko ikiwok. Ne emeria nain ona tuuk ten kuisow arua kui-kuisow isimap mua nain miira puukowa ikiwemik. ²Wi emeria ikur kema pukowa ne ikur naapiw kema pukowa marewa. ³Wi emeria kema onaiya

nain arua eka osena onaiya aawep feekiya iwamik. ⁴Ne wi emeria kema marewa nain weetak, eka osena-ko me aawemik. ⁵Wi ikiwem-ikok me mirowamik. Ne era-pa nan arewap ikok ikok mokoka-ke wiar awaweya inemik. ⁶Inep ikok uur gone-pa feenap fariwkin miimamik, ‘Mua nain fanek oo! Ni iwap era-pa aaweka oo.’ ⁷Ne emeria teeria nain iikirami arua saliwamik. ⁸Ne wi kema marewa nain-ke wi papako wia maakemik, ‘I arua eka yiar weeserek noma, ni eka lawiliw-ko yia asipeka.’ ⁹Naeya wi papako nain-ke wia maakemik, ‘Weetak, i niylen-na yiena me yiar pepekin erinon. Ni ikiwep niena-ko sesenareka.’ ¹⁰Aria wi ikiwep ikaiwkin mua nain ekapok. Ne wiam ikur nan arewap ikemik nain o aawep ekapemi koor kemena ikiwiwkin omopora upemik. ¹¹Ne aria emeria wiam ikur muraremik nain urupemi omopora anumami maemik, ‘Maneka oo, omopora yia teekoma oo,’ naap maakemik. ¹²Ne wia maakek, ‘Weetak akena, yo-ko me nia amisarem,’ naap wia maakek.’ ¹³Arekin opora nain wia maakep weesereya feenap wia maakek, “Naapeya ni kema wuepap maa urufami ikeka. Moram, yo kiiriw ekapowa nain ni ama ne fofa me efar amisareman.”

Yeesus uuwow mua eliwa ne samora wia maek

(Luk 19.11-27)

¹⁴Yeesus kiiriw maek, “Mua Maneka pika kemena-pa ikowa nain feenap saarik. Iir oko mua oko owow epasia ikiwekam naep ona uuwow mua wia farek. Ekapiwkin maamuma wi wapena-pa wiar wuak. ¹⁵Mua oko maamuma tausen ikur, oko tausen erup ne oko tausen kuisow, naap wiep-puap ikiwok. Mua kui-kuisow uuwow sira wiar amisarep naap wiek. ¹⁶Aria uuwow mua maamuma tausen ikur iwok nain ewur akena ikiwep maamuma nain aawep mauwowa onak. Uuwami ewar maamuma tausen ikur naapiw imenak. ¹⁷Ne mua oko maamuma tausen erup iwok nain pun naap, ikiwep uuwami tausen erup naapiw imenak. ¹⁸Ne aria mua oko maamuma tausen kuisow iwok nain-ke ikiwemi miiwa kuap maamuma nain soopak. ¹⁹Wiena saria nain mokom unowa ikiweya kirep ekapemi maamuma wiek nain wiar amisarekam naep wia farek. Ne wi ekapemik. ²⁰Mua maamuma tausen ikur iwok nain-ke ekap ewar maamuma nain ofakowami maakek, ‘Saria, no maamuma yien nain yo ikiwemi mauwap ewar maamuma tausen ikur naapiw imenam.’ ²¹Naeya ona saria-ke maakek, ‘Se-ek eliw oram, no yena uuwow mua eliwa-ke, maamuma manek marewa nain aawep mauwowa baliwep faen. Naapeya woos mua nefa wuamkun no uuwow maneka urufam-ikainan. No epeya yena ikos ikok palanow manekiw ikaiyen.’ ²²Ne mua maamuma tausen erup iwok nain pun epami maakek, ‘Saria, no ikiwemi maamuma yien nain aakisa urufe, maamuma fainiw uuwami tausen erup naapiw imenam!’ ²³Naeya saria-ke maakek, ‘Eliw oram, no mauwow mua eliwa-ke. No maa manek

marewa nain aawep mauwowa baliwep faen. Naapeya nos pun woos mua nefa wuinen. No epeya yena ikos ikok palanow manekiw ikaiyen.’

²⁴Aria naap ikok mua maamuma tausen kuisow iwok nain-ke ekapemi maek, ‘Saria, yo sira nefar amisarem, no mua kekanowa ne mua riirinowa-ke. No anane wi mua oko manina-pa maa enowa wiar aawin, ne wi mua oko manina-pa maa isakemik nain wiar ifemakep aawin. ²⁵Naapeya oko maamuma nefar mesaliminen naep keker opap maamuma yien nain ikip miiwa-pa soopap-puam. No urufe! Nena maamuma fanek.’ ²⁶Naeya ona saria-ke maakek, ‘No uuwow mua samora-ke ne pun lebuma-ke. Yo mua oko manina-pa maa enowa wiar aawiyem nain, ne maa wiar ifemakiyem nain no amisar-afurap yo efa maen-i? ²⁷Naap nain moram maamuma nain maamuma koorapa me wuomen? Naeya yena ekapemi ewar maamuma onaiya aawekam. ²⁸Aria ni maamuma nain wiar aaweka. Aawep mua oko maamuma tausen ten kuisow onaiya ikua nain iweka. ²⁹Moram sira feenap ikua, wi mua maa unowa wiar ikua nain aawep uuwimik nain ikoka maa unowa akena wiinen. Naeya wi maa kerew akena wiar ikainon. Ne wi mua maa unowa marewa uuwow marew wuap-puimik nain iiwawun wiar iirarinen. ³⁰Aria ni uuwow mua samora fain epa kokoma-pa wafuriwkin neeke ikok omemi enek muuna geegenem-ikainok.’”

Mua Muuka-ke ikoka mua wia mekawinon

³¹Aria Yeesus nainiw maek, feenap, “Iir nain Mua Muuka unum maneka ne mia pariniya ekapinon ne ona ensel unowa pun o warikap ekapikuan. Ekapemi owow saria maneka pokow epa-pa pokeya ³²miiw unowa emeria mua ekapep miir onoma-pa wiam fiirimiwkin wia mekawap teeria erup wia wuinen. Sipsip nepiow mua sipsip meme onaiya ikaiwkin wia mekawiya naap wia mekawinon. ³³Wi mua eliwa nain ona aken ekeria-pa wia wuinen ne wi samora nain asow ekeria-pa wia wuinen. ³⁴Naeya aken ekeria-pa wiar ikemik nain wia maakinon, ‘Ni ekapeka, yena Auwa-ke kema eliwa niek, yena muuka nia naep epa iiriw ona pika kemena-pa nia wuap-puomak nain pepep erowaweka. Epa eena iiriw miiwa onami nia wuap-puomak nain. ³⁵Moram yo iiriw wuaillem-ikemkun maa enakeman, kema enekaremkun eka enakeman. Ne yo owowa oko niar ikiwemkun efa aawep baliwep efa wuaman. ³⁶Ne yo saporma ikemkun konima yeeman, napumarep e koorapa ekap ikemkun efa karuem-ikeman.’ ³⁷Naap wia maakeya wi sira eliwa ookam-ikemik nain-ke nokaremik, ‘Maneka, iir kain no wuaillem-ikaeya maa enowa nenakemik ne kema enekareya eka nenakemik? ³⁸Ne epa kain no owowa yiar ikiwep fuuneya nefa aawep baliwep nefa wuamik? Ne saporma ikaeya konima niemik? ³⁹Ne iir kain napumarem-ikaeya e koorapa ekap ikaeya nefa karuem-ikemik?’ ⁴⁰Naap nokariwkin os-ke wia maakinon, ‘Yo

feenap nia maकिन, makena, ni sira kamenap onami yena teeria mua oko maa marewa nain wia asipaman nain, yo efa asipaman nia naiyem.'

⁴¹Naap wia maakep weesereya kirep wi teeria asow ekeria-pa ikemik nain wia maकिन, 'Ni unowa fain eenap ekeka, Mua Maneka-ke sirirowa niinon! Ni ekap mukuna anane ikaiya neeke ikowen. Epa eena ona Mua Maneka Satan ne wi ensel samora wia wuap-puomak nain. ⁴²Yo iiriw wuailenkun maa-ko me enakeman ne eka naemkun me enakeman. ⁴³Ne yo owow oko-pa niar ikiwemkun me efa aawep pokomowaman ne saporma ikemkun konima-ko me yeeman. Yo napumarep e koorā ekap ikemkun me efa karuem-ikeman.' ⁴⁴Naap wia maakep wia iirareya nokarikuan, 'Maneka, i iir kain-pa no wuailem-ikaeya, kema enekarem naeya, aria owowa yiar ikiweya, saporma ikaeya, napumarep ikaeya ne koorā ekap ikaeya no sira eliwa naap-ko me nefa onamik?' ⁴⁵Naap nokariwkin wia maकिन, 'Sira fain, wi mua oko maa marewa nain me wia asipam-ikeman nain yos pun me efa asipaman nia naiyem,' naap wia maakek. ⁴⁶Naapeya wi teeria nain ikoka epa samora wia sesekeya wi sirirowa anane naap aawem-ikaikuan. Ne wi teeria sira eliwa ookam-ikemik nain owowa anane eliw ikowa neeke ikiwikuan."

Yeesus ifakimowa naep opora kokot anumamik

(Mak 14.1-2, Luk 22.1-2, Yon 11.45-53)

26 ¹Aria Yeesus opora nain wia maakep weesereya ona teeria wia maakek, ²"Ni amisareman, fofa erup ikiweya Pasowa maapora naikuan. Ne fofa neeke Mua Muuka opap nomokow moke-pa patot warikuan," naap maek. ³Ne aria wi pris woos mua wi owow woos mua unowiya pris woos mua Kaiafas koorā-pa wiam aawep aakunemik, ⁴Yeesus kamenap onap kokot opap ifakimowa nain. ⁵Aakunemi maemik, "Maapora epa-pa me opikua, oko wi yakeyak maneka-ke iiwua yia purupomikuan."

Emeria oko-ke sanda aawep Yeesus ikiwosa-pa sawikomak

(Mak 14.3-9, Yon 12.1-8)

⁶Aria Yeesus Betani-pa ikok Saimon koorā-pa wiar ikua. Mua nain iiriw mia gigir mane-maneka onaiya ikok sariarek. ⁷Ne aria Yeesus nan ikok maa enem-ikaeya emeria oko-ke ekapok. Ekapemi sanda botol opaimika wuepap o ikiwosa-pa sawikomak. Sanda nain sesa maneka. ⁸Yeesus teeria-ke naap urufap muninemi wi-wieni wia aakunemik, "Sa, maa eliwa nain moram wesusak ya. ⁹Nain sesekekamik-na maamuma maneka aawep wi maamuma marew ikemik nain wiekamik." ¹⁰Naap aakunemik nain Yeesus kema iiriw wiar amisarep wia maakek, "Ni moram emeria fain kema wiar samoriman? O sira eliw akena efa onak. ¹¹Ni mua maa marewa nain anane niamiya ikaiwkin eliw wia asipam-ikowen. Ne yo anane niamiya me

ikainen. ¹²Emeria fain sira naap efa onak nain yo efa soopowa nain mia kiikir efar saliwap-puiya. ¹³Naapeya makena nia maakiyem, ikoka miw unowa-pa yo opor eliwa nain wia maakem-miawemi o sira eliwa efa onak nain pun wia maakikuan. Ne os pun kema suuwikuan.”

Yeesus opowa nain opora kaikamik

(Mak 14.10-11, Luk 22.3-6)

¹⁴Ne aria ona teeria mua ten kuisow erup nain, mua oko Yuudas Iskariot naimik nain-ke wi pris woos mua wiar ikiwok. ¹⁵Ne wia nokarek, “Yo maa mauwa yiiwkin Yeesus ni wapena-pa nia wuominen?” Naap wia maakeya maamuma niiyen naemi maamuma tuunap siliwa maamuma ten arow naap iwemik.” ¹⁶Naeya Yeesus wi wapena-pa wiar wuowa nain era wia imenam-ikomak.

Yeesus ona teeria onaiya Pasowa enowa onamik

(Mak 14.12-21, Luk 22.7-14 ne 22.21-23, Yon 13.21-30)

¹⁷Aria emer kekanowa enowa maapora kerereya Yeesus teeria-ke nokaremik, “Nee, i kaaneke ikiwep Pasowa maapora maa enowa onomiyen?” ¹⁸Naeya wia maakek, “Ni owow maneka ekap mua oko wiar fuunep feenap maakeka, ‘I someka mua-ke maek, “Yo epa fan efar kererek, naapeya yena teeria onaiya no koor-pa feeke Pasowa enowa onu naep naimik.” ’ ” ¹⁹Naap wia sesekeya ikiwep ona wia maakek naap epa saliwami Pasowa enowa onamik.

²⁰Aria urera Yeesus ona teeria onaiya ikip fuunemik. ²¹Wi pokap maa enem-ikok wia maakek, “Yo makena nia maakinen, ni mua kuisow ikoka wi iiwua wapena-pa efa wuonon.” ²²Wi naap miimap kema samorarep mua kui-kuisow o nokaremik, “Maneka, yo me efa maen-yon aa?” ²³Naeya wia maakek, “I maa enemi mua yo efamiya emer ikowa kakawa epaskun maa eka epira-pa suuwap enimimik nain, mua oko-ke naap efa oninon. ²⁴Ae, makena, yo Mua Muuka ikoka umowa nain opora iiriw Mua Maneka opora-pa siisimep-puamik naap akena arinon. Aa wiisak, mua eena yo wi iiwua wapena-pa efa wuiya nain samor aawinon. Onak me muukarekak-na eliw-yon.” Naap maek. ²⁵Yuudas mua eena o iiwua wapena-pa wiar wuowa nain-ke iikirap maek, “Maneka, yo efa maen-yon aa?” Naeya Yeesus-ke maakek, “Ae, pepeka maen.”

Yeesus komunio wuak

(Mak 14.22-26, Luk 22.15-20, 1 Korin 11.23-25)

²⁶Aria wi maa enem-ikok Yeesus-ke emer ikowa opap Mua Maneka sira eliwa naakep-puap wu-wuepap wienakemi maek, “Aawep enimeka.

⁹ 26.15 Maamuma nain feenap, no siiwa ikur e okaiwi-pa kuisow uuwap sesa aawin naap.

Fain yena mia-ke.”²⁷ Ne wain urupa opap Mua Maneka sira eliwa naakep-puap wiemi wia maakek, “Ni unowiya enimeka.²⁸ Eka fain yena aka-ke. Opor enuma eena Mua Maneka ni niamiya kaikeya nain yena aka fainiw koonowinon. Aka efar oromi miiw unowa emeria mua pina wiar iirarinon.²⁹ Yo nia maakiyem, yo wain eka aakisa enimiyem fain kiiriw nainiw me eniminen, weetak. Naap ikok yena Auwa pika kemena-pa ikok wain eka enuma oko niamiya eniminen,” naap maek.³⁰ Aria wi someka awep-puap oromi ikiwep Oliw ema urupemik.

Yeesus Pita maakek, “No ikoka efa sailinan”
(*Mak 14.27-31, Luk 22.31-34, Yon 13.36-38*)

³¹ Wi ikiwem-ikok Yeesus-ke ona teeria wia maakek, “Ikok uura yo efa samoriwkin ni unowa fain baurarowen. Moram Mua Maneka opora iiriw siisimep-puamik nain maek,
‘Ikoka sipsip nepiow mua waremkun sipsip wiar baurarep pukikuan.’
(*Sekaraiya 13.7*)

³² Nain yo ikoka umep ikok iikirap Galili ikiwep neeke nia arep ikainen.”
³³ Naap wia maakeya Pita-ke maakek, “Wi unowa fain ikoka baurarikuan-na yo wia, me nefa piipuien.”³⁴ Naeya maakek, “Yo maken akena nefa maakiyem, ikok uura aara me farowa ikaeya no sailemi maem-ikainan, mua fain yo me amisarem. Naap sailowa arow arinan.”³⁵ Ne Pita-ke kekanemi maakek, “Weetak, yo naap me mainen. I eliw ikos yia ifakimuk, nain yo me sailinen.” Naap maeya Yeesus teeria unowiya Pita maek naapiw maemik.

Yeesus Getsemani epa-pa Mua Maneka farek
(*Mak 14.32-42, Luk 22.39-46*)

³⁶ Aria nan ikok Yeesus ona teeria unow onaiya epa Getsemani naimik nain ikiwemik. Ikip fuunep wia maakek, “Ni feeke pokap ikaiwkin yo feek ekap Mua Maneka farinen.”³⁷ Ne ekami Pita ne Sebedi muuka erup, Yon Yems ikos naap wia maakeya ookap ekamik. Kema samorko peelalemi kema pinarep³⁸ wia maakek, “Yo kema manek akena samorariyem, yo fan umiyem. Ni me ineka, feeke pokap ikeka.”³⁹ Ne lawisik ekap keema wueskap iima ifemakep Mua Maneka faremi maek, “Oo Auwa, no era oko-ko ikainok-na no nena suusa yiep-puan nain perekome!” Nain yo oram maiyem, nena kookalowa muutiw ooke.”⁴⁰ Mua Maneka naap farep-puap kirep epami wiam arow nain wia urufak-na

^r 26.39 Yeesus opora maek nain wi iibru opora ookami maek, “Urupa yien nain iiarome.” Opora nain kemena feenap, “Umowa efa suuwan nain iiarome.” Oko ni kemena me aawowen nain Mauwake opora maemi kemena epaskun nain wuamik, “Suusa yiep-puan nain perekome.”

wi inep ikemik. Ne Pita ifimami maakek, “Niam arow, ni lawisiw muuta pokap ikowa nain ni ewur ineman. ⁴¹Ni me ineka. Mua Maneka farem-ikeka. Naap onowen-na akimowa-pa me oro-boonowen. Niena kema-ke yo yookowa kookaliman, nain mia-ke palanow marew.” ⁴²Naap wia maakep-puap kiiriw ekap Mua Maneka faremi maek, “Oo Auwa, nena suusa yiep-puan nain me perekowa pun eliw. Yo nena kookalowa nefar ookap uminen.” ⁴³Naap maep kiiriw epak-na wi mokoka samor akena pinarep iiriw inep puemik. ⁴⁴Naap mokok kokot wia urufap-puami nainiw ekap Mua Maneka farek, opora iiriw maek nain kiiriw maek. ⁴⁵Naap iki-ikok nainiw epami wia maakek, “See, ni naap inep ikowen-i? Ni iikirap urufeka, yo Mua Muuka efa opap wi mua samora wapena-pa wiar wuowa nain mamaiya arek. ⁴⁶Arika, iikiriwkin ikiwikua. Urufeka, mua yo iiwua wapena-pa efa wuowa nain nan ekapiya.”

⁴⁷Aria naap wia maakem-ikaeya Yuudas ekapep fuunek, eena ona teeria mua nain. Ne mua teeria maneka o wameiya ekapemik nain wi pris woos mua ne wi owow woos mua-ke wia sesekiwkin kuuma fura naap aawep ekapemik. ⁴⁸Yuudas-ke amisa iiriw wiep-puak, “Yo ekami mua nain opap wuakemkun-na maeka, mua makena naneka. Naeya ekap opaka.”

⁴⁹Ne aria o Yeesus wiar ekami maek, “Oo, somek mua,” naap maemi opap wuakek. ⁵⁰Naap oneya Yeesus-ke maakek, “Emar, no kamenap onekam naep-na onap-pue,” naap maek. Ne wi teeria maneka nain ekami opamik. ⁵¹Ne aria wiam arow wameiya ikemik nain mua oko-ke iikirap fura maala aawep pris woos mua uuwow mua ifana wiar puukeya orok. ⁵²Ne Yeesus-ke maakek, “No fura nain neek wue. Mua fura opimik nain wiena kiripowa fura-pa umikuan. ⁵³Yo yena Auwa maakinen-na wi ensel teeria maneka ten kuisow erup wia sesekeya ewur akena ekapemi efa asipikuan. Yo naap onowa me pepeki-i? ⁵⁴Auwa eliw naap oninon, nain yo sirirowa aawiyem nain Mua Maneka ona opora yo efa maek nain, kamenap naep makena arinon?” ⁵⁵Naap wia maakep-puap kiremi iiwua teeria maneka nain wia maakek, “Ni yo mua samora-ke efa naiman-i? Naeya fura kuuma onaiya efa opowa ekapeman. Yo anane tempel koora-pa pokap ikok suule wia onam-ikem, nain yo me efa opaman. ⁵⁶Aa-na eliw, maa unowa aakisa efa oniman fain iiriw wi profet efa maemik nain makena arowaman,” naap wia maakek. Ne aria ona teeria-na o piipupap bauraremik.

Wi owow woos mua-ke Yeesus opora-pa wuamik

(Mak 14.53-65, Luk 22.54-55 ne 22.63-71, Yon 18.13-14 ne 18.19-24)

⁵⁷Aria wi teeria Yeesus opap aawep pris woos mua unuma Kaiafas naimik nain koora wiar pikiwemik. Wi sira amis mua ne wi owow woos mua iiriw wiam aawep nan ikemik. ⁵⁸Ne aria Pita pun Yeesus ememin

ookami ikiwep kooora nain pika nain kererek. Kererep sisin pika kemena ikiwep wi ami mua wiamiya pokap ikua, sira kamenap-ko imenariya nain amisarekam naep. ⁵⁹Aria wi pris woos mua ne wi Kaunsel Maneka unowiya Yeesus ifakimowa nain wadol opora papako imenap neeke ifakimiyen naemik. ⁶⁰Naap onamik-na pina-ko me wiar imenamik. Teeria maneka ekapemi wadol opora mikamik pun naap, pina-ko me wiar imenamik. Naap ikok mua erup iikirami maemik, ⁶¹“Mua fain naap maek, ‘Yo eliw Mua Maneka tempel kooora wiar te-teekap fofa arow muuta kiiriw enuma kuainen,’ naap maek.” ⁶²Ne aria pris woos mua-ke iikirami o maakek, “Wi fain opora unowa nefa mikimik nain no opora-ko me wia kiripominan-i?” ⁶³Naap nokarek-na opora-ko me kiripomak. Ne pris woos mua-ke kiiriw maakek, “Mua Maneka anane ikaiya nain nefa miimam-ikaeya no opora makena mae, aria no Krais-ki? No Mua Maneka Muuka-i?” ⁶⁴Naeya maakek, “Ae, no pepeke efa maen. Nain yo feenap nefa maakiyem, ikoka Mua Muuka Mua Maneka Kekanowa Akena nain aken ekeria-pa wiar pokap ikok maa ipisia onaiya iinan-pa orom-ikaeya urufowen!” Naap maek. ⁶⁵Opora muut nain pris woos mua-ke kema bagiwirap ona mia suuwowa pere-perekami maek, “Opor papako o maemik nain me wiar kema suuwiyen. Ona opora aakisa maek nain wiar miimaman-i? Mua Maneka firekiya ya. ⁶⁶Aria ni kema kamenap maiman?” Ne wis-ke iikirami maemik, “Mua Maneka firekiya, naapeya uminok akena.” ⁶⁷Naap maemi opeka waremi arufamik. Ne wi papako-ke kumunkura-pa arufami maakemik, “No Krais-ki? ⁶⁸Naapeya-na nena mokoka-pa yia urufowa saarik kakeniw yia mae, nos-ke efa arufan, naap mae.”

Pita-ke Yeesus me amisarem naek

(Mak 14.66-72, Luk 22.56-62, Yon 18.15-18 ne 18.25-27)

⁶⁹Aria Pita pika kemena-pa wi wionarep pokap ikaeya uuwow emeria oko-ke ekap maakek, “Nos pun Galili mua Yeesus nain wameiya ikon.” ⁷⁰Naap maeya wi mua unowa mokok epa-pa wadolalemi maek, “No maa mauwa maen? Yo me amisarem.” ⁷¹Naap maep-puap oromi omopora maneka-pa iimarep ikaeya emeria oko-ke urufap wi mua nan ikemik nain wia maakek, “Mua fain-na Nasaret mua Yeesus teeria nain-ke.” ⁷²Ne kiiriw nainiw wadolalemi maek, “Mua iinan, maken akena maiyem, yo mua nain me amisarem!” ⁷³Naap iki-ikok wi mua nan iimarep ikemik nain-ke ekap maakemik, “Makena, nos pun wi teeria-ke. I nena aakunowa iwakara-pa nefa amisaremik, no me sailinan!” ⁷⁴Naap maiwkin saillemi maek, “Maken akena, yo mua nain-ko me amisarem. Yo opora fain wadolalinen-na samor aawinen.” Naap maeya aara farek. ⁷⁵Aara fareya Yeesus iiriw Pita maakek nain kema wiar epak, “No ikoka aara me farowa ikaeya me efa amisarem naep sailowa arow arinan.”

Opora nain kema suuwap pika kemena-pa orop kema samorarep kerew omok.

Yeesus Pailat wiar pikiwemik

(Mak 15.1, Luk 23.1-2, Yon 18.28-32)

27 ¹Aria uuriw epa wiimeya wi pris woos mua wi owow woos mua unowiya wiam aawep aakunemik. Aakunemi Yeesus ifakimowa nain era akupamik. ²Aakunep-puap Yeesus wapena wiar kaikap Pailat wiar pikiwemik. Pailat eena Rom anim onoma maneka ikok kame nain urufam-ikua.⁵

Yuudas sira kamenap onap umok

(Aposel 1.18-19)

³Ne aria Yeesus opora-pa wuami ifakimu naep oniwkin Yuudas naap miimap kema samorarek. Naapeya maamuma wiar aawok nain kiiriw pikiwep wi pris woos mua ne wi owow woos mua naap wiemi wia maakek, ⁴“Yo pina onam. Yo mua pina marew nain ni wapena-pa niar wuamkun opaman.” Naeya wis-ke maakemik, “Maa nain i maa marew, nena pina-ke!” ⁵Naap maakiwkin maamuma nain tempel koor kemena-pa wafurap-puami ikiwemi ufua orok. ⁶Ne aria wi pris woos mua-ke maamuma nain aawemi maemik, “Maamuma fain mua aka sesa-ke. Naapeya tempel koora uuwowa neeke wiowa weetak, oko yiena sira puukiyen.” ⁷Naep wi aakunep maamuma nain aawep mua amina onimik nain miiwa wiar sesenaremik. Wi owow oko mua fan yiar ikok umimik nain neeke wia soopuk, naap maemik. ⁸Naapeya aakisa miiw ara nain unuma, “Aka orow miiwa” naimik. ⁹⁻¹⁰Ne profet Yeremaiya iiriw opora maek nain makena wiar arek. Opora feenap maek,

“Iiriw wi Isrel-ke o uminok naep maamuma naap puukap-puamik. Ne wi maamuma nainiwi mua amina onimik nain miiwa wiar sesenaremik, Mua Maneka efa maakek naap onamik.”

(Sekaraiya 11.12-13, Yeremaiya 19.1-13, 32.6-9)

Yeesus Pailat wiar pikiwep opora-pa wuamik

(Mak 15.2-5, Luk 23.3-5, Yon 18.33-38)

¹¹Aria wi Yeesus pikiwep Rom anim onoma maneka Pailat miir onoma-pa iimarowamik. Ne os-ke nokarek, “No mae, no wi Yuuda owow saria-ki?” Nokareya maek, “Opora pepeki nan maen.” ¹²Ne naap ikok wi pris woos mua ne wi owow woos mua naap opora mikamik-na opora kuisow-ko me wia kiripomak, weetak. ¹³Naapeya Pailat-ke nokarek,

^s 27.2 Iir nain wi Yuuda Rom tepak-pa wiar ikemik. Ne wi mua kot-pa wia mekawap wia ifakimowa nain emi akena, wi Rom-ke eliw. Naapeya Yeesus opap Pailat wiar pikiwemik.

“Opor unowa nefa onimik nain me wia miimin-i?” ¹⁴Naap maakek-na opora-ko me wia kiripomak, weetak akena. Naapeya Pailat-ke naap urufap kema unu-unowa wuami maek, “Mua faa, kamenap nain-ke.”

¹⁵Aria Pailat anane Pasowa maapora-pa sira feenap oniya, wi mua koorā ekap ikemik nain wi owow mua kookalowa-pa mua kuisow unuma wiar unufiwkin piipuiya. ¹⁶Ne iir nain mua oko Barabas naimik nain koorā ekap ikua. Mua nain mua samoriya meta wiar amisaremik. ¹⁷Naapeya yakeyak maneka ekapep taaniwkin Pailat-ke wia nokarek, “Ni mua naarew kookaliman? Naeya mua nain wasirkinen. Barabas-i e Yeesus eena Kraiis naimik nain-i?” ¹⁸Naap wia nokarek, moram o amisarek, mua unowa Yeesus ookiwwin wi Yuuda woos mua-ke kema bagiwirap opora-pa wuamik. ¹⁹Aria nan pokap ikok opora wiar miimam-ikaeya ona emeria-ke opora sesekomak. Feenap maakek, “No mua pina marewa nain sira kamenap me one. Moram yo uura inawera-pa o urufap yoowa manek akena aawem.” Naap maakek.

²⁰Ne aria wi pris woos mua, ne wi owow woos mua onaiya iikirap wi yakeyak maneka nain kema wia mikami wia maakemik, “Ni Barabas unuma unufiwkin o piipuinok. Ne Yeesus ifakiminok,” naap wia maakemik. ²¹Ne Pailat-ke yakeyak maneka nain kiiriw wia nokarek, “Mua erup, nain ni mua naarew kookaliwwin piipuinok?” Ne faremik, “I Barabas kookalimik.” ²²Ne wia nokarek, “Mua Yeesus Kraiis naimik nain kamenap oninen?” Ne wi unow onaiya faremi maemik, “Nomokow moke-pa uminok!” ²³Ne wia nokarek, “Moram, o pina kain onak?” Naap maek-na weetak, piikirami kerew faremi maemik, “Nomokow moke-pa uminok akena!” ²⁴Aria Pailat naap urufak, wi lawisiw akena nainiw efa faremi yo iiwua purupomikuan naek. Yo kiiriw aakunowa me pepep naep eka epira aawep wi mua unowa mokok epa-pa wapena yasuwami wia maakek, “Yo wapena fan yasuwiyem, yo pina marew. Mua fain aka orowa nain niena maa-ke!” ²⁵Ne wi unow onaiya faremi maemik, “O aka oraiya nain pina nain eliw yiena mia-pa yiar ikainok. Ne yiena muuka wiipa pun pina nain aawuk!” ²⁶Naap maiwwin Pailat-ke Barabas piipueya orok. Ne Yeesus wi ami mua wapena-pa wiar wueya saru-pu-puukap aawep pikiwwemik, nomokow moke-pa wuowa naep.

Wi ami mua-ke Yeesus nirow opawamik

(Mak 15.16-20, Yon 19.2-3)

²⁷Naap ikok wi ami mua-ke Yeesus aawep wiena pika maneka amapikiwwemik. Nan ikok wi ami mua papako wia fariwwin taanep o warikamik. ²⁸Ona mia suuwowa wiar iirarep mia suuwowa oka wuomamik. ²⁹Ne ifar suusa aawep wasiep ikiwosa-pa orowawap ufua kuuma aawep wapen akena-pa opawamik. Naap onap-puap keema muuna mikap nirow opora opawami

maemik, “Oo maneka, wi Yuuda owow saria!”^t ³⁰Naap maemi opeka waremi ufua kuuma opawamik nain wiar aawep ona ikiwosa-pa aruf-iraparemik. ³¹Aria weesereya mia suuwowa oka nain iirarep ona mia suuwowa kiiriw wuomap pikiwemik, nomokow moke-pa patot waru naep.

Yeesus nomokow moke-pa patot waremik
(*Mak 15.21-32, Luk 23.26-43, Yon 19.17-27*)

³²Wi Yeesus pikiwem-ikok era-pa mua oko mirowamik, mua nain unuma Saimon, ona owowa Sairini. Wi ami mua-ke o Yeesus nomokow ara nain akuawomowa suuwamik. ³³Wi ikiwemi epa unuma Golgota naimik nan fuunemik. (Unuma nain kemena feenap, “I mua woos oona.”) ³⁴Nan fuunep Yeesus wain eka maa masia onaiya kiripap-puamik nain onakemik. Eka nain akimak-na miatinek. ³⁵Ne o opap konima wiar iirarep nomokow moke-pa patot waremik. Naap onap-puap ona mia suuwowa wiar aawep satu niirep sererkap kui-kuisow wiar aawemik. ³⁶Naap onap nan pokap ikok urufam-ikemik.

³⁷Ne aria o opora-pa wuamik nain opor onoma siisimep ona woos erekina-pa wuamik. Opora feenap siisimemik, “MUA FAIN YEESUS-KE, WI YUUDA OWOW SARIA.” ³⁸Ne ikum mua wiam erup pun nomokow moke-pa patot wiaremik, oko Yeesus aken ekeria-pa wuamik, ne oko asow ekeria-pa. ³⁹Ne wi mua papako nan irap erap naem-ikemik nain-ke o mokakemi amap-nirowa sira-sira onami maakem-ikemik, ⁴⁰“Aa, no tempel kooro teekap fofa arow muuta kiiriw enuma kuainen naen. Naapeya aakisa nena name asipe. No Mua Maneka muukiya-na nomokow moke-pa ikon nain ore!” ⁴¹Ne wi pris woos mua, wi sira amis mua ne wi woos mua pun nirowa opawam-ikemik. ⁴²Feenap maemik, “Mua oko wia asipam-ikua, ne aakisa ona wame asipowa me pepekok oo! Aa, o i Isrel saria maneka-ki? Naapeya ikoka kuisow nomokow moke-pa ikua nain oreya-ko i urufap maken akena naiyen! ⁴³O Mua Maneka sira kekanowa wiar opiya ne pun ona muuka-ke wame naiya, naapeya ikoka kuisow Mua Maneka-ke asipeya nomokow moke-pa orainok. I urufu!” Naap maemik. ⁴⁴Ne wi ikum mua wiam erup o wameiya-pa nomokow moke-pa patot wiaremik nain, wis pun o firekamik.

Yeesus umok
(*Mak 15.33-41, Luk 23.44-49, Yon 19.28-30*)

⁴⁵Aria naap ikok unun ama naeya miiw maneka kokoma-ke iiwawun muep ikaeya ikip ama arow arek. ⁴⁶Urera ama arow naap arem-ikaeya

^t 27.29 Iir nain wi owow saria maneka bala feenap: mia suuwowa oka wuomamik, ne ikiwos maa bala orowawimik. Ne wienna pokow maneka-pa pokap ikok kuuma eliwa opimik. Naapeya wi anim onom teeria-ke Yeesus amap-niiremi bala naap nain wuomamik.

Yeesus kerew faremi maek, “Eli, Eli, lama sabaktani.” Opora nain kemena feenap, “Yena Mua Maneka, yena Mua Maneka, moram efa piipuan?”⁴⁷ Naap fareya mua papako nan iimarep ikemik nain-ke miimap maemik, “Ei, o Elaiya fariya!”⁴⁸ Ne mua oko-ke karuwiw ikip wauroma^u aawep eka masia-pa suuwap kuum kapa-pa mikap ninimami opaimika-pa wuomak.⁴⁹ Ne wi papako-ke maemik, “Naap iki-ikainok. Uru-urufap, Elaiya ekapep asipiya nain-ko urufikua!”⁵⁰ Lawisiw naap ikok Yeesus kerewa faremi umok.⁵¹ Ne aria are nain akena tempel koor kemena-pa konim maneka sererep ikua nain-ke onaiw gone-pa perenep kakawa erup arek. Ne maa ofofona urupemi nomon mane-maneka-ke pukomakek.⁵² Ne matmat epa nomona pun pukomakeya Mua Maneka teeria unowa iiriw umemik nain kiiriw iikiramik.⁵³ Iikirap naap ikemik. Ne ikoka Yeesus umep ikok iikiriya nain wi unowiya Yerusalem ikiwep ariman yiawiwkin wia urufikuan.⁵⁴ Ne aria are nain maa ofofona ne maa unowa naap imenaromakeya ami woos mua ona teeria onaiya Yeesus urufam-ikemik nain kema tootonep maemik, “Makena ya, mua fain Mua Maneka Muuka-ke!”

⁵⁵ Ne wi emeria papako pun lawisik epasia-pa ikok Yeesus urufam-ikemik. Wi teeria eena iiriw Galili-pa uuwam-ikaeya ookap kakaltam-miok ekapep fan ikemik.⁵⁶ Wi emeria papako unuma feenap: Maria, ona owowa Makdala, Maria oko Yems Yosep ikos wienna onak ne Sebedi emeria.

Yosep Yeesus soopak

(*Mak 15.42-47, Luk 23.50-55, Yon 19.38-42*)

⁵⁷⁻⁵⁸ Aria maamuma mua oko unuma Yosep, ona owowa Arimatia. Ne os pun Yeesus opora wiar opam-ikua. Ne aria urera ama orom-ikaeya o Pailat wiar ikiwep maakek, “Yo Yeesus sawi napuma eliw aawep soopinen-i e kamenap?” Ne Pailat-ke eliw naakek. Naeya oromi ikiwok.⁵⁹ Ikiwep Yeesus sawi napuma nomokow moke-pa amaporop konim kia enumiw wasiep amapikiwok.⁶⁰ Pikiwep miiw ona enuma Yosep ona kuap-puomamik nan wuak. Nan wuap oromi nomon ebebiria maneka kiripap ekap miiw ona nain ofomap-puami ikiwok.⁶¹ Naap onam-ikua nain Makdala owow emeria Maria, ne Maria oko nain, wis pun lawisiw epasia-pa iimarep urufam-ikemik.

⁶² Aria kokomarep epa wiimeya wi pris woos mua ne wi Farisi wiam aawep Pailat wiar ikiwep⁶³ maakemik, “Saria, i mua wadola nain iiriw mokok enuma ikok opora feenap maek nain wiar kema suuwimik. ‘Ikoka fofa arow weesereya yo kiiriw iikirinen,’ naap maek.⁶⁴ Naapeya no mua papako-ko wia sesekeya ikiwep matmat-pa neeke fofa arow naap wia

^u 27.48 Wauroma ifer maa-ke, eka-pa wuiwkin ookekinon.

wuap ikauk. Oko ona teeria-ke ikiwep sapuka nain ikum aawep-puap wadolalemi maikuan, ‘O iikirak.’ Iiriw wadolalek nain lawisiw naa-naap. Ne ikoka wadol opora fain-ke iiwawun epa fiifinarinon.” ⁶⁵Naeya Pailat-ke wia maakek, “Eliw, niena naap kema suuwap-na ami mua wia sesekiwkin iwap baliwep wia wuap ikauk.” ⁶⁶Naap wia maakeya ikiwep miiw ona nomona nain miiw tanaiw kiira ookap ilenap-puamik. Naap onap-puap mua wia pepekiwkin epa nain wuap ikemik.

Yeesus umep ikok iikirak

(Mak 16.10, Luk 24.1-10, Yon 20.1-18)

28 ¹Aria Sabat fofa weesereya Sande epa wiiwim Makdala owow emeria Maria, ne Maria oko naap Yeesus mokoka karuowa iwamik. ²Wi ikiwep mamaiya arem-ikawkin maa ofofona maneka-ke imenarek. Ne Mua Maneka ensel owow iinan-pa oromi nomon ona ofomap-puamik nain opap kirip-pekup-puap nomona nain iinan-pa pokap ikua. ³Ona miira aapereka wilinowa saarik wilinem-ikua, ne mia suuwowa nain aakafua saarik kia akena. ⁴Ne wi ami mua nan ikemik nain naap urufap soranep karanemi kema puep iwami miiwa-pa wakiemi puep ikemik. ⁵Aria ensel-ke wi emeria nain ekapep fuuniwkin wia maakek, “Ni mia me fufueka, ni Yeesus nomokow moke-pa umok nain urufowa ekapeman. ⁶O fan me ikua, iiriw iikirak, iiriw nia maakem-ikua naap. Ni epap o wuamik fain urufeka. ⁷Urufap-puap kirep ikiwep ona teeria feenap wia maakeka, ‘Yeesus iiriw iikirak. Ne kiikir Galili ikiwinon. Ni neeke ikiwep urufowen!’ Naap wia maakeka. Yo fan nia maakem, ni ikiweka.”

⁸Aria wi kirep ona teeria wia maaku naep ipetar-ikiwemik. Makena wi keker opamik, nain opora nain miimap manek akena kemelamik. ⁹Wi naap ipetarem-ikawkin Yeesus ona wiar imenarep wia ane-puukak. Wi naap urufap wameiya wiar ekap meren onoma-pa wiam wafurami lotu onamik. ¹⁰Ne wia maakek, “Ni me keker opaka, ikiwemi yena teeria wia maakiwkin wi Galili ikiwep neeke efa urufuk.”

Wi ami mua-ke wadol opora onamik

¹¹Aria emeria wiam erup nain ikiwem-ikemik-na wi ami mua papako nan ikemik nain, wis pun maa naap urufap baurarep wi pris woos mua ikip wia maakemik. ¹²Ne aria wi pris woos mua wi owow woos mua onaiya wiam aawep aakunep sira feenap onamik. Wi ami mua maamuma maneka wiemi ¹³wia maakemik, “Ni ikiwemi opora fain manekaka. ‘Uura i inep ikemkun ona teeria-ke sawi napuma nain ekapep ikum aawemik,’ naap maeka. ¹⁴Ne opora nain-ke ikiwep anim onoma maneka ifana wiar oreya-na ni opora marew, ikoka yiena kakeniyen.” Naap wia maakemik. ¹⁵Aria wi mua maamuma nain aawep opora nain manekamik. Naapeya

wi Yuuda unowa opora nain-ke ikip manekarek. Ne aakisa opora nain pun naap maem-ikaimik.

Yeesus ona teeria uuwowa wiek

(Mak 16.14-18, Luk 24.36-49, Yon 20.19-23)

¹⁶Aria Yeesus teeria ten kuisow nainiw kuisow nain Galili ikiwep fuunep ema oko urupemik, iiriw ona wia maakek naap. ¹⁷Wi urupep o urufap keema muuna mikap o lotu onamik. Nain wi papako-ke urufap kema unu-unowa wuamik. ¹⁸Naeya Yeesus-ke wiokap epami wia maakek, “Aakisa Auwa-ke kekanowa unum maneka onaiya yieya yos-keriw owow iinan ne miiwa iiwawun urufami wia nomakep ikem. ¹⁹Naapeya ni miiw unowa, owow unowa ikiwep wia maakiwkin opora efar opap yena teeria efar aruk. Ne wia yasuwami Auwa, Muuka ne Ewar Eliwa unuma-pa wia yasuweka. ²⁰Ne yo opora nia maakem-ikem nain iiwawun suule wiem-ikaiwkin yo opora efar ookam-ikauk. Yena anane niamiya ikainen, ikiwep iiwawun miiwa weeserow epa-pa.”